

Četrta številka // poljudni članek: Divji lov na ptice v Sredozemlju // varstvo ptic in narave:
Pa smo le dočakali dokončno ureditev Škocjanskega zatoka // narava: V kraljestvu
mineralov // portret ornitologa: Borut Mozetič - zaščitnik in idejni oče Naravnega rezervata
Škocjanski zatok // skozi objektiv: Ptice Naravnega rezervata Škocjanski zatok

Svet ptic: 04,'15

revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije // letnik 21, številka 04, december 2015 // ISSN: 1580-3600

→ SVET PTIC:

revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, letnik 21, številka 04, december 2015/ISSN: 1580-3600 prej Novice DOPPS/ISSN: 1408-9629

spletna stran revije:

<http://ptice.si/publikacije/svet-ptic>

izdajatelj:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenia®), p. p. 2990, SI-1000 Ljubljana

Revija, vsi v njej objavljeni prispevki, fotografije, risbe, skice, tabele in grafikoni so avtorsko zavarovani.

Za rabo, ki je zakon o avtorskih pravicah izrecno ne dopušča, je potrebno soglasje izdajatelja.

Revija nastaja po velikodušnosti avtorjev, ki svoje pisne in slikovne prispevke podarjajo z namenom, da pripomorejo k varovanju ptic in narave.

naslov uredništva:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenia®), Tržaška cesta 2 (p. p. 2990), SI-1000 Ljubljana, tel.: 01 426 58 75, fax: 01 425 11 81, e-pošta: dopps@dopps.si, spletna stran: ptice.si

glavna urednica: Petra Vrh Vrezec

e-pošta: petra.vrh@dopps.si

uredniški odbor: Gregor Bernard, Luka Božič, Alenka Bradač, Katarina Denac, Tomaž Mihelič, Jakob Smole, dr. Tomi Trilar, Barbara Vidmar, doc. dr. Al Vrezec

lektoriranje: Henrik Ciglič

art direktor: Jasna Andrič

oblikovanje: Mina Žabnikar

prelom: Nebia d.o.o.

tisk: Schwarz d.o.o.

naklada: 2.500 izvodov

izhajanje: letno izidejo 4 številke

Člani DOPPS prejmejo revijo brezplačno.

Revijo sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS).

Revija je vpisana v register javnih glasil pod zaporedno številko 1610.

Mnenje avtorjev ni nujno mnenje uredništva.

Prispevke lahko pošiljate na naslov uredništva ali na elektronski naslov: petra.vrh@dopps.si

Za objavo oglasov pokličite na društveni telefon ali pošljite e-mail glavni urednici.

Poslanstvo DOPPS: Delamo za varstvo ptic in njihovih življenjskih okolij. S tem prispevamo k ohranjanju narave in blaginji celotne družbe.

predsednik: Rudolf Tekavčič

podpredsednica: dr. Tatjana Čelik

upravni odbor: Tilen Basle, Peter Krečič, Tomaž Mihelič, mag. Iztok Noč, Tomaž Remžgar, Tanja Šumrada

nadzorni odbor: Luka Korošec, prof. dr. Peter Legiša, Bojan Marčeta, dr. Tomi Trilar

direktor: doc. dr. Damijan Denac

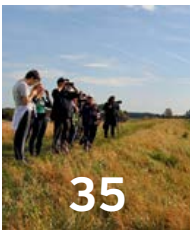
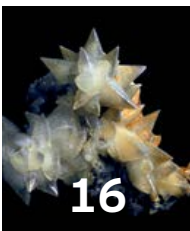
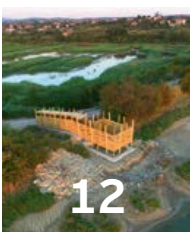
IBAN: SI56 0201 8001 8257 011

DOPPS je slovenski partner svetovne zveze naravovarstvenih organizacij BirdLife International.

Fotografija na naslovnici:

Tradicionalna istrska oziroma podolska goveda, t.i. boškarini, v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok s pašo pomagajo vzdrževati vegetacijsko ravnovesje sladkovodnega dela naravnega rezervata. Zaradi njih lahko tudi pri nas redno opazujemo kravje čaplje (*Bubulcus ibis*), ki so z govedom neločljivo povezane.

foto: Gregor Bernard

4

Ptice naših krajev

// Al Vrezec, Jurij Hanžel

6

Divji lov na ptice v Sredozemlju

// Boštjan Deberšek

10

Ladakh in Kašmir – skriti svet indijske Himalaje

// Janez Mihovec

12

Pa smo le dočakali dokončno ureditev

Škocjanskega zatoka

// Nataša Šalaja in Borut Mozetič

15

Pučavski tekalec

// Urška Kačar

16

V kraljestvu mineralov

// Miha Jeršek

18

Borut Mozetič – zaščitnik in idejni oče Naravnega rezervata Škocjanski zatok

// pogovarjala se je Petra Vrh Vrezec

28

Mali sokol

// Domen Stanič

30

Zimska opazovanja v naravi

// Ivo Božič, Ivan Esenko, Mojca Jernejc Kodrič, Lovrenc Lipej, Borut Rubinič, Metka Škornik, Tomi Trilar, Al Vrezec, Petra Vrh Vrezec

32

5. Pomurski ornitološki vikend v Negovi

// Larisa Gregur in Gregor Domanjko

33

Ptičariada 2015 na Snežniškem

// Katarina Denac

34

Ptice okoli nas v letu 2015

// Tilen Basle

35

Med letošnjim prvim oktobrskim vikendom je Evropo preletelo več kot pet milijonov ptic

// Tilen Basle

37

Naj fotoulov

// Ivan Esenko, Gregor Bernard

38

Ptice Naravnega rezervata Škocjanski zatok

// Bojan Škerjanc

40

Taljenje ledu vpliva na hitrost spomladanske selitve malega laboda

// Nuša Hrga, Tjaša Sušin

41

Mladinska sekcija DOPPS v hribih

// Mitja Denac

42

Novice DOPPS

Pred vami je zadnja letošnja številka revije *Sveta ptic*, posvečena Škocjanskemu zatoku, prvemu zaščitenemu mokrišču v Sloveniji, zato bi želel na kratko preleteti potek dogajanj na tem čudovitem koščku narave.

Prvi pobudniki za zaščito Škocjanskega zatoka so bili mladi koprski ornitologi. Bili so tako zavzeti, da so leta 1983 ustanovili ornitološko društvo Ixobrychus. DOPPS se je dejavno vključil v sodelovanje pri zaščiti leta 1993, ko je pripravil razstavo o Škocjanskem zatoku in predstavil vizijo območja kot naravnega rezervata, odprtega za javnost, hkrati pa zbral 7.000 podpisov peticije za takojšnjo zaustavitev uničevanja Škocjanskega zatoka. Pobudi za zavarovanje s priloženimi podpisi je prisluhnil državni vrh in konec leta 1993 je bil zatok prvič interventno zavarovan. Čez dobrih pet let nam je uspelo, da je Državni zbor Republike Slovenije s sprejetjem zakona razglasil Naravni rezervat Škocjanski zatok. Po javnem razpisu Ministrstva za okolje in prostor smo leta 1999 dobili tudi koncesijo za upravljanje. V okviru pisarne DOPPS je začela delovati ekipa sodelavcev, ki je upravljala rezervat in opravljala vse potrebne aktivnosti za njegovo obnovo in ureditev. Želja po renaturaciji in izgraditvi infrastrukture je bila neizmerna. S pridobitvijo evropskih sredstev za te namene se je želja počasi uresničevala navkljub zapletenim upravnim postopkom in oviram.

foto: Alenka Tekavčič

A vse le ni bilo tako črno, saj smo se v javni upravi in na Ministrstvu za okolje in prostor srečevali s sodelavci, ki so z veliko mero odgovornosti in s strokovnimi nasveti pripomogli, da je bila pot do uresničitve tega projekta vsaj malo lažja. Tudi projektanti so v ta zahtevni projekt vložili veliko truda in ga na nevsiljiv način umestili v prostor. Vsa pohvala tudi izvajalcem obnove in graditve objektov, predvsem pa našim zaposlenim sodelavcem, ki so bdeli nad izvajanjem del, in to velikokrat tudi prek normalnega delovnega časa, ter uspešno pripeljali projekt do skorajšnje otvoritve v začetku prihodnjega leta.

Naj ob tej priložnosti na kratko omenim še dva naša rezervata. V Naravnem rezervatu Iški morost potekajo dela po vsakoletnem načrtu. Gotovo pa bo naravovarstveni nadzornik Željko vesel kakršnekoli pomoči, da bo tudi ta rezervat malo bolj zaživel. Tudi renaturacija v Naravnem rezervatu Ormoške lagune v nastajanju poteka po načrtih. Zgrajen je bil hlev, uredila se je čudovita okolica, kar gre vsa pohvala izvajalcem, predvsem pa ekipi, ki je vse to izpeljala po načrtih. Naslednjo pomlad že pričakujemo nove gnezdilke. Držimo pesti, da bo v prihodnjem letu brez zapletov s strani pristojnih služb tudi uradno razglašen Naravni rezervat Ormoške lagune.

Na koncu vas vabim, drage članice in člani, na otvoritev v Škocjanskem zatoku in obisk naših rezervatov tudi med letom. Zahvaljujem se vam za letošnjo pomoč pri naših popisih, akcijah, udeležbo na predavanjih, izletih in vas vabim, da tudi v prihodnjem letu v čim večjem številu sodelujete pri novih društvenih izzivih, o katerih vas bomo obveščali v *Svetu ptic* in na spletu.

V novem letu 2016 vam in vašim družinam želim vse dobro,

Rudolf Tekavčič, predsednik DOPPS

PTICE NAŠIH KRAJEV

// Al Vrezec, Jurij Hanžel

Naslov za kopije objavljenih prispevkov:

Al Vrezec, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, p. p. 290, SI-1001 Ljubljana, e-mail: al.vrezec@pms-lj.si

Naslov za sporočanje opazovanj redkih vrst: Jurij Hanžel, Komisija za redkosti,

DOPPS, Tržaška 2, SI-1000 Ljubljana, e-mail: jurij.hanzel@gmail.com

Obrazec za opis opazovanj redkih vrst:

http://www.ptice.si/images/stories/slike_novice/2010/obrazec_si.doc

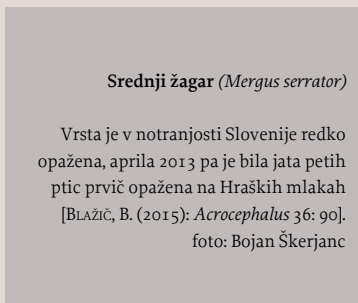
Konopnica (*Anas strepera*)

Med letoma 1996 in 2007 je od 1 do 8 parov konopnic gnezdilo v bazenih za odpadne vode Tovarne sladkorja Ormož, kjer so bile opazovane tudi vodeče samice. Po letu 2007 v bazenih gnezditveno sumljive konopnice niso bile več opažene [ŠTUMBERGER, B. (2015): *Acrocephalus* 36: 89].
foto: Duša Vadnjal

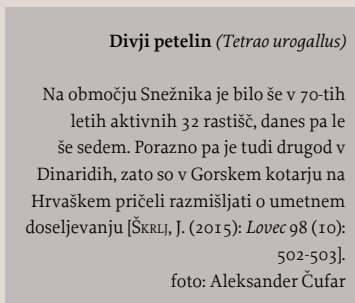
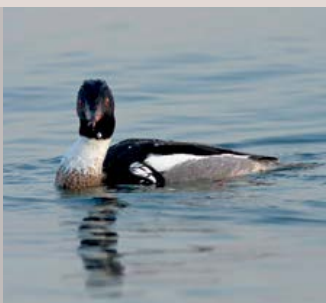
Kostanjevka (*Aythya nyroca*)

Marca 2015 se je verjetno prvič na QAZbajerju pri Šobcu [KOZINC, B. (2015): *Gea* 25: 8-9].
izvirni foto: Boris Kozinc

Srednji žagar (*Mergus serrator*)

Vrsta je v notranjosti Slovenije redko opažena, aprila 2013 pa je bila jata petih ptic prvič opažena na Hraških mlakah [BLAŽIČ, B. (2015): *Acrocephalus* 36: 90].
foto: Bojan Škerjanc

Divji petelin (*Tetrao urogallus*)

Na območju Sneznika je bilo še v 70-tih letih aktivnih 32 rastišč, danes pa le še sedem. Porazno pa je tudi drugod v Dinaridih, zato so v Gorskem kotarju na Hrvaškem pričeli razmišljati o umetnem doseljevanju [ŠKRLJ, J. (2015): *Lovec* 98 (10): 502-503].
foto: Aleksander Čufar

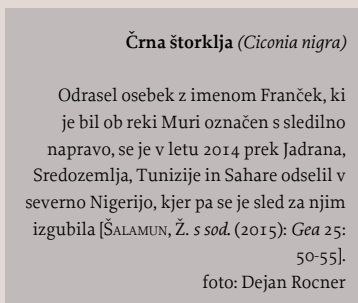
Ruševec (*Lyrurus tetrix*)

Območje na Poreznu pa vse do Cimrovke, kjer se načrtuje postavitve vetrnih elektrarn, naj bi bilo bogato z zelo vitalnimi rastišči ruševecv [BOŽIČ, M. (2015): *Lovec* 98 (3): 133-136].
foto: Ivan Petrič

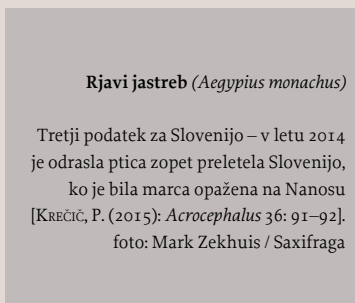
Plamenec (*Phoenicopterus roseus*)

Trinajsti podatek za Slovenijo – odrasla ptica se je decembra 2014 prvič zadrževala na Cerkniskem jezeru, kar je eno redkih opazovanj vrste v notranjosti države [Komisija za redkosti – vir podatka: Marjeta Cvetko].
foto: Tomi Trilar

Črna storklja (*Ciconia nigra*)

Odrasel osebek z imenom Franček, ki je bil ob reki Muri označen s sledilno napravo, se je v letu 2014 prek Jadrana, Sredozemlja, Tunizije in Sahare odselil v severno Nigerijo, kjer pa se je sled za njim izgubila [ŠALAMUN, Ž. s sod. (2015): *Gea* 25: 50-55].
foto: Dejan Rocner

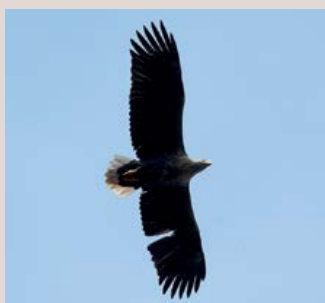
Rjavi jastreb (*Aegypius monachus*)

Tretji podatek za Slovenijo – v letu 2014 je odrasla ptica zopet preletela Slovenijo, ko je bila marca opažena na Nanosu [KREČIČ, P. (2015): *Acrocephalus* 36: 91-92].
foto: Mark Zekhuis / Saxifraga

Mali orel (*Hieraetus pennatus*)

Enaindvajseti podatek za Slovenijo – osebek svetle oblike je bil prvič po letu 2011 opazovan septembra 2015 v Sečoveljskih solinah [Komisija za redkosti – vir podatka: Dejan Bordjan].
foto: Martin Mollet / Saxifraga

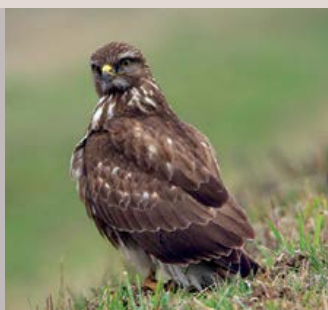

Belorepec (*Haliaeetus albicilla*)

Gnezdilka hrastovih gozdov ob reki Muri, kjer danes gnezdijo dva do trije pari [ŠALAMUN, Ž. s sod. (2015): *Gea* 25: 50-55].
foto: Dejan Bordjan

Kanja (*Buteo buteo*)

Na ljubljanskem letališču pri Brniku ptice zaradi trkov povzročajo težave v letalskem prometu. Med njimi so zlasti problematične kanje in postovke, za katere so bili predlagani ukrepi odvratanja od območja letališča, med drugim tudi pobiranje jajc iz gnezd v bližini gnezdečih parov [DZVN (2015): *Gea* 25: 58-61].
foto: Kajetan Kravos

Sloka (*Scolopax rusticola*)

Aprila 2014 je vrsta uspešno gnezdila v zaraščenih kraških gmajni blizu Žirja pri Sežani [GROŠELJ, P. (2015): *Proteus* 77 (9/10): 465-469].
izvirni foto: Tadej Lah

Progastorepi kljunač (*Limosa lapponica*)

Ta zelo redek gost se je julija 2015 pri nas zopet pojavil na Ptujskem jezeru, in sicer odrasla ptica v poletnem perju [DENAC, M. (2015): *Acrocephalus* 36: 93].
foto: Dejan Bordjan

Togotnik (*Philomachus pugnax*)

Šele drugič je bila vrsta pri nas opazovana pozimi, in sicer decembra 2014 ob Ptujskem jezeru. Čeprav maloštevilno sicer prezimuje v bližnji Italiji, je prezimovanje tega pretežno afriškega selivca pri nas nenavadno [HANŽEL, J. (2015): *Acrocephalus* 36: 93].
foto: Gregor Bernard

Triprsti galeb (*Rissa tridactyla*)

Ta severno-atlantski galeb se je prvič pojavil na zadrževalniku Medvedce, ko ga je oktobra 2014 obiskal prvoletni osebek [POLJANEC, L. & DENAC, M. (2015): *Acrocephalus* 36: 93-94].
foto: Dejan Bordjan

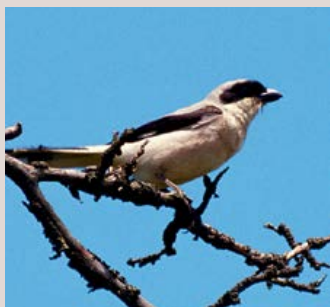
Srednji detel (*Dendrocopos medius*)

V starih poplavnih vrbovo-topolovih gozdovih v Pomurju dosega ta detel ene najvišjih gostot pri nas [ŠALAMUN, Ž. s sod. (2015): *Gea* 25: 50-55].
foto: Dare Sere

Črnočeli srakoper (*Lanius minor*)

Ta v SV Sloveniji izumrla gnezdilka se tu in tam v tem koncu Slovenije še pojavi, kot se je na primer julija 2015 pri Ptujskem jezeru, ko je bil opazovan mlad osebek [DENAC, M. (2015): *Acrocephalus* 36: 95].
foto: Franc Bračko

Kratkoprsti škrjanček (*Calandrella brachydactyla*)

Ponovni gnezditveni poskus vrste pri nas, in sicer na Ajdovskem polju v Vipavski dolini, kjer sta med majem in avgustom 2015 prepevala kar dva samca [DENAC, M. (2015): *Acrocephalus* 36: 95].
foto: Luka Poljanec

Breguljka (*Riparia riparia*)

V naravne peščene brežine ob reki Muri si vsako leto še vedno svoj gnezditveni rov izkoplje okoli 750 parov, kar je verjetno največji del slovenske populacije [ŠALAMUN, Ž. s sod. (2015): *Gea* 25: 50-55].
foto: Branko Brečko

Veliki slavec (*Luscinia luscinia*)

Vrsta je pri nas precej pogostejša na jesenski kot pa na spomladanski selitvi; ptici, ujeti aprila na Vrhniku in maja 2013 v Dogošah pri Mariboru, sta svojevrstna posebnost [BRAČKO, F. (2015): *Acrocephalus* 36: 96-97].
foto: Sergey Eliseev

Šmarnica (*Phoenicurus ochruros*)

Kot kaže, v Mariboru vrsta v majhnem številu bolj ali manj redno prezimuje, med letoma 2000 in 2014 jih je bilo opaženih največ šest [BRAČKO, F. (2015): *Acrocephalus* 36: 97].
foto: Matej Kurinčič

Vrtni strnad (*Emberiza hortulana*)

V Sloveniji je vrsta zelo upadla in gnezdi le še na Krasu, pa še tu le manjši del pojočih samcev; na Kuku pri Movražu je v letu 2013 verjetno gnezdilo le pet samcev od skupaj 18 pojočih [STANIČ, D. (2015): *Zaključna naloga*, FAMNIT, Univ. na Primorskem, Koper].
foto: Borut Rubinič

1: Žalosten prizor – vijeglavka (*Jynx torquilla*) na limanici. Čeprav je to najstarejša oblika lova, je še vedno zelo razširjena po vsej Evropi. foto: Committee Against Bird Slaughter

Nezakonito je na leto pobitih 25 milijonov ptic! Ta nadvse zaskrbljujoči podatek je BirdLife International objavil v svoji raziskavi in z njim nazorno razkril obseg divjega lova na ptice v Sredozemlju. Čeprav so ptice na tem območju zaščitene tako z nacionalnimi kot tudi z mednarodnimi predpisi, je divji lov kljub temu zelo razširjen in močno vpliva na velikost ptičjih populacij. Slovenija je ena svetlejših izjem z relativno majhnim številom nezakonito pobitih ptic. Se mor-da motimo? Primeri divjega lova pri nas so slabo raziskani in natančne številke niso znane.

Divji lov na ptice v Sredozemlju

// Boštjan Deberšek

Če je Slovenija ena izmed držav z najnižjim številom nezakonito pokončenih ptic, imamo na drugi strani države, kjer je ta številka tako vrtoglavo visoka, da si jo je težko predstavljati. Egipt in Italija sta na vrhu z več kot petimi milijoni ptic, ki jih po oceni pobijejo na leto v vsaki od teh dveh držav. Sledijo jima Libanon, Sirija in Ciper s po več kot dvema milijonoma nezakonito pokončenih ptic letno.

Med vrstami se najslabše godi ščinkavcem (*Fringilla coelebs*), ki jih letno pobijejo 2,9 milijona, sledi jim 1,8 milijona črnoglavk (*Sylvia atricapilla*) in 1,6 milijona prepelice (*Coturnix coturnix*). Več kot milijon letno je pokončanih še cikovtov (*Turdus philomelos*). Največ ptic konča na krožnikih, na drugem mestu med vzroki pobijanja ptic pa je streljanje, ki je največkrat namenjeno le naslajanju lovcev nad uspešnimi strelji. Le nekatere od pokončenih ptic poberejo in jih uporabijo za trofeje. Tretji najpogostejši razlog za divji lov je preprodaja ptic v kletkah.

Smrtonosne pasti

Ptice nezakonito lovijo in pobijajo na nešteto načinov; največ jih ustrelijo ali ulovijo s pastmi, tretji najpogostejši način pa so zastrupitve. Slednje je lahko načrtno, ko se rejci malih živali (najpogosteje gre za fazane, golobe in kokoši) želijo znebiti ujed, ki se zadržujejo v bližini farm. Pogosto pa so ptice tudi naključne žrtve, ko se zastrupijo z zaužitjem semen, prepojenih s strupom, ali pa z zastrupljenimi vabami, namenjenimi določenim živalskim vrstam, denimo potepuškim psom in drugim zverem.

V večini evropskih držav je lov s pastmi nedovoljen. Tudi po zakonodaji Evropske unije so mreže, limanice in pasti kot metode lova na ptice prepovedane, saj je lov z njimi neselektiven, povzroča množične poboje in je krut do ptic, ki pogosto v mukah umirajo dalj časa. A zakonska prepoved ni dovolj, da bi divje lovce v Sredozemlju odvrnila od lova s pastmi, saj prodaja ptic omogoča velike zasluzke na črnem trgu. Med divjimi lovci je najbolj razširjena uporaba lovilnih mrež. Le-te so se pojavile šele pred nekaj desetletji (npr. na Cipru ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja), a ker omogočajo ulov velikega števila ptic, so marsikje izpodrinile druge, bolj tradicionalne metode lova s pastmi. Ena takšnih so limanice - palice, prevlečene z lepljivo snovjo, na katere se prilpejajo ptice. Čeprav ta metoda spada med najstarejše oblike lova, je še vedno zelo razširjena po vsej Evropi. Gotovo ste že slišali za izrek "ujel se je na limanice". Sporoča nam, da so bile te pasti v preteklosti pogosto uporabljene tudi v Sloveniji. Poleg mrež in limanic se, še posebej v Italiji, uporabljajo vzmetne pasti in pasti z zanko.

V večini pasteh se ptice zelo mučijo, a nekatere izmed njih zbuja še posebno pozornost. Tako so na primer v severni Italiji razširjene pasti z lokom, na katerih ptice obvisijo z glavo navzdol in s polomljenimi nogami. Po-

gosto tako visijo več ur, dokler ne poginejo zaradi izkrvavitve. V nekaterih predelih Francije lokalne oblasti še vedno dovoljujejo lov z brutalnimi kamnitimi pastmi, kjer na ptico ob sprožitvi pade težak kamen. Tudi na Hrvaškem ponekod še uporabljajo takšne pasti, a je ta praksa, v skladu z evropsko zakonodajo na področju zaščite ptic, nezakonita.

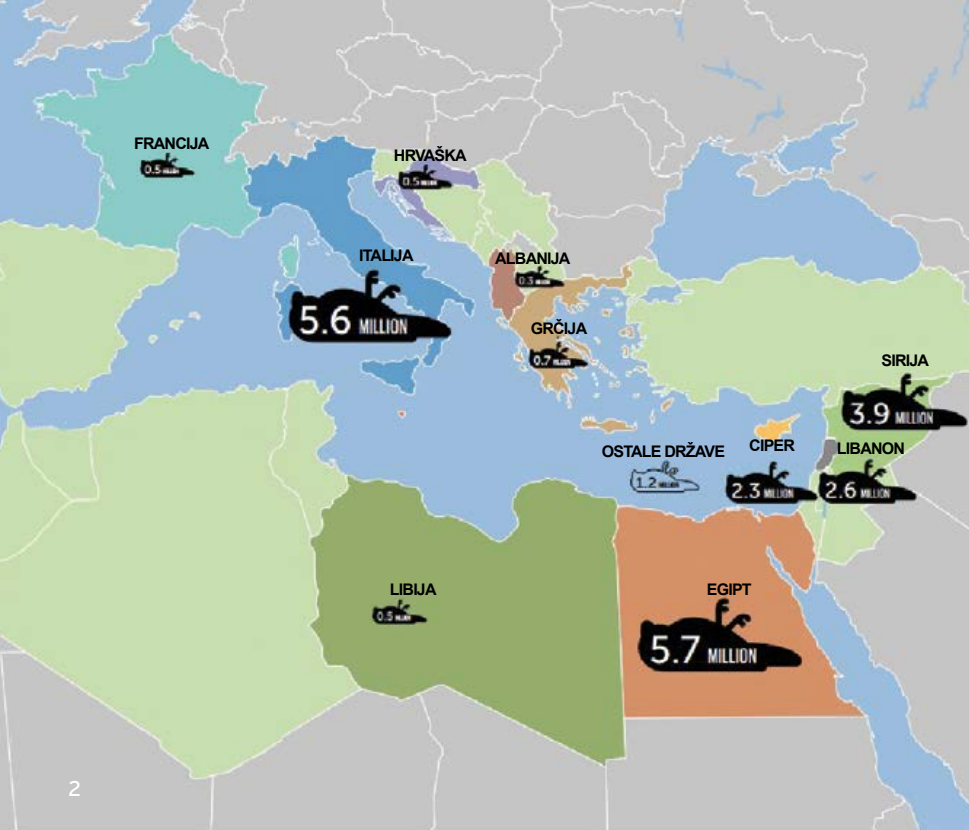
Italija prednjači po številu pobitih ptic na leto

V Sredozemlju Italija med članicami EU nezakonito pobije največ ptic na leto (5,6 milijona). Če je nekoč zaradi stiske ljudi to bilo morda dopustno, pa je pobijanje ptic pevk za namene prehrane danes »strel« v 19. stoletje. Največ ptic pokončajo v pokrajini Brescia v Lombardiji, sledita pa ji območje izliva reke Pad in dežela Apulija na jugu Italije. V najbolj zloglasnem predelu, v Brescii, so gore prepredene z več kot deset tisoč lovskimi postojankami, imenovanimi »Capanno«, ki so namenjene izključno lovu na ptice. Iz njih je v lovni sezoni sicer dovoljeno streljati na določene vrste ptic, a lovci streljajo na vse ptice, tudi na zaščitene vrste. Postojanke so za vsakega, ki mu je blizu narava, zelo žalosten pogled, saj na njih najdemo številne kletke s kosi (*Turdus merula*), cikovti in drugimi vrstami iz rodu drozgov, ki so kot žive vabe za privabljanje ptic pred puške. Poleg nezakonitega streljanja je v Brescii zelo razširjen tudi divji lov s pastmi. V okolice vasi ljudje še vedno množično nastavljajo pasti za ptice pevke. Največkrat se v pasti ujamejo taščice (*Erithacus rubecula*), a so žrtve tudi številne druge pevke.

Ciper - prav nič majhna država po številu pobitih ptic

Ciper je drugi po številu nezakonito pobitih ptic med evropskimi državami v Sredozemlju. Čeprav je majhna država, manjša od polovice Slovenije, ni prav nič majhna, ko gre za divji lov na ptice. Samo na nezakonit način je po splošni oceni ubitih 2,3 milijona ptic na leto. Prednjači lov na pevke, še posebej na črnoglavko (*Sylvia atricapilla*), ki je iskana delikatesa domačinov. Tradicionalno ptice lovijo z limanicami, v zadnjih letih pa se vedno več uporabljajo mreže in elektronske zvočne vabe, ki omogočajo strahovito velike dnevne izplene. Zaradi dobrih zaslužkov se z divjim lovom ukvarjajo tudi kriminalne združbe.

Ciper ima več stoletij dolgo zgodovino množičnega lova na pevke in zaradi tega imajo oblasti s prekinitvijo te tradicije velike težave. Boj proti divjemu lovu traja že nekaj desetletij. Že leta 1974 je država z zakonom prepovedala lov na pevke, leta 2004 pa je Ciper vstopil v Evropsko unijo in se s tem še dodatno zavezal, da se bo bojeval proti divjemu lovu. Ker pa oblasti ne posvečajo temu problemu dovolj pozornosti, jim je nadzor ušel iz rok in njegova razsežnost je podobna tisti iz obdobja pred vstopom Cipra v EU.

2: Zemljevid nezakonitega lova ptic v Sredozemlju
vir: BirdLife International

3: Kamnita past, pri kateri na ptico ob sprožitvi pade težek kamen, je v skladu z evropsko zakonodajo na področju zaščite ptic seveda nezakonita.
foto: Committee Against Bird Slaughter

4: Okoli sto tisoč taščic (*Erithacus rubecula*) vsako jesen konča v pasteh divjih lovcem v Brescii.
foto: Committee Against Bird Slaughter

Balkan - le peščica se bojuje proti divjim lovcem

Balkanske države na videz ne sodijo med najhujša žarišča divjega lova v Sredozemlju, a če jih pogledamo kot celoto, so velika prepreka za ptice, ki se selijo čez polotok. Po raziskavi BirdLife International (2015) naj bi bil divji lov najhujši na Hrvaškem, kjer letno nezakonito pobijejo okoli pol milijona ptic, sledi ji Albanija s 300.000 pokončanimi pticami. Mnogo balkanskih držav je za zdaj še preslabo raziskanih, da bi se lahko podalo dovolj natančno oceno o številu pobitih ptic. Vsekakor pa se skupno število le-teh v balkanski regiji meri v več milijonih. Po raziskavi že pokojnega nemškega ornitologa dr. Martina Schneider-Jacobyja jih je samo med Trstom in Grčijo, torej v zahodni polovici Balkana, dva milijona. Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da se s tem problemom ukvarja le peščica ljudi v posameznih državah.

Tako je tudi v Srbiji. Samo prepelic naj bi bilo letno nezakonito pobitih okoli 70.000. Divji lovci uporabljajo prepovedane zvočne vabnike, ki so za ptice pogubna past. V avgustu in septembru se v nočnem času na poljih po vsej Srbiji »oglašajo« več sto takšnih vab. Vabniki seleče se prepelice pripravijo do tega, da se ponoči spustijo na bližnja polja, saj njih oglašanje prepelic prepričuje, da jih čaka primeren prostor za počitek, kjer je dovolj hrane in skrivališč. A jutraj jih pričakajo puške lovcem in sledilni psi; tako imajo le malo možnosti, da se izognejo smrti. Nekaj posameznikov v Srbiji se sicer upira divjemu lovu, a poleg tega, da jih je premalo, se spoprijemajo tudi z nepripravljenostjo pristojnih služb, ki bi morale proti divjim lovcem odločno ukrepati.

Zaskrbljujoč je tudi obsežen seznam vrst, ki jih je dovoljeno streljati na območju Balkana. Najmanj na 58 vrst je odprta lovna sezona vsaj v eni izmed držav na Balkanu (za primerjavo – v Sloveniji imamo lovno sezono le za šest vrst ptic), čeprav so nekatere vrste v drugih evropskih državah strogo zavarovane. Veliko teh vrst v EU potrebuje posebne

varstvene ukrepe, zato so uvrščene na Dodatek 1 Direktive o pticah ali pa sploh niso na seznamu lovnih vrst, ki so podane v Dodatku 2 te direktive.

Poboji evropskih ptic v času selitve

Problem divjega lova ni omejen samo na sredozemsko regijo, marveč vpliva na vse ptice, ki se selijo čez Sredozemlje, med drugimi seveda tudi na naše, slovenske ptice. Poboji ptic so namreč najbolj množični v času selitve ptic, še posebej jeseni, ko se ptice iz vse Evrope čez Sredozemlje selijo na prezimovanje v Afriko. V jesenskem času je število selečih se ptic višje kot spomladi, zanemariti pa ne gre tudi dejstva, da imajo ptice jeseni zaradi pestre ponudbe hrane največ maščobnega tkiva in so zaradi tega zanimive za kulinarčne namene.

Pomembna selitvena pot za naše in druge evropske ptice poteka čez balkanske države in je dobila ime jadranska selitvena pot. Terenski obiski mokrišč vzdolž te selitvene poti so razkrili množične nezakonite poboje ptic, še posebej vodnih ptic v spomladanskem času. To je spodbudilo raziskovalce iz več držav, med drugim tudi Slovenije, da pomagajo lokalnim naravovarstvenikom in oblastem, da se odločneje uprejo divjemu lovu. Nastal je skupni projekt Adriatic Flyway (Jadranska selitvena pot), ki ga koordinira nevladna organizacija Euronatur (www.Euronatur.org). Projekt je prinesel že številne uspehe, kot je prepoved lova na nekaterih pomembnih območjih za ptice in uvrstitev teh območij med zavarovane. Pomemben dosežek je tudi prepoved spomladanskega lova na ptice v Črni gori od leta 2009 dalje.

Kljub posameznim uspehom je upadla številčnost kar štiridesetih vrst ptic pevk v Evropi in nekatere med njimi so iz določenih območij že izginile. Številčnost divje grlice (*Streptopelia turtur*) je denimo od začetka tisočletja v Evropi upadla za 30 %, v nekaterih državah celo za 90 %, a še vedno je nezakonito pobitih več kot milijon divjih grlic letno. Tudi prepelico močno ogrožata divji lov. Čeprav je v Sloveniji zaščitena in jo je prepovedano streljati, je njena številčnost

5

6

v zadnjem obdobju močno upadla. Na Goričkem, enem izmed najpomembnejših območij za prepelice v Sloveniji, je po oceni populacija od leta 1997 do leta 2015 upadla za 80 %. Podobno se je zgodilo na Ljubljanskem barju. Na upad števila prepelic v Evropi najbolj vplivajo lov in divji lov v času selitve in izguba ustreznih življenjskih prostorov zaradi sprememb v kmetijski praksi. Letno naj bi v Evropi pobili 2,6 milijona prepelic, kar znaša kar 23 % celotne evropske populacije. Takšen odstrel seveda ne more biti trajnosten.

Luč na koncu tunela

Kljub izjemni razsežnosti divjega lova v Sredozemlju vse le ni tako črno. V nekaterih državah se inšpekcijske in policijske enote, specializirane za boj proti divjemu lovu, temu problemu že odločno in uspešno postavljajo po robu. Veliko pomoči jim dajejo nevladne organizacije, predvsem BirdLife-partnerice v posameznih sredozemskih državah in omenjena organizacija Euronatur. Še posebej velja omeniti tudi nevladno organizacijo Komisija proti poboju ptic (Committee Against Bird Slaughter, oziroma kratko CABS), ki prihaja iz Nemčije in je specializirana za boj proti divjemu lovu na ptice. Ta organizacija je letos praznovala 40 let obstoja in je v dolgem času svojega delovanja pred kruto smrtjo rešila že vsaj nekaj milijonov ptic. Tudi sam sem član te organizacije in vam lahko iz prve roke zatrdim, da so rezultati te organizacije res navdušujoči in, kar je tudi pomembno, zelo konkretni. V letu 2014 smo bili člani CABS aktivni v petih sredozemskih državah, kjer smo tesno sodelovali s posebnimi enotami policije na terenu. Na podlagi naših poročil je bilo prijatih 180 divjih lovcev, odstranjenih pa okoli 23.000 pasti za lov na ptice. Zaradi predanosti članov organizacije CABS kot tudi dobrega dela drugih nevladnih organizacij je že zaznan upad divjega lova na Malti, v Španiji in severni Italiji. Kot sem že omenil, je tudi projekt Adriatic Flyway prinesel dobre rezultate v nekaterih balkanskih državah. Tudi drugod se kažejo uspehi, a za temeljite spremembe bo treba v posameznih državah še bolj okrepiti dejavnosti proti divjemu lovu.

Vsi zagovorniki ptic v Sloveniji ste vabljeni, da se nam pridružite v boju proti divjemu lovu, saj nas je trenutno na strani zaveznikov ptic aktivnih precej manj kot na strani divjih lovcev. Pomagate lahko na več načinov: z donacijami, sodelovanjem pri peticijah proti divjemu lovu, lahko pa se tudi pridružite pehotni enoti prostovoljcev, ki po vsem Sredozemlju na terenu išče pasti. Več informacij o tem najdete na spletnem naslovu Komisije proti poboju ptic: www.komitee.de. ●

5: Prostovoljka Komisije proti poboju ptic pri reševanju ujetega kosa (*Turdus merula*) iz mreže divjega lovca v severni Italiji
foto: Committee Against Bird Slaughter

Literatura:

- BirdLife International (2015): The killing. Review of illegal bird killing in the Mediterranean (http://www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/01-28_low.pdf), 18. 11. 2015
- Committee Against Bird Slaughter (2014): CABS Annual Report 2014 (<http://www.komitee.de/en/actions-and-projects/annual-reports/annual-report-2014>), 18. 11. 2015
- DENAC, D., SCHNEIDER-JACOBY, M. & ŠTUMBERGER, B. (eds.) (2010): Adriatic Flyway – closing the gap in bird conservation. – Euronatur, Radolfzell. (http://www.euronatur.org/uploads/media/ADRIATIC_FLYWAY_2009_Conference_Proceedings.pdf)
- DENAC, K. (2015): Monitoring prepelice *Coturnix coturnix* na območju Krajinskega parka Goričko v letu 2015. Program finančnega mehanizma EGP 2009-2014, projekt Gorički travniki. – DOPPS, Ljubljana (http://cdn.ptice.si/ptice/2014/wp-content/uploads/2015/09/20150930_prepelica_porocilo.pdf), 18. 11. 2015
- European Parliament (2009): Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0147>), 18. 11. 2015

6: Umetne ptice uporabljajo za namene divjega lova vodnih ptic na Veliki Plaži v Črni gori (februar 2008).
foto: Euronatur

→ Kodeks slovenskih ornitologov

Vsak slovenski ornitolog, opazovalec in proučevalec ptic naj:

- pred vsemi interesi zastopa interese narave in varstva ptic,
- pri svojem delu in tudi sicer ne vznemirja ptic po nepotrebnem in jim ne škoduje; prav tako naj ne ogroža drugih živih bitij in narave,
- ne jemlje ptic iz narave in jih ne zadržuje v ujetništvu,
- bo pri fotografiranju ptic in narave obziren; ogroženih vrst naj ne slika v gnezdu,
- vestno beleži vsa opažanja in skrbi, da se podatki po beležkah ne postarajo,
- sodeluje s kolegi, jim pomaga pri delu in skrbi za dobre odnose z njimi.

Ladakh in Kašmir – skriti svet indijske Himalaje

// Janez Mihovec

Ladakh

Površina: 80.000 km² (indijski del Ladakha)

Št. prebivalcev: približno 250.000 (v pretežni meri tibetanskega izvora in budisti)

Št. vrst ptic: 308

Št. globalno ogroženih vrst: 7

Endemiti: Tytlerjeva listnica (*Phylloscopus tytleri*)

Ogrožene ptice: sokol plenilec (*Falco cherrug*), egiptovski jastreb (*Neophron percnopterus*), snežni žerjav (*Grus leucogeranus*), rjava listnica (*Phylloscopus fuscatus*), mali galeb (*Hydrocoloeus minutus*), kosce (*Crex crex*), Tytlerjeva listnica (*Phylloscopus tytleri*)

Zanimive rastline: *Nepeta longibracteata*, *Saussurea gnaphalodes*, *Echinops chornigerus*, *Gentianella moorcroftiana*

Zanimive živali: snežni leopard (*Panthera uncia*), manul (*Otocolobus manul*), jak (*Bos grunniens*), rdeči volk (*Cuon alpinus*), čiru (*Pantholops hodgsoni*), baral (*Pseudotis nayaur*), ladaški žvižgač (*Ochotona ladacensis*), Royleov žvižgač (*O. roylei*), velikouhi žvižgač (*O. macrotis*)

Kašmir

Površina: 16.000 km² (indijski del Kašmirja)

Št. prebivalcev: približno 4 milijone (v pretežni meri arijskega izvora in muslimani)

Zanimive vrste ptic: črnogrla pevka (*Prunella atrogularis*), belolični bulbul (*Pycnonotus leucogenys*), domača vrana (*Corvus splendens*), kukavica vrste *Cuculus poliocephalus*, povodni kos vrste *Cinclus pallasi*, oazna grlica (*Streptopelia senegalensis*), mali orel (*Hieraaetus pennatus*), himalajski plešec (*Gyps himalayensis*), rjavoglav galeb (*Larus brunnicapillus*), indijska čopasta čaplja (*Ardeola grayii*), himalajski monal (*Lophophorus impejanus*), žalostna majna (*Acridotheres tristis*), blede kupčar (*Oenanthe isabellina*)

Varstveni problemi: izsekavanje gozdov, pretirano popašeni pašniki ter obremenjenost podtalnice in vodotokov

Podnapisi:

Zemljevid: uporabljen z dovoljenjem »The General Libraries, The University of Texas at Austin«

- 1: Indijska Himalaja nad Nanga Devijem
- 2: Budistični kip v Marduku
- 3: Domača vrana (*Corvus splendens*)
- 4: Polja v dolini reke Ind
- 5: Vas v bližini Leha v Ladakhu
- 6: Turistično zanimivo jezero Dal

foto: Bart Vastenhowv / Saxifraga (3), Doris Lohmann (9), ostalo Janez Mihovec

Po starodavni legendi naj bi v nekem skitem območju na severni strani Himalaje ležala dolina Shangri-la, kjer se cedita mleko in med. Njeni prebivalci naj bi živeli srečno življenje in doživeli skorajda nesmrtnost. Stoletja so se predvsem britanski raziskovalci pogosto odpravljali v Himalajo v upanju, da bodo odkrili ta skrivnostni svet. Raja seveda niso našli, odkrili pa so čudoviti svet Ladakha in Kašmirja, kjer se pod zasneženimi vršaci skrivajo čudovite doline, jezera, starodavni samostani in vasi. Morda Shangri-la kljub vsemu obstaja?! Tudi nam se je končno uresničila želja, da ta kraj obiščemo. Za sabo smo pustili vsakdanje težave, se vkrcali v letalo in odleteli v Indijo. Država je pravcati mozaik različnih kultur, številnih narodov, jezikov in veroizpovedi. Ladakh je v nasprotju s preostalo hinduistično Indijo budistični otok, Kašmir pa del indijske države Kašmir & Jammu, ki je edina, v kateri so muslimani v večini in posledično nekaj posebnega.

Himalaja je tista, ki je v severni Indiji s svojo neverjetno višino mejnik med deželami ob Indu in Gangesu, Dekansko planoto in planoto Tibeta s svojim suhim gorskim podnebjem.

Ladakh (slika 7) geološko spada pod Tibet in takšen je tudi videti - od vsepovsod v nebo kipe rjave gore. Dežela je razmeroma redko naseljena, zato se je v Tibetu ohranil prostor tudi za ogrožene ptice, kot je na primer endemična Tytlerjeva listnica (*Phylloscopus tytleri*) ter druge živali; snežni leopard (*Panthera uncia*), tri vrste žvižgačev (*Ochotona* sp. na sliki 8) itd. Navkljub izredni višini Himalaja ni ovira za ptice, ki se iz Sibirije in kitajskih puščav selijo proti jugu na tople ravnine ob Gangesu in Indijskem oceanu. Med Evropo in Indijsko podcelino ni nikakršne naravne ovire za ptice, zato imamo v Ladakhu celo vrsto ptic, ki jih poznamo tudi v Evropi. Zaradi le malo ravnega sveta so pobočja spremenili v terase, kjer večinoma pridelujejo ječmen in oljno repico. Poljedelstvo in živinoreja sta še vedno pomembni gospodarski panogi, čeprav ekonomija temelji na turizmu in javnih delih.

Tudi Kašmir leži severno od glavnega Himalajskega grebena, a je v povprečju za 1000 višinskih metrov nižji od Ladakha. Ker ima bistveno več padavin, je pokrajina bolj kot Tibetu podobna Centralnim Alpam. Življenje je tu precej bolj zahtevno kot v sosednjem Ladakhu; opazna je hitra demografska rast, naravni viri in s tem flora in favna pa so bistveno bolj obremenjeni. Težave izvirajo v politiki. Kašmirci so v večini indo-arijskega izvora in po veri muslimani, ki si že desetletja prizadevajo za neodvisnost ali priključitev k sosednjemu Pakistanu. Posledice nemirov so propadanje gospodarstva in manj obsežen turizem. Eden lepših turističnih predelov tukaj je gotovo jezero Dal v bližini Srinagarja. Idilično jezero je dom cele vrste ptic, med njimi tudi meni zelo zanimivih snežnih žerjavov (*Grus leucogeranus*; slika 9). Žal pa jezero zaradi neurejene kanalizacije milijonskega mesta Srinagar v bližini postaja vse bolj onesnaženo. ●

Pa smo le dočakali dokončno ureditev Škocjanskega zatoka

// Nataša Šalaja in Borut Mozetič

1: Pogled na center za obiskovalce s hlevom v ozadju v zaključni gradbeni fazi (julij 2015)
foto: Tilen Basle

PRIČAKOVANA OTVORITEV OBJEKTOV – februar 2016!
Spremljajte novice na www.skocjanski-zatok.org

Vsem, ki smo preteklo poldrugo desetletje soustvarjali preporod Naravnega rezervata Škocjanski zatok, bo leto 2015 brez dvoma ostalo v posebnem spominu, saj so na njegovem obrobju naposled le zrasli tudi dolgo pričakovani objekti. Škocjanski zatok je postal bogatejši za center za obiskovalce, osrednjo opazovalnico, opazovalni stolp in kar sedem novih opazovališč, saj so bila tudi obstoječa porušena in nadomeščena z novimi. Z vidika upravljanja ekološke kmetije pa je pomembna pridobitev hlev z oboro za pašne živali ter pokriti prostor za spravilo sena in kmetijskih strojev. Ideja ureditve prvega za javnost odprtega ornitološkega naravnega rezervata v Sloveniji je s tem postala resničnost, Škocjanski zatok pa 17 let po zavarovanju dobiva svojo novo podobo.

Naravni rezervat, odprt za javnost

Naravnih rezervatov, kjer se lahko obiskovalci že ob kratkem obisku srečajo z velikim številom različnih vrst ptic, v Sloveniji do ureditve Škocjanskega zatoka ni bilo. Ko se je pred petnajstimi leti začelo načrtovanje njegove ureditve, smo pri iskanju primerne koncepta zasledovali dva cilja, ki smo ju z ureditvami želeli doseči: prvovrstna življenjska okolja za ptice in druge živali brez motenj zaradi obiskovanja v povezavi z izvrstnimi možnostmi za opazovanje in doživljanje narave. Seveda je bilo to dosegljivo le s fizičnimi ureditvami: z umikom učnih poti z infrastrukturo za obisk na rob rezervata, postavitvijo zastiralnih nasipov vzdolž poti ter zasaditvami domorodnih grmovnih in drevesnih vrst, ki preprečujejo vizualni stik med pticami in ljudmi in s tem blažijo negativne vplive obiskovanja, kar je zaradi plašnosti ptic nujno za sočasno doseganje varstvenih ciljev in ciljev obiskovanja. Hkrati se ob poti umestijo opazovališča ptic in večnadstropne opazovalnice, ki obiskovalcem pričarajo še

ptičjo in žabjo perspektivo ter so hkrati prostor za njihovo izobraževanje in ozaveščanje.

Leta 2007 je bila končana prva faza urejanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki je obsegala predvsem habitatno in krajinsko ureditev območja. S krožno učno potjo in petimi opazovališči na območju sladkovodnega močvirja na Bertoški bonifiki je Škocjanski zatok postal zelo zanimiv za obisk: takoj po ureditvi je začelo število obiskovalcev, ki so prihajali predvsem iz lokalnega okolja z željo po aktivni sprostitvi in rekreaciji, strmo naraščati. Ob veselju, da je Škocjanski zatok dobil toliko novih občudovalcev in navdušencev, smo opazili tudi negativne posledice nedokončane ureditve. Med njimi naj omenimo prenatrpano začasno parkirišče, vzpenjanje obiskovalcev na nasipe zaradi pomanjkanja dvignjenih razgledišč in s tem vnašanje motenj v ptičje populacije, pa tudi preveč množičen tek po učni poti, ki je motil predvsem obiskovalce, željne mirnega opazovanja, fotografiranja ali preprosto doživljanja narave.

Po principih trajnostne gradnje

Oktober 2014 se je začela dolgo pričakovana graditev objektov v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Njihova zasnova temelji na aktualnih principih trajnostne gradnje, ki upošteva ekologijo, ekonomijo in družbeno-kulturološka merila. Objekti so bili zasnovani po merilih javnega natečaja, ki smo jih z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije pripravili leta 2005 in so bila že takrat trajnostno usmerjena tako na okoljskem, funkcionalnem, oblikovalskem kot tudi ekonomskem področju. Te usmeritve se kažejo v zasnovi objektov kot suhomontažnih stavb z dosledno uporabo naravnih materialov iz obnovljivih virov in naprednimi

instalacijami. Skupaj s projektanti iz arhitekturnega biroja Ravnikar Potokar d.o.o. smo s tega vidika ponosni, saj kljub dolgotrajnim pripravam na začetek graditve objekti, zgrajeni po principih trajnostne gradnje, v zatoku že stojijo, medtem ko država šele pripravlja zakonodajo s tega področja.

Osnovni gradnik vseh objektov je les, ki je vgrajen v konstrukcijah, oblogah kot tudi opremi. Sama graditev, predvsem centra za obiskovalce, je bila ena najbolj kompleksnih lesenih gradenj v Sloveniji doslej. V lesene objekte je bilo vgrajenih okoli 450 kubičnih metrov lesa, in sicer slovenske smrekovine. Del obdelave lesa je bil opravljen v Avstriji (izdelava lepljencev in impregnacija), razrez in vsi drugi postopki pa v Sloveniji.

Arhitekturno so objekti zasnovani tako, da se vklaplajo v naravno okolje in ne povzročajo ovir ali pasti za žive organizme. Arhitekturo je navdihnil živi svet zatoka: stebri vidne lesene konstrukcije, ki nosijo fasade, so kot podoba gnezd v trstičju. Največja posebnost je, da se večina objektov tal dotika le z vertikalnimi nosilnimi stebri, ki so na zunanji strani fasade (koliščna gradnja). Z vidika funkcionalnosti je ta rešitev izjemnega pomena, saj pripomore k varnosti pred poplavami in zaščiti lesa pred gnitjem. Takšni objekti v naravnem rezervatu sestavljajo zaokroženo funkcionalno in estetsko celoto.

Pri načrtovanju in postavitvi instalacij centra za obiskovalce je bila posebna pozornost namenjena uporabi obnovljivih virov energije in debelini toplotne izolacije, tako da novozgrajeni center poleg ustrezne toplotne zaščite in zaščite pred soncem v kar največji meri izkorišča okoljske danosti lokacije. Ob njem so nameščene toplotne črpalke, ki izkoriš-

ščajo toplotno energijo zraka, na strehi sosednjega servisnega objekta pa solarni in fotovoltaični kolektorji. Odpadne fekalne vode objektov se prečiščujejo v lastni biološki čistilni napravi, brez dodatnega obremenjevanja kanalizacijskega omrežja. Strehe vseh objektov so ekstenzivno ozelenjene, kar bistveno pripomore k omejitvi pregrevanja velikih pokritih površin ter večji lokalni absorpciji meteornih padavin. Primarna osvetlitev prostorov je v največji možni meri naravna, dopolnjuje pa jo energetske učinkovita umetna razsvetljava z varčnimi LED-sijalkami.

Novi dom tudi za ptice

Ker so stavbe tudi gnezdišča različnih vrst ptic, je bila med pomembnimi izhodišči javnega natečaja izpred desetih let tudi vključitev struktur za gnezdenje ptic na objektih. S tem naj bi v prvi vrsti omogočili gnezdenje vrstam, katerim v naseljih zaradi sprememb v arhitekturi primanjkuje gnezdišč. Gnezdilke naravnega rezervata, velike jate vodnih in močvirskih ptic ter petje in oglašanje številnih vrst ptic pevk ustvarjajo učinkovite naravne kulise, kar je za obiskovalce v naravnem rezervatu izredno pomembno. Na centru za obiskovalce je bilo tako vgrajenih deset gnezdilnic za hudournike (*Apus apus*), na hlevu pa še nadaljnjih dvajset za poljske vrabce (*Passer montanus*), velike sinice (*Parus major*) in plavčke (*Cyanistes caeruleus*) ter dve za velike skovike (*Otus scops*) ali čuke (*Athene noctua*). Poleg tega so na tramove v hlevu pritrjene oporne letve, na katere bodo lahko gnezda pritržile tako mestne (*Delichon urbicum*) kot tudi kmečke lastovke (*Hirundo rustica*). Tako bomo lahko obiskovalcem predstavili pomen gnezditvenih mest na objektih, kar je zelo pomembno za izobraževanje in ozaveščanje. Tudi odločevalci in strokovna javnost, predvsem gradbeniki in arhitekti, si

2: Obnova življenjskih okolij je bila v NR Škocjanski zatok dokončana leta 2007. Leta 2014 pa se je začela zadnja faza urejanja Zatoka - graditev infrastrukture. foto: Iztok Škornik

3: Začetek postavitve lesene konstrukcije, kot so ga videli ptice (marec 2015). foto: Iztok Škornik

4: Lesena konstrukcija centra za obiskovalce pred izvedbo opažev in fasad (april 2015). foto: Bojana Lipej

5: Glavni izvajalec del je bilo koprsko podjetje Adriaing d.o.o., leseni del graditve pa je opravilo podjetje CI produkt d.o.o. (maj 2015). foto: Bojana Lipej

6

6: Na robu lagune je zraslo novo opazovališče slanuš, s katerega si bodo obiskovalci te zanimive rastline lahko ogledali od blizu (julij 2015).
foto: Tilen Basle

7: Sredi naravnega rezervata kraljuje osrednja opazovalnica z zeleno streho in bazenom za podvodne poglede (oktober 2015).
foto: Tilen Basle

8: Nadstropja osrednje opazovalnice, s katerih se odpira imeniten razgled na ves Škocjanski zatok z okolico, povezuje klancina v obliki polža (avgust 2015).
foto: Borut Mozetič

9: Opazovalni stolp za opazovanje ptic v laguni stoji na robu naravnega rezervata v neposredni bližini mesta (oktober 2015).
foto: Tilen Basle

7

8

bodo lahko v živo ogledali in spoznavali umestitev gnezdilnih struktur v objekte, ki ne vplivajo na njihov videz, so cenovno ugodni in res zahtevajo le poznavanje problematike gnezdenja ptic v naseljih in malo dobre volje.

Poleg gnezdilnic je bila tik ob centru za obiskovalce zgrajena še peščena gnezditvena stena, primerna za breguljke (*Riparia riparia*) in čebelarje (*Merops apiaster*). Poleg izobraževalnih učinkov torej v Škocjanskem zatoku v naslednjih letih pričakujemo tudi nekaj novih gnezdečih vrst. Med ureditvami za ptice naj omenimo še potisk proti naletom ptic na steklenih površinah centra.

Kako je Škocjanski zatok preživel leto gradbenih del

Pogosta vprašanja rednih obiskovalcev in lokalnih medijev, kdaj bo Škocjanski zatok spet odprt, in njihovo veliko zanimanje za napredek pri graditvi, vse to nam je celo leto potrjevalo, da ga ljudje res pogrešajo. Kako pa so gradbeni posegi vplivali na ptičji svet? Poudariti je treba, da smo med obvezna izhodišča za gradbene izvajalce uvrstili zahtevo, da morajo zemeljska in druga dela, s katerimi posegajo v življenjska okolja, opraviti zunaj gnezditvenega obdobja. Ker se je graditev začela oktobra 2014, so bili vsi takšni posegi opravljeni pred gnezditvijo in s tega stališča negativnih vplivov ni bilo. V sladkovodnem močvirju na Bertoški bonifiki so bili nivoji vode v letu 2015 bistveno pod optimalnimi za potrebe ptic, da ne bi bili poplavljeni nedokončani objekti. Zaradi tega je bilo število gnezdečih parov vrst, kot so liske (*Fulica atra*), mali ponirki (*Tachybaptus ruficollis*) in zelenonoge tukulice (*Gallinula chloropus*), nekoliko nižje kot v prejšnjih letih. Vse pohvale pri upoštevanju naših izhodišč gredo osebju glavnega izvajalca del Adriaing d.o.o. in podizvajalcem, ki so razumeli, da delajo v naravnem rezervatu in so se trudili, da s svojimi posegi čim manj škodujejo živim organizmom.

V brakični laguni vplivov graditve ni bilo. Tako smo zabeležili rekordno število gnezdečih parov navadne čigre (*Sterna*

hirundo), ki jih je bilo več kot sto. Tretje leto zapored je gnezdila tudi mala čigra (*Sterna albifrons*), ki jo s tem uvrščamo med redne gnezdilke zatoka. Poleg čiger je v laguni gnezdilo tudi več kot 30 parov polojnikov (*Himantopus himantopus*), pa tudi rdečenogi martiniki (*Tringa totanus*) in mali deževniki (*Charadrius dubius*).

Pa nam je le uspelo!

Po več kot enem letu intenzivne graditve in opremljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok tako le dobiva svojo končno podobo. Slovenci smo s tem bogatejši za vsem dostopno dragoceno naravno območje, povsem opremljeno za spoznavanje in doživljanje narave z brezplačnim vstopom za individualne obiskovalce. Objekti so poleg vseh doslej naštetih presežkov fizično dostopni vsem obiskovalcem, tudi tistim s posebnimi potrebami. V njih so že nameščene pojasnjevalne table in razstave, ki dopolnjujejo zgodbo, ki jo govori narava sama – o zgodovini območja, njegovih posebnostih in značilnostih žive narave – in hkrati obiskovalcem omogočajo tudi prepoznavanje najpomembnejših živalskih in rastlinskih vrst.

Škocjanski zatok je državni naravni rezervat, zgrajeni objekti pa javna infrastruktura za obisk zavarovanih območij. Investicija je tako potekala pod taktirko Ministrstva za okolje in prostor kot naročnika in pod strokovnim nadzorom izvajalca Lokainženiring d.o.o. Med številnimi izvajalci vseh ne moremo naštetih, zagotovo pa velja posebej omeniti glavnega izvajalca gradnje, koprsko podjetje Adriaing d.o.o., ki se je pri tem zahtevnem projektu odlično izkazalo, kot tudi podjetje CI produkt d.o.o. iz Most pri Komendi, ki je iz impregniranega lepljenega lesa pričaralo vse v uvodu našete objekte. Pohišstvo so izdelali v podjetju Atlas oprema d.o.o. iz Ljubljane, razstave podjetje GEAArt d.o.o. iz Nazarij, varnostno in računalniško opremo pa je dobavilo koprsko podjetje Dolher d.o.o.

Celotna vrednost zaključene investicije je znašala nekaj več kot 3,2 milijona evrov. Delno jo je financirala Evropska uni-

9

ja, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, v višini 2,25 milijona evrov. Operacija je potekala v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013 (razvojne prioritete Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov, prednostne usmeritve Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva).

Za DOPPS je zaključek urejanja Škocjanskega zatoka po njegovem zavarovanju v 90. letih prejšnjega stoletja ena največjih in najlepših zgodb o uspehu. Resničnost je lahko postala zaradi naše vztrajnosti, predanosti in ljubezni do narave. Skozi proces načrtovanja in obnove ter doslej pridobljenimi izkušnjami pri upravljanju smo zrasli ne le na strokovnem področju, marveč tudi v javnosti: kot tisti akter v družbi, ki zna uresničiti pozitivne zgodbe, ter v sodelovanju z javnim sektorjem in gospodarstvom spremeniti smetišče v raj za ptice in ljudi. To je vsekakor presežek, na katerega bomo lahko še dolgo ponosni. ●

RAZPIS ZA NAGRADO ZLATI LEGAT 2014

Zlati legat je nagrada, ki jo DOPPS podeljuje slovenskim ornitologom za najboljše delo s področja ornitologije, objavljeno doma ali na tujem. Nagrado sestavlja pisno priznanje in denarna nagrada. Za nagrado lahko kandidirajo dela, katerih prvo navedeni avtor je državljan Republike Slovenije ali zamejski Slovenec. **V poštev za izbor za nagrado pridejo strokovna in znanstvena dela s področja ornitologije, ki so bila objavljena v letu 2014.** Žirija bo izbirala med vsemi objavljenimi deli v tem letu. Avtorje prosimo, da kopije svojih del pošljejo na naslov DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana ali dopps@dopps.si, s pripisom »za nagrado Zlati Legat«, do 1. februarja 2016. Svečana razglasitev zmagovalca in podelitev nagrade bo na zboru članov DOPPS 2016.

IZ ZBIRK PRIRODOSLOVNEGA MUZEJA SLOVENIJE

Puščavski tekalec

// Urška Kačar

Puščavski tekalec (*Cursorius cursor*) je pri nas izjemen gost. Prvi podatek o pojavljanju vrste na ozemlju Slovenije sega v konec 19. stoletja. Dr. Othmar Reiser je v svojem delu *Die Vogel von Marburg an der Drau* (1925) zapisal, da je lovec Franz Bernhaut novembra 1892 ustrelil puščavskega tekalca na Dravskem polju pri Sv. Janezu ob Ptujski cesti, to je v današnjih Staršah. Primerek so shranili v Muzeju Joanneum v Gradcu. V tem obdobju so bili posamezni puščavski tekalci opazovani tudi v Nemčiji in Angliji. Nekaj desetletij kasneje, 3. oktobra 1976, je vrsto pri nas ponovno opazoval Alojz Šmuc v Sečoveljskih solinah. V ornitološki zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije pa je shranjen še tretji puščavski tekalec, ki po vsej verjetnosti izvira z ozemlja Slovenije. Dobro ohranjena dermoplastika puščavskega tekalca pod inventarno številko 5311 (stara inventarna številka 434) je eden najstarejših preparatov v zbirki, a žal brez natančnejšega nahajališča. Samica je bila najdena, verjetno ustreljena, januarja 1847 na Kranjskem, takrat še v Vojvodini Kranjski znotraj Habsburške monarhije. Vojvodina Kranjska je segala tudi prek meja Slovenije tja do Kvarnerja, zato kraj uplenitve ptice ni bil zanesljivo v Sloveniji. Preparat je bil 5. oktobra istega leta razstavljen v Kranjskem deželnem muzeju, katerega kustos je bil botanik, zoolog, paleontolog, kartograf in tudi preparator Henrik Freyer – prvi kustos, ki je v muzeju ostal več kot dvajset let. Ustanovnima zbirkami (Zoisova zbirka mineralov in zbirka konhilij grofa Franza Hohenwarta) je dodal še zbirko vretenčarjev.

foto: Ciril Mlinar - Cic

1

2

V kraljestvu mineralov

// Miha Jeršek

1: Pojavna oblika mineralov je odsev razmer, pri katerih so rasli. Kristal srebra v obliki žice ovija kristal pirita z razvitimi kristalnimi ploskvami (Kongsberg, Norveška, Zoisova zbirka mineralov, hrani Prirodoslovni muzej Slovenije).
foto: Miha Jeršek

2: Ametist s Pohorja, mineraloška zbirka dr. Renata Vidriha
foto: Miha Jeršek

Minerali - neme priče Zemljine zgodovine

Sprehodi v naravi, premagovanje gorskih vrhov, raziskovanje naravnih lepot, doživetje podzemlja – vse je povezano z minerali. Ti so povsod okoli nas in sestavljajo kamnine, ki tvorijo trdno Zemljino skorjo. To je zelo tanka lupina, ki je kot nekakšen ovoj Zemlje, podobno kot ima breskev tanko lupino, polno vitaminov. Tako ima Zemljina skorja vse polno mineralov. Nastaja že vse od tedaj, ko se je pred 4,6 milijarde leti nastala Zemlja začela ohlajati in so iz tedaj povsem razžarjene taline na njenem površju nastali prvi minerali. Zemlja je v geološkem smislu živahen planet, ki ga poganja moč toplote, izvirajoče iz njenih globin; deloma gre za prvotno toploto iz časa nastanka planeta, precej pa jo prispeva razpad radioaktivnih prvin. Če teh ne bi bilo, bi se Zemlja že davno ohladila in njena podoba bi bila precej bolj pusta, življenje, če bi obstalo, pa precej drugačno. Zemljin toplotni stroj tako ustvarja okolja na Zemlji, kjer nastajajo minerali in z njimi kamnine. Zaradi ozračja, vode, Sonca in mogočnih geoloških sil, ki vztrajno spreminjajo podobe našega planeta, so taisti minerali očem pogosto skriti. Kamnine na Zemlji so namreč pretežno prekrita z oceani in morji, na kopnem preperjavajo in iz nastalih tal raste vegetacija.

Minerali in kristali

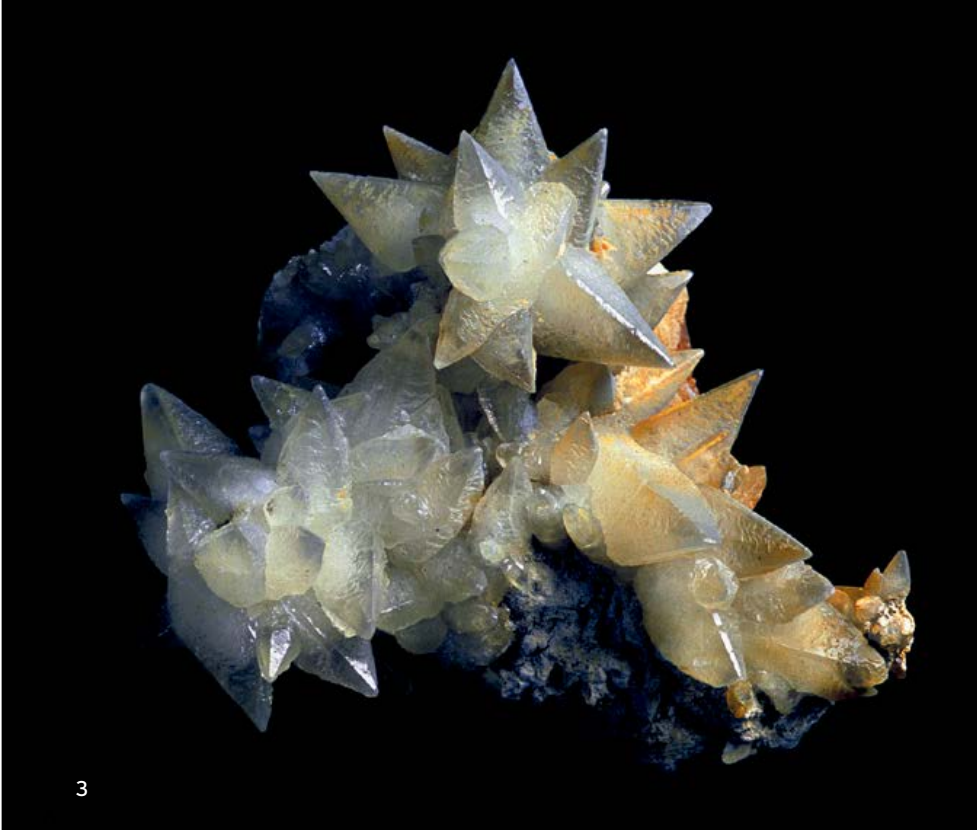
Minerali so večinoma trdne anorganske snovi, ki so nastale v naravi med geološkimi procesi. Danes jih poznamo prek 4.000. Prav vsak ima značilno kemijsko sestavo in zgradbo, ki jo navadno ponazorimo z osnovno celico. To je najmanjši del minerala, ki ima še vse njegove lastnosti. To je njegova kemijska formula v prostoru. Kristali so minerali, ki imajo zgradbo v prostoru urejeno

simetrijsko. To pomeni, da se njihova osnovna celica v prostoru simetrijsko nadgrajuje. Enake kocke lahko sestavimo na različne načine: če jih zlagamo enakomerno v vse smeri, bo nastala velika kocka, lahko jih zložimo tako, da tvorijo piramido – podobno kot so zgrajene piramide v Egiptu. Od daleč so videti popolne, od blizu pa so sestavljene iz številnih blokov kamnin.

Kristali so torej minerali z urejeno kristalno zgradbo. Če kažejo simetrijo tudi navzven, potem jih občudujemo tudi s prostim očesom. Imajo lahko razvite številne kristalne ploskve, lahko so v obliki razvejenih kristalov, kopuč, geod, kapnikov in še v številnih drugih pojavnih oblikah. Minerali nimajo urejene kristalne zgradbe in so zato amorfní. Takšna sta opal in vulkansko steklo. Zanimivo je, da med minerale uvrščajo tudi živo srebro. To je v normalnih razmerah na površju Zemlje tekoče in kot tako nima ene izmed osnovnih značilnosti mineralov. V Sloveniji niso pridobivali živega srebra samo v Idriji, marveč tudi v Šentanskem rudniku nad Trzičem, v Sitarjevcu pri Litiji in še marsikje. V mineraloških zbirkah so pogosto tudi različne organske snovi: tako organski minerali, na primer melit, kot fosilna smola ali jantar. Te s skupnim imenom imenujemo mineraloidi. V Sloveniji je najpomembnejše nahajališče jantarja v velenjskem premogovniku, kjer je še vedno redek, vendar so v njem našli tudi ujete žuželke.

Kje nastajajo minerali

V zgornjem delu Zemljinega plašča, to je v globinah nad 100 kilometrov, so kamnine zaradi visokega tlaka vsaj deloma raztaljene. Na mestih, kjer si magma, raztaljena talina mineralov, najde pot proti površju, se zaradi sprememb v temperaturi in tlaku začno izločati magmatski

3

4

5

minerali. Tako globoko na primer nastajajo diamanti, ki lahko prodrejo na površje s posebnim tipom vulkanskega izbruha v kamnini kimberlit. Sredi meseca novembra so v takšni kamnini v Bocvani našli drugi največji diamant draguljarske kakovosti vseh časov.

Del lažje tekoče taline išče svojo pot naprej proti površju Zemlje. Na svoji poti lahko najde večje razpoke, v katerih se izločijo minerali kot pegmatiti. Ti so vir velikih kristalov, pogosto draguljarske kakovosti. To so kremen in turmalini, minerali, ki jih občudujemo iz Brazilije. V Sloveniji so pegmatiti v okolici Raven na Koroškem, kjer najdemo tudi 20 centimetrov velike kristale črnega turmalina. Pegmatitne žile na Pohorju sekajo magmatski kamnini čizlakit in granodiorit. Slednja je bolj znana pod imenom tonalit ali pohorski granit. Kopljejo jo v edinem kamnolomu v magmatskih kamninah v Sloveniji v Cezlaku na Pohorju.

Raztaljena silikatna talina lahko prodre neposredno na površje. Takrat magma postane lava. Ker se hitro ohladi, minerali nimajo časa, da bi razvili kristale, in zato v takšnih okoljih ne bomo iskali lepotev z ravnimi ploskvami. So pa vulkanska okolja pomemben vir žvepla in geotermalne energije. Poleg tega vulkanski material zelo hitro prepeva v rodovitno prst in zato ne preseneča dejstvo, da so vulkanska območja ena bolj naseljenih in to kljub temu, da obstajajo nevarnosti vedno novih izbruhov.

Kamnine v globinah razpokajo zaradi teže kamnin nad njimi. Ko se dvigajo proti površju, se razpoke širijo in ustvarijo mesta, kjer se izločijo kristali. Tako je bilo tudi ob nastanku Alp in zato takšne razpoke imenujemo alpske razpoke. Tudi pri nas lahko na Pohorju, ki je skrajni podaljšek Alp proti vzhodu, najdemo kristale kremenca,

kalcita, epidota in klorita. Alpske razpoke s kristali kremenca so tudi v Himalaji in številnih drugih gorstvih po svetu.

Minerali nastajajo tudi v okoljih, kjer lahko njihovo izločanje neposredno opazujemo. Iz morske vode se izloča sol, kar nas večina rada neposredno spremlja – če se da, čim večkrat na leto. Nekateri organizmi, predvsem školjke, polži, korale in ramenonožci, si svoja domovanja gradijo iz mineralov, pretežno kalcita in aragonita. Podzemno okrasje kraških jam je pretežno iz sige. Meteorna voda, ki pronic skozi prst, se navzame šibke ogljikove kisline. Ta topi apnenca na krasu in ko pride v podzemni prostor, kraško jamo, se izloči siga v najrazličnejših oblikah. Pri nas je večinoma iz kalcita, če pa bi imeli namesto apnenec kamnine z bakrovimi minerali, bi nastali kapniki iz malahita. Zelo zanimivo je tudi spremljati, kako se izloča kalcit v obliki lehnjaka in pred našimi očmi kot skorja obdaja odpadle vejice in liste. Minerali nas torej spremljajo na vsakem koraku, in če nekaj vemo o njih, jih bomo v naravi laže prepoznali, v muzejih pa še bolj občudovali. ●

3: Kristali kalcita iz okolice Polzele
foto: Miha Jeršek

4: Pri preobrazbi kamnin, ko so le te izpostavljene spremembi temperature ali tlaku, nastanejo metamorfne kamnine. V takih so našli mineral zoisit, ki so ga leta 1805 poimenovali v čast baronu Sigismundu (Žigi) Zoisu (Zoisova zbirka mineralov, hrani Prirodoslovni muzej Slovenije).
foto: Matjaž Učakar in Miha Jeršek

5: Soline niso zgolj primeren kraj za opazovanje ptic. V njih z nekaj sreče najdemo prav lepe kristale halita, kar je mineraloško ime za natrijev klorid ali preprosto kuhinjsko sol. Na njih lahko opazujemo, kako robovi kristalov hitreje rastejo kot njegovi osrednji deli (Strunjanske soline).
foto: Miha Jeršek

→ Fotografije fundacije Saxifraga

Zbirka fundacije Saxifraga šteje več kot 150.000 naravoslovnih fotografij, ki jih za objavo v naravovarstveni publikaciji v primeru, da finančna sredstva niso na voljo, dobite brezplačno.

S svojimi fotografijami pa se lahko pridružite skoraj 100 evropskim naravoslovnim fotografom, ki so z namenom, da bi pripomogli k varstvu narave, že prispevali fotografije v zbirko Saxifraga.

Saxifraga je pripravila spletno stran www.saxifraga.nl, kjer lahko za namene predavanj brezplačno dobite slike ptic, rastlin, dvoživk ipd.

1

2

Borut Mozetič - zaščitnik in idejni oče Naravnega rezervata Škocjanski zatok

// pogovarjala se je Petra Vrh Vrezec

1: Borut Mozetič je v intervjuju skromno pripomnil: »Škocjanski zatok ni samo moje delo. Če ne bi imel okoli sebe toliko ljudi in če bi to delal sam, tega ne bi mogel narediti. Vesel sem, da sem skozi to delo spoznal veliko dobrih ljudi, ki jih lahko kadarkoli pokličem.«
foto: Nataša Šalaja

2: Z zaščito Škocjanskega zatoka se je slovenska Obala povečala za 10 %. Obod Škocjanskega zatoka brez otokov je 4,6 kilometra, slovenske Obale pa 46 km.
foto: Tilen Basle

Boruta Mozetiča marsikateri član DOPPS-a takoj poveže z »Oazo na pragu Kopra«, kakor je pesniško krstil Škocjanski zatok. Uspelo mu je skoraj nemogoče. V uničenju zapisanem Škocjanskem zatoku je s pomočjo sodelavcev zaščitil, renaturiral in z infrastrukturo opremil Naravni rezervat Škocjanski zatok. Trenutno so dela v rezervatu v zaključni fazi tega velikega, lahko bi rekli celo »Borutovega življenjskega projekta«. Borut pa nima zaslug samo za ustanovitev Zatoka. Bil je tudi gonilna sila pri snovanju profesionalne društvene pisarne, povezovalni člen med društvom in dolgoletnim DOPPS-ovim sponzorjem Mobitelom, eden izmed snovalcev poljudnega društvenega glasila *Novice DOPPS* in še bi lahko naštevali.

Borut, začniva pri tvojem otroštvu. Kdaj so te navdušile ptice? Kdo te je pripeljal na DOPPS?

V šestem razredu osnovne šole je nekdo na izolskem pomolu lovil iglice in na vabo ulovil čigro. Ptico smo rešili in takrat sem spoznal, da to ni galeb, da so ptice različne. Ko smo se s starši preselili iz Izole v Prade, se mi je odprl popolnoma nov svet. Spoznal sem Bojana Marčeto in Romana Starmana, ki sta bila moja sošolca. Hodili smo po okolici še ne čisto pozidanih Prad, malo pohajkovali, streljali s fračami, se skrivali ... V bližini je bil tudi borov gozdiček, kamor smo hodili opazovat šoje, naredili smo si piščalke in jih klicali, iskali gnezda, opazovali druge ptice itd. Hodili smo tudi v Škocjanski zatok. Takrat je bil Zatok velik, imel je več kot 200 hektarov vodne površine, na območju današnjega sladkovodnega dela pa so še vedno obdelovali njive. Ko sem še v osnovni šoli obiskoval Škocjanski zatok s spojojenim daljnogledom od sosedja lovca, sem na drugi strani opazil skupino »mulcev« z daljnogledi, s katerimi v tistem obdobju nismo nikoli prišli v stik. To so bili Tihomir Makovec, Iztok Škornik, Goran Pal-

čič in Marko Miklavec. Leta 1979 sem začel hoditi v gimnazijo. V istem razredu je bil tudi Iztok Škornik. Spomnim se, da smo imeli prvo šolsko uro kemijo. Z Iztokom Škornikom sva se tako zaklepetala o pticah, ki sva si jih ogledovala v vitrinah v avli gimnazije, da sva preslišala šolski zvonec. Zaradi ptic sva torej zamudila prvo uro! Od takrat naprej smo se začeli družiti z vsemi tistimi fanti, ki sem jih prej gledal samo čez »lužo« Škocjanskega zatoka.

Od doma iz Prad do Gimnazije Koper ter nazaj sem večino hodil peš. Po šoli smo se s fanti srečevali pri Tihomirjevih, kjer nam je teta Mira kuhala kosila, in skupaj hodili v Škocjanski zatok. V prvem letniku gimnazije sem se tudi vpisal v DOPPS in si v Trstu kupil daljnogled ter kasneje tudi fotoaparata. Bilo nas je pet in bili smo res dobra banda. Počasi smo se vključevali v delo društva; popisovali za Zimsko štetje vodnih ptic, Zimski ornitološki atlas itd. Takrat sem naredil več kot 300 terenskih dni na leto. Skupaj s fanti smo ustanovili tudi društvo *Ixobrychus*, ko še večina od nas ni bila polnoletna, in so zato morali biti podpisniki za ustanovitev naši starši. V gimnazijskem Klubu mladih raziskovalcev sem se ponovno srečal z Lovrencem Lipejem, prijateljem iz otroških dni, ki nam s svojim znanjem velikodušno pomaga še danes. Z njim smo hodili v Sečoveljske soline, obročkali prve postovke in organizirali raziskovalne taborne.

Po gimnaziji si nadaljeval študij v Ljubljani in spoznal še druge člane DOPPS ...

Z Iztokom Škornikom sva se vpisala na Pedagoško fakulteto, smer biologija-kemija. Ko sem bil absolvent, sem vpisal še biologijo in bil sošolec s Slavkom Polakom in Petrom Trontljem. Skupaj smo popisovali za Atlas ptic Jugoslavije in se veliko družili. Ker sem bil v Ljubljani, sem navezal stik še z drugimi DOPPS-ovimi člani in se začel bolj aktivno vključevati v

delo društva. V tistem obdobju so začeli zasipavati Škocjanski zatok, njegovo stanje se je drastično slabšalo. Pobude za zaščito Škocjanskega zatoka so prihajale že prej. Ena je prišla s strani Iztoka Geistra okoli leta 1981, kar je bilo objavljeno v Varstvu narave šele 1987, šlo pa je za manjše, nekaj hektarov veliko trstičje ob železniški progi na južni strani Zatoka. Drugo pobudo je leta 1987 pripravil Vodnogospodarski inštitut, a je predlagani ornitološki rezervat zajemal samo zahodni, okoli 30 hektarjev velik del lagune. Peter Trontelj je videl, da mi ni vseeno za Zatok, zato mi je predlagal, naj grem na Komisijo za varstvo narave, ki jo je takrat vodil Franc Bračko, in predstavim problematiko. To sem tudi naredil in vsi so se zavzeli za to, da DOPPS začne z naravovarstvenimi aktivnostmi za zaščito Zatoka, meni pa so predali koordinacijo.

Nam lahko poveš zgodbo o »slavnem« labodu pevcu?

Prelomni trenutek za Škocjanski zatok je bila zima 1992/93, ko smo našli obnemoglega laboda pevca in spoznali, da bo treba nekaj narediti, če nečemo za vedno izgubiti Zatoka. Za primerjavo lahko povem, da je pozimi 1982/83 prezimujoča populacija lisk v Škocjanskem zatoku štela 4.000 osebkov, nekaj let kasneje med letoma 1989 in 1993 pa jih je bilo le 30-40. Temu so botrovale stalne motnje v okolici, lov, zaprt dotok Badaševice v Zatok, neurejena komunalna infrastruktura, ko se je ogromno fekalnih vod izlivalo v Škocjanski zatok, kar je povzročilo razraščanje zelenih alg, predvsem morske solate in morskega črevesa. Rastline so poleti gnile, smrdelo je itd. Ko se je opustila kmetijska raba zemljišč na Bertoški bonifiki, je postalo območje divje odlagališče ...

Ko sem držal tega laboda, se je v meni nekaj prelomilo. Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani so ugotovili, da je imel pikčasto krvavitev želodca in bil zastrupljen s svinčcem. To je bilo konec decembra 1992, labod pa je poginil v začetku

januarja. Kmalu zatem, 8. februarja 1993, sem napisal prvi dopis za zaščito Škocjanskega zatoka na Sklad za naravo, ki se je takrat ravno ustanovil. Odobrili so nam sredstva za izdajo zgibanke in junija tudi fotografsko razstavo v osrednji knjižnici v Kopru. En segment razstave so bile fotografije, ki smo jih posneli še kot »mulci« in so prikazovale, kakšen je bil Škocjanski zatok, drugi segment so bili uničevalni posegi in tretji vizija za naprej. Že 1993 smo imeli zelo jasno vizijo, kaj bi naredili s Škocjanskim zatokom, in v bistvu se do danes skoraj ni spremenila. Predlagali smo zaščito celotne lagune, kolikor je je ostalo, in manjši del Bertoške bonifike, z leti pa se je območje naravnega rezervata razširilo na celotno Bonifiko. Razstava je imela zelo dober odziv. Lokalni prebivalci so bili zelo povezani s Škocjanskim zatokom in zares za to, da se ga ohrani. Razstavo smo prenesli tudi v Turistično informacijski center v Križankah v Ljubljani. Med drugimi si jo je ogledala Marta Kolarič Kohl – predsednica Obalnega društva za zaščito živali, ki je predlagala peticijo za zaščito. V nekaj mesecih smo zbrali 7.000 podpisov. Peticija je šla potem do predsednika Vlade Janeza Drnovška in predsednika Republike Milana Kučana, in Ministrstvo za kulturo je 3. novembra 1993 za dobo enega leta zavarovalo območje. Oblast se je na to požvižgala, še vedno so zasipavali, mi pa naprej obveščali, da se tega ne dela, hodili na delavnice, ozaveščali ljudi ... Leta 1993 in po razstavi nam je veliko pomagal Mitja Kaligarič. Naredil je botanično študijo ponovnega naseljevanja slanus po naravni poti in v projekt LIFE smo vključili glavnino njegovih idej.

Ena ključnih zadev, ki jih je prinesla razstava, je bil tudi obisk Marije Vičar, predsednice Sklada za naravo, in Mladena Berginca, ki je ravno začel delati na Ministrstvu za kulturo. Mladen se mi je ponudil, da mi pomaga, in res je naredil veliko. Petkrat smo morali podaljšati začasno zavarovanje

3: Borut v letih, ko je naredil tudi več kot 300 terenskih dni na leto.
foto: Iztok Škornik

4: Na sliki je obnemogel labod pevec (*Cygnus cygnus*) pozimi 1992/93. Borut se spominja: »Ko sem držal tega laboda, se je v meni nekaj prelomilo.«
foto: Iztok Škornik

5: Ko je naš sponzor postal Mobitel, je bilo denarja več in zato smo lahko izdajali zgibanke, zgoščenki S pticami si delaimo nebo in Natura 2000, organizirali Srečanja mladih ornitologov, nagradne fotografske natečaje ipd.
foto: arhiv Mobitel

6: Zgibanke »Ohranitev in renaturacija Škocjanskega zatoka« (prva in zadnja stran) je nastala v istem času kot odmevna razstava leta 1993. V njej je že popolnoma jasna vizija Škocjanskega zatoka.

Škocjanskega zatoka in on nam je pri tem vedno stal ob strani. Marca leta 1998 pa je državni zbor (le en poslanec je bil proti) sprejel zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Preden je zakon izšel, sem z Mladenom ali sam hodil do vsake poslanske skupine in jim razlagal problematiko. Leta 1995 je bilo ustanovljeno Ministrstvo za okolje in prostor. Za dokončno zavarovanje Zatoka smo lahko v veliki meri hvaležni tudi prvemu ministru Pavlu Gantarju. Dal nam je možnost, ki jo danes uresničujemo, in ohranil eno lepših močvirij v Sloveniji. Z Zavodom za varstvo narave Piran smo po sprejetju zakona začeli pisati Program varstva in razvoja naravnega rezervata, ki ga je dokončala Vesna Kolar Planinšič. Sledilo je trdo delo na vlogi za pridobitev koncesije, ki smo jo dobili leta 1999. Dva dni po tem je prišlo do pogina nekaj 100 ptic zaradi botulizma. Vzrok smo poznali, zato smo že 1999 začeli s čiščenjem smeti, z odstranjevanjem odlagališč itd.

Vmes si se na DOPPS-u leta 1995 tudi zaposlil kot tajnik in prvi zaposleni v društvu. Kakšni so bili začetki pisarne DOPPS?

Kot študent sem zjutraj delal štiri ure kot kurir v Kinoteki, popoldan sem prišel prek študenta delat še na DOPPS. Na DOPPS-u sem se zaposlil 1998 prek javnih del in 1999 sem bil šele redno zaposlen. Takoj za mano je prišel Andrej Figelj. Spomnim se dneva, ko sem imel pripravljeno vlogo za pridobitev koncesije za Škocjanski zatok. To je bil zajeten fascikel in z Andrejem sva morala zadnji dan natisniti le še ločilne liste. Tik pred tem se nama je »sesul« računalnik, ob enih pa je bilo treba oddati vlogo na vložišče. Kako sva z mojo stoenko norela z Žibertove na Dunajsko! Tja sva prišla dve minuti pred zaprtjem. Parkirala sva kar na pločniku pred vrati na vložišče. Vlogo je oddal tudi Hidro Koper, a ministrstvo se je odločilo, da koncesijo dobi DOPPS, in novembra 1999 smo začeli z upravljanjem. Kot sem že rekel, najprej smo vse počistili, še istega leta smo se s komunalo dogovorili, da je naredila fekalni kolektor na čistilno napravo in s tem preprečila dohod večjih emisij odpadnih komunalnih vod v Zatok, z ARSO OE Koper smo iskali možnosti, kako po Ari, ki je bila prekinjena, pridobiti dotok sladke vode itd. Vse to se je vzpostavilo do konca leta 2000 in od takrat naprej tukaj ni bilo več botulizma.

Ko si se zaposlil, si se večinoma ukvarjal s Škocjanskim zatokom ali tudi članstvom?

Med letoma 1995 in 1999 sem večinoma delal na Škocjanskem zatoku in živel v Ljubljani. Od 1999, ko smo pridobili koncesijo, pa je bilo nemogoče delati samo v Ljubljani, zato smo najeli pisarno v Kopru. Tja sem hodil v ponedeljek in ostajal do četrtega, ob petkih pa sem bil v Ljubljani, kjer sem imel dogovorjene sestanke z Mobitelom, sponzorji in opravljal druge društvene zadeve. Kar nekaj let sem bil na dveh koncih! Po letu 2000 pa so dela v pisarni v Ljubljani prevzemali drugi. To leto je bilo za Škocjanski zatok prelomno. Kot vodjo rezervata smo zaposlili Natašo Šalaja. V sodelovanju z Vesno Kolar Planinšič je dokončala vlogo za financiranje habitatne obnove naravnega rezervata, s katero smo v partnerstvu z MOP kandidirali za EU sredstva iz finančnega instrumenta LIFE (projekt LIFE), ki smo ga sicer začeli pisati že leta 1999, ter ga spravili čez prvo sito, a Nataša ima zasluge, da smo projekt tudi dobili. Upam si trditi, da brez DOPPS-a, Nataše in ostalih članov ekipe NRŠZ Škocjanski zatok danes ne bi bil zeleno srce Kopra. Tako so se leta 2001 začele intenzivne priprave za obnovo rezervata, ki je v okviru projekta LIFE stekla v letu 2006. Leta 2002 smo zaposlili tudi prvega nadzornika Braneta Korena, ki je delo nadzornika in spremljanja stanja ptic opravljal do konca leta 2004. Bilo je ogromno dela. Nataša je po habitatni ureditvi rezervata, ki je bila zaključena konec leta 2007, postala gonilna sila projekta graditve infrastrukture za obisk, ostala ekipa NRŠZ (Igor Brajnik, Bojana Lipej, Aleš Marsič, Tadeja Oven in Bia Rakar) pa je skrbela za naravovarstveni nadzor, upravljanje rezervata, izobraževanje in monitoring. Vlogo hišnega botanika in »vrtnarja« na sladkovodnem delu rezervata je v zadnjih letih prevzel Josip Otopal. V naše delo se vključujejo tudi prostovoljci, različni strokovnjaki ter DOPPS-ovi varstveni ornitologi.

Izdali ste zgibanko Oaza na pragu Kopra in jo poslali vsem gospodinjstvom v občini Koper ...

Izdali smo jo leta 2001, tik pred sprejetjem Ureditvenega načrta za območje naravnega rezervata, saj smo hoteli prebivalcem povedati, kaj bomo na območju Škocjanskega za-

7

8

9

toka sploh počeli. Že leta 1989 sem v Naravnem rezervatu na izlivu Soče v sosednji Italiji spoznal Kajetana Kravosa, Fabia Perca in Ignazia Zanutta. Tam so že renaturirali oz. preoblikovali del kmetijskih površin v sladkovodno močvirje. Poučili so me, kako poteka renaturacija, mi razložili, kako vzdrževati vodne režime čez letne čase, kako poteka upravljanje rezervata s košnjo in pašo in mi dali idejo za sladkovodni del. Zelo so nam stali ob strani. Veliko državnih in lokalnih politikov smo vodili na Izliv, da so v živo videli, kaj želimo narediti s Škocjanskim zatokom.

S pticami in Mobitelom si delil tudi nebo. Kje si dobil idejo za sodelovanje, s kom si navezal stik, kakšno je bilo sodelovanje?

Jasna Andrić je bila zaposlena pri agenciji Imelda 8000, ki je delala za Mobitel. Želela je narediti malo drugačen oglas, zato je nastal okoli leta 1994 oglas »Ptice pojejo aleluja«, kamor je Jasna dodala DOPPS-ove fotografije ptic in kratke opise ter DOPPS-ov logotip. Oglas je bil objavljen v vseh revijah, v zameno pa smo dobili ogromen, težak telefon, videti je bil kot vojaška postaja, s številko 0609625619, na katero so lahko ljudje klicali, če so videli ptico. Na Imeldi sem se večkrat oglasil in Jasna šefica mi je enkrat rekla: »Super stvari delate! Zakaj ne bi zaprosili za sponzorstvo? Najavi se pri vodji marketinga na Mobitelu, Violeti Zgonik, da se boste pomenili o sodelovanju.« To sem dejansko naredil. Ko sem pisal dopis direktorju Antonu Majzlu, da bi me sprejel, sem mu na koncu dopisal tudi, da imamo enak medij razširjanja informacij – to je zrak, le da oni sledijo telekomunikacijam, mi pa genskim informacijam. Ta stavek jim je dal idejo za novi slogan: »S pticami si delimo nebo«. Takrat so ptice prvič prišle v javnost. Vedno več ljudi se je začelo istovetiti s pticami in njihovim varstvom, kar je veliko delo Antona in Violete. Ko je naš sponzor postal Mobitel, je bilo denarja več in takrat se je začelo društvo še bolj odpirati navzven. Mobitel je omogočil izid prve knjige o mednarodno pomembnih območjih za ptice (IBA), potem druge, financiral Srečanja mladih ornitologov, založil zgoščenko o ptičih, nagradne fotografske natečaje, začeli smo s projektom Ptica leta, naredili smo lahko ogromno zgibank Breguljka, Evropska vas štorkelej ipd. Enkrat pred novim letom 1999 me je poklical Anton Majzel

in me vprašal, kaj bi za novoletno darilo dali vsem naročnikom Mobitela. Skupaj smo izdali Mali priročnik v ogromni nakladi, 170.000 izvodov. Leto kasneje smo izdali še Vodnik po območjih IBA v Sloveniji v nakladi 400.000 izvodov.

Ko sem bil v času, ko so prihajali na tržišče predplačniški telefoni, pri Violeti zaradi našega sodelovanja, so se ravno spraševali, kako bi oglaševali mobitele. To je bil čisto naključje, da sem bil ravno takrat tam in jim predlagal, naj gremo še tukaj naprej s pticami ter ponudimo mobi regljo, ker po telefonu regljaš kot reglja, mobi čuka itd. Zanimiv projekt z Mobitelom je bil tudi, ko smo s pticami poslikali pet avtobusov iz različnih krajev (Kranj, Ljubljana, Maribor, Koper, Celje) in naredili tiskovno mobilno konferenco. Bili smo na avtobusu Ljubljansko barje in za nami je vozilo okoli deset avtomobilov ekip z novinarji. Naš slogan je bil: »Dan brez ptic je kot noč brez zvezd!« S takimi stvarmi smo lahko plasirali naše poslanstvo.

Leta 1995 sem spoznal še Bogdana Lipovška, ki je omogočil sponzorstvo s strani Grand hotela Union. Tudi Bogdan je za DOPPS veliko naredil in še danes širi naše poslanstvo kjerkoli se pojavi. Vsako leto komaj čakam tisti drugi vikend v januarju, ko se z Bogdanom in Dušanom Šuštaršičem odpravimo na Zimsko štetje vodnih ptic, ki ga v isti sestavi opravljamo že več kot 15 let.

Po novem letu bo otvoritev nove podobe Škocjanskega zatoka. Nam zaupaš svoje izzive za naprej?

Veseli me, da vidim »mularijo«, ki prihaja na DOPPS. Pravi frajerji so! Ko opazujem to mladino, mi je, kot bi gledal nas pred štiridesetimi leti. Mislim, da so ravno oni največji DOPPS-ov potencial in garancija za varstvo narave v Sloveniji. Sam sina Urha nisem želel vpletati v ornitologijo, a ker je včasih z mano prišel v Zatok, ga je dobil v roke Igor Brajnik. Skupaj sta se sprehajala naokoli, obročkala in mali se je »zastupil«, prišel še v stik z družino Mihelič in drugimi. Zaradi njega sem se spet začel bolj vključevati v društveno življenje. Upam, da čez kako leto na Ptičariado pripeljeva še ženo Matejo in hčerko Katko.

Kar si zase želim po vseh teh letih bojev z birokrati, je, da bi lahko več »šetak« po Škocjanskem zatoku in štel ptice. ●

7: Leta 2001 je bila zgibanka Oaza na pragu Kopra poslana vsem gospodinjstvom v občini Koper. Prebivalcem je poročala, kaj se bo na območju Škocjanskega zatoka sploh počelo.

8: »Ker je bila revija *Acrocephalus* prestrokovna in jo je znalo brati le približno 100 ljudi v Sloveniji, sva s Slavkom Polakom oktobra 1994 pripravila nulto številko poljudnega društvenega glasila *Novice DOPPS* in jo razposlala članom.«

9: Borutov naslednik Urh (z Igorjem Brajnikom) se je tudi »zastupil« s pticami. Borut je v intervjuju pripomnil: »Ko si mlad, poln energije in še nimaš družine, lahko delaš in narediš karkoli hočeš! Če se ti le da!«

foto: Borut Mozetič

Program predavanj, izletov in akcij DOPPS za obdobje: januar–april 2016

Za dodatne informacije o dogodkih lahko pokličete v pisarno društva na telefon **01/426 58 75** (vsak delavnik med 9. in 15. uro) ali vodjo izleta oziroma delavnice. Morebitne spremembe bodo objavljene na spletni strani društva www.ptice.si in na FB-strani www.facebook.com/pticeDOPPS najkasneje na dan dogodka.

PREDAVANJA

KOPER
Naravni rezervat
Škocjanski zatok, Center
za obiskovalce, Sermin 50,
6000 Koper
ob 18.00

26. januar 2016 (torek):
Čile (predava Rok
Rozman)

Čile je izjemna država, kjer je raznovrstnost tako rekoč na pladnju! Ljudje so še pristni, naravna okolja na jugu in v Andih pa še idilično ohranjena. Rok Rozman bo na predavanju predstavil svoje izkušnje s to deželo, kjer je lani med kajakaško odpravo preživel dva meseca. Spoznavanje pokrajine in dežele na rekah je nekaj posebnega; kajak te pripelje na kraje, kjer se počutiš izredno majhnega, in mesta, kjer je pred teboj stalo le malo ljudi. Prav ti kraji pa so dom mnogih posebnih rastlinskih in živalskih vrst, med njimi mnogih ptic, ki bodo predstavljene na predavanju.

16. februar 2016 (torek):
O vrtnem strnadu
v Sloveniji (predava Domen
Stanič)

Vrtni strnad je redek gnezdilec suhih kraških travnikov, ki je v zadnjih desetletjih doživel strm upad populacije. V Sloveniji lahko njegovo melanholično petje poslušamo le še na nekaterih območjih Kraškega roba, kjer gnezdi zadnja populacija v Sloveniji. Predavatelj se je s to vrsto ukvarjal v sklopu svoje zaključne naloge, glavne ugotovitve pa bo predstavil na predavanju.

22. marec 2016 (torek):
Ladja Rex (predava Marjan
Kralj)

Na delu obale med Izolo in Koprno, ki se imenuje »Pri

Rexu«, so ostanki potopljene ladje Rex, ki je bila leta 1931 zgrajena v Genovi. Predavatelj Marjan Kralj nam bo na slikovit in zanimiv način predstavil ta ponos italijanske mornarice, ki se postavlja tudi z osvojitvijo modrega traku.

MURSKA SOBOTA
Pokrajinska in študijska
knjižnica Murska Sobota
ob 17.30

13. januar 2016 (sreda):
Otvoritev razstave
fotografij dveh mladih
ornitologov iz Pomurja
(kontaktna oseba Monika
Podgorelec, 031 882 377)

18. februar 2016 (četrtak):
Iz življenja goričkih ptic
(predava Katarina Denac)

Raznolikosti življenjskih okolij na Goričkem sledi tudi pestrost ptic. Nekatere izmed njih smo raziskovali v okviru projekta »Gorički travniki«. Vsaka pripada malce drugačnemu življenjskemu prostoru – bičja trstnica vlažnim sestojem šašja s posameznimi grmi, rjavi sra-koper grmiščem, smrdokavra in veliki skovik visokodebelnim sadovnjakom, prepelica pa žitnim poljem ter pozno košenim travnikom. Na predavanju boste izvedeli, kako smo jih šteli, koliko jih prebiva na Goričkem in kaj se je z njihovimi populacijami zgodilo v zadnjih 15 letih.

MARIBOR
Fakulteta za naravoslovje
in matematiko, Koroška
cesta 160, 2000 Maribor
ob 18.00

6. januar 2016 (sreda):
Predstavitve filma Reka
Drava (predstavljata Tilen
Basle in Gregor Šubic)

Tokratno predavanje bomo spremenili v filmski večer.

Premierno vam bomo predstavili kratek dokumentarec o reki Dravi, ki je nastal v okviru projekta LIVEDRAVA. Najprej vam bo Tilen povedal nekaj o projektu, nato pa vam bo nastajanje filma predstavil tudi avtor, Gregor Šubic. Po predavanju bo čas za vprašanja in kratko diskusijo.

3. februar 2016 (sreda):
Velika uharica v sobivanju
s človekom (predava Tomaž
Mihelič)

Sobivanje s človekom prinaša živalim tako priložnosti kot grožnje. Kako se nanje odziva velika uharica in kaj lahko naredimo, da bo sobivanje te vrste z nami trajno, bomo izvedeli na predavanju, kjer bo tudi priložnost za informacije, kako se lahko aktivno udeležite popisov velike uharice, ki potekajo v marcu, in se priključite akciji Varuhi velike uharice.

2. marec 2016 (sreda):
Divji lov v Sredozemlju (predava
Boštjan Deberšek)

Letos je bila objavljena raziskava o razsežnosti divjega lova v Sredozemlju, ki ugotavlja, da je letno nezakonito ubitih 25 milijonov ptic. Številka je osupljiva, in če vas zanima, zakaj je tako visoka in kako lahko pomagate, da bo naslednje leto nižja, ste vabljeni, da prisluhnete predavanju o divjem lovu in boju zoper njega v Sredozemlju.

IZLETI

3. januar 2016 (nedelja):
Spoznavanje ptic v parku
Tivoli (vodi Dare Fekonja)

V mestnem parku se v zimskem času ptice povsem približajo ljudem, še posebej, če jim ponudimo kakšen »posladek« (semena, orehe in podobno).

Ptice se večinoma zadržujejo ob krmilnicah, ki so tam nameščene, mi pa si bomo ogledali, katere vrste jih obiskujejo. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Dobimo se ob 9.00 na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju. Za izlet se prijavite pri vodji izleta na 041 513 440.

9. januar 2016 (sobota):
Spoznavanje vodnih ptic
na Soboški kamenščici,
priprave na zimsko štetje
vodnih ptic – IWC (vodi
Gregor Domanjko)

Poleg različnih vrst galebov, vodomca, zelenonogih tukalic, ponirkov in kormoranov se v zimskih mesecih na Kamenščici zadržujejo ptice iz severne in vzhodne Evrope, kot so polarni slapnik, čopaste črnice, sivke, velike bele čaplje, žvižgavke, kreheljci in druge vrste. Izleti so namenjeni mladim ornitologom iz Pomurja, začetnikom in družinam. Izlet šteje kot priprava na zimsko štetje vodnih ptic v Pomurju. Dobimo se ob 9.00 na parkirišču pri Kamenščici. Več informacij dobite pri vodji izleta (031 340 399), pri katerem se tudi prijavite (gregor.domanjko@gmail.com).

10. januar 2016 (nedelja):
Šaleška jezera (vodi Boštjan
Deberšek)

Vabljeni ste, da se nam pridružite pri opazovanju ptic na Šaleških jezerih in okolici. Zimski čas je zelo primeren za opazovanje vodnih ptic, saj se te zberejo v velike pisane jate, v katerih so številne vrste rac in druge vodne ptice. Na Šaleških jezerih prezimuje do 1.500 vodnih ptic, ki pripadajo okoli 20 različnim vrstam. V bližino jezer pridejo prezimovat tudi druge vrste ptic, saj so v okolici jezer ohranjena naravna travišča in grmovna vegetacija. Dobimo se ob 9.00 na parkirišču ob čolnar-

ni na Velenjskem jezeru. Dodatne informacij dobite pri vodji izleta (051 306 333).

31. januar 2016 (nedelja): Spoznavanje ptic na Mariborskem otoku (vodi Matjaž Premzl)

Na tradicionalnem izletu na Mariborski otok bomo opazovali vse pogostejše obiskovalce z daljnega severa, ki na reki Dravi prezimujejo. Pogledali si bomo tudi zanimivosti otoka in tam živeče gozdne ptice. Izlet posebej priporočamo začetnikom, otrokom in njihovim staršem. Dobimo se ob 9.00 pred gostilno v Koblarjevem zalivu. Za izlet se prijavite pri vodji izleta (051 379 495).

31. januar 2016 (nedelja): Pohod ob Muri ob Svetovnem dnevu mokrišč WWD 2016, Cmurek (kontaktna oseba Darko Lorenčič)

Društvo Tabrih od leta 2000 organizira pohode ob reki Muri na Svetovni dan mokrišč skupaj z drugimi organizacijami iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske. Namen pohodov je ozaveščanje ljudi o pomenu mokrišč za človeka in naravo ter uvrstitev mokrišč ob Muri na seznam mednarodno pomembnih mokrišč konvencije Ramsar. V letu 2016 bomo obiskali reko Muro v okolici Cmureka ob meji z Avstrijo in na Evropski zeleni vezi. Dodatne informacije dobite pri Darku Lorenčiču (041 642 128).

6. februar 2016 (sobota): Izlet na Ptujsko jezero (vodi Tomaž Remžgar)

Reka Drava je s svojimi akumulacijami poleg naših obalnih mokrišč najpomembnejša lokacija za prezimujoče vodne ptice. Med izletom se bomo sprehodili po nabrežju Ptujskega jezera in opazovali jate rac, ponirkov in galebov, med katerimi se večkrat znajdejo redki gostje s skrajnega severa Evrope. Izlet je primeren tako za začetnike kot izkušenejše poznavalce ptic. Dobimo se ob 8.00 pred pisarno društva na Tržaški cesti 2. Za izlet se prijavite pri organizatorju na telefonsko številko 041 329 889

ali elektronski naslov tomaz.remzgar@siol.net.

6. februar 2016 (sobota): Spoznavanje vodnih ptic na Soboški kamenšnici (vodi Gregor Domanjko)

Poleg različnih vrst galebov, vodomca, zelenonogih tukalic, ponirkov in kormoranov se v zimskih mesecih na Kamenšnici zadržujejo ptice iz severne in vzhodne Evrope, kot so polarni slapnik, čopaste črnice, sivke, velike bele čaplje, žvižgavke, kreheljci in druge vrste. Izleti so namenjeni mladim ornitologom iz Pomurja, začetnikom in družinam. Dobimo se ob 9.00 na parkirišču pri Kamenšnici. Več informacij dobite pri vodji izleta (031 340 399). Za izlet se prijavite na elektronski naslov gregor.domanjko@gmail.com.

7. februar 2016 (nedelja): Spoznavanje ptic v parku Tivoli (vodi Dare Fekonja)

Ptičje čebljanje nas spremlja že na vsakem koraku, mi pa bomo na tokratnem sprehodu po mestnem parku opazovali in spoznavali ptice, ki so tu ostale čez zimo in prve pričenjajo z označevanjem svojih območij. Ker teh vrst ni veliko, se bomo lažje naučili prepoznati njihovo petje in oglašanje. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Dobimo se ob 9.00 na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju. Za izlet se prijavite pri vodji izleta na telefon 041 513 440.

27. februar 2016 (sobota): Hraške mlake in Trbojsko jezero (vodi Blaž Blažič)

V sklopu izleta bomo obiskali dve območji v osrednji Sloveniji, ki sta v tem času zelo zanimivi zlasti zaradi vodnih ptic, ki tam prezimujejo. Na plitvih Hraških mlakah bomo tako z malo sreče lahko opazovali različne vrste rac plovk, čapelj in tukalic. Na Trbojskem jezeru pa se bomo posvetili predvsem pticam, ki jih najdemo na bolj globokih vodnih telesih. Takšne so denimo race potapljavke, veliki žagarji ter ponirki. Dobimo se ob 9.00 v vasi Hraše na parkirišču ob avtobusni postaji. Za izlet se najkasneje do četrтка, 25. februarja 2016, pri-

javite pri Bii Rakar (031 269 811 ali bia.rakar@dopps.si).

6. marec 2016 (nedelja): Spoznavanje ptic v parku Tivoli (vodi Dare Fekonja)

Bi se radi naučili prepoznavati ptice? Pridružite se nam na sprehodu skozi park Tivoli. Na Gregorjevo naj bi se ženili ptički, mi pa bomo ljudski praznik malo prehiteli in se sprehodili skozi park že malo prej. Na izletu boste lahko izvedeli, kdaj se ptički zares ženijo, ter opazovali ptice, ki se že skrbno pripravljajo na to, da bodo v parku vzgojile svoj zarod. Izlet je še posebej primeren za družine z otroki in začetnike. Dobimo se ob 9.00 na parkirnem prostoru pred kopališčem v Tivoliju. Za izlet se prijavite pri vodji izleta na telefon 041 513 440.

12. marec 2016 (sobota): Ptički se ženijo (koordinator Nataša Bavec)

Pomurska sekcija društva ob Gregorjevem v mestnih parkih v Murski Soboti, Beltincih, Ljutomeru in Radencih organizira akcijo spoznavanja ptic ali »Ptički se ženijo«. Med 8.00 in 12.00 bodo na omenjenih lokacijah postavljene stojnice, kjer bodo člani društva obiskovalce seznanjali s pestrostjo ptic pri nas, podali informacije o izdelavi primernih gnezdilnic, delili reviji Svet ptic in Acrocephalus, plakate s pticami ter zloženke. Vsako polno uro bo voden izlet po parku, kjer bodo obiskovalci s pomočjo izkušenih ornitologov spoznavali pernate prebivalce. Za dodatne informacije se obrnite na Natašo Bavec (040 294 845). Zbirališča: Murska Sobota (za gledališčem Park), Beltinci (pri trgovini Mercator), Ljutomer (Glavni trg), Radenci (pred hotelom Radin).

20. marec 2016 (nedelja): Ptice v gozdovih ob Muri med Sladkim Vrhom in Ceršakom (vodi Darko Lorenčič)

Izlet je namenjen spoznavanju gozdnih ptic, ki začnejo gnezdit žé marca. To so predvsem žolne, detli in sinice. Spoznavali bomo tudi pobrežnike, race plovke in race potapljavke, ki živijo ob Muri ali se ustavijo na selitvi. Potrebna je terenska oprema,

daljnogled in po možnosti priročnik za določanje ptic. Dobimo se ob 8.00 pri brodu v Selnici ob Muri. Ob slabem vremenu izleta ne bo. Obvezna prijava pri vodji izleta na elektronski naslov (lorida@siol.net) ali na telefonsko številko (041 642 128).

26. marec 2016 (sobota): Šobec (vodi Blaž Blažič)

V spomladanskem času je v kampu Šobec možno opazovati številne vrste ptic. V borovem gozdičku se zadržujejo ščinkavci, sinice, drozgi in kraljički, ob manjšem bajerju pa lahko poleg običajnih mlakaric in labodov opazujemo tudi kakšno redkejšo vrsto race. Sprehodili se bomo tudi do Save Dolinke, kjer bomo opazovali povodne kose in pastirice, z nekaj sreče pa celo vodomca. Dobimo se na parkirišču pred kampom Šobec ob 9.00. Za izlet se najkasneje do četrтка, 24. marca 2016, prijavite pri Bii Rakar (031 269 811 ali bia.rakar@dopps.si).

DRUGI DOGODKI (STOJNICE, AKCIJE, PROSTOVOLJSTVO)

16. in 17. januar 2016 (sobota in nedelja): Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) (koordinira Luka Božič)

Več informacij najdete na strani 46.

24. januar 2016 (nedelja): Opazovanje ptic okoli nas v parku Tivoli (koordinira Tilen Basle)

V parku Tivoli bomo pred začetkom akcije "Ptice okoli nas" za vas pripravili informativno stojnico, kjer boste lahko izvedeli vse o akciji, pticah okoli nas in delovanju društva. Hkrati bomo v Tičistanu za vas postavili opazovalno točko, kjer se boste lahko preizkusili v opazovanju ptic. Na stojnici nas lahko obiščete med 9.00 in 13.00.

Od 25. do 31. januarja 2016 (ponedeljek – nedelja): Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)

Tudi letos vas vabimo k opazovanju ptic, ki se pozimi pojavljajo v naši okolici. Z akcijo »Ptice okoli nas« želimo spodbujati k boljšemu zavedanju narave ter

Podolsko govedo in kravje čeplje (*Bubulcus ibis*)
v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok

foto: Mirko Kastelic

spremljati, kaj se dogaja s pticami v naseljih. Pri tem nam lahko pomagate tako, da si enkrat v tednu, ko traja akcija, vzamete pol ure časa in v tem času opazujete in preštete vse ptice, ki jih vidite v okolici svojega doma, šole ali vrta. Opazujete lahko skozi okno, ob krmilnici, ali pa se sprehodite po okolici. Zabeležite si največje število vsake izmed vrst ptic, ki jih boste opazili v okviru izbrane pol ure. Svoja opazanja nam do konca februarja sporočite prek obrazca na spletni strani http://ptice.si/ptice_okoli_nas/ ali www.ptice.si. Če nimate te možnosti, jih pošljite na e-naslov spletnik@dopps.si ali na naslov DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana.

**27. januar 2016 (sreda):
Delavnica izdelovanja
gnezdilnic za ptice
(koordinira Tilen Basle)**

Želite v okolici doma namestiti gnezdilnico za ptice in ne veste, kako jo izdelati, ali pa nimate prostora za izdelavo? Pridružite se nam v sredo, 27. januarja ob 16.00, v prostorih Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije na Tržaški cesti 2 v Ljubljani in skupaj bomo izdelali gnezdilnico, ki jo boste lahko odnesli domov. Prijave na delavnico zbira Tilen Basle (tilen.basle@dopps.si, 051 636 224), kjer boste po prijavi na delavnico dobili tudi več informacij.

**4. marec 2016 (petek):
Gugalnica - skupinski popis
velike uharice (koordinira
Tomaž Mihelič)**

Tako kot vsa leta doslej bo tudi letos eden prvih spomladanskih terenov skupinski popis velike uharice na Krasu. V tem prijetnem dogodku nam uspeva združevati raziskovalni, varstveni, izobraževalni in družabni duh. Za popis se prijavite na elektronski naslov (tomas.mihelic@dopps.si) ali po telefonu (031 438 545). Ob slabem vremenu bo popis prestavljen za en teden.

fonu (031 438 545). Ob slabem vremenu bo Gugalnica teden dni kasneje.

**19. marec 2016 (sobota):
Dolenjska Gugalnica -
skupinski popis velike
uharice (koordinira Gregor
Bernard)**

Letos bomo pod vodstvom Tomaža Miheliča ponovno poskušali ugotoviti, kje na Dolenjskem se zadržujejo velike uharice. Po popisu bo sledilo družabno srečanje s predavanjem o pegasti sovi, vrsti, ki ji bomo v prihodnje posvetili nekaj več pozornosti. Za popis se prijavite na elektronski naslov (gregor.bernard@siol.net) ali po telefonu (041 830 463). Ob slabem vremenu bo popis prestavljen za en teden.

**19. marec 2016 (sobota):
11. SLIKARSKI EX
TEMPORE (koordinira
Bojana Lipej)**

Ob Svetovnem dnevu voda bo v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok potekal tradicionalni slikarski Ex tempore z naslovom »Naša naravna dediščina«. Prijazno vabljeni na otvoritev razstave, ki bo ob 13.00 v prostorih centra za obiskovalce v NR Škocjanski zatok. Dodatne informacije bodo objavljene na spletni strani (<http://skocjanski-zatok.org/>), lahko pa pokličete tudi na telefonsko številko (05/626 03 70).

**2. april 2016 (sobota):
Gugalnica na Štajerskem
(koordinira Tomaž Mihelič)**

Letošnjo Gugalnico bomo zaključili na Štajerskem, in sicer v soboto, 2. aprila popoldan. Zborna mesto bo ob 16.30 na parkirišču Celjskega sejma v Celju. Zaradi lažje organizacije vas prosimo, da se na popis prijavite na elektronski naslov (tomas.mihelic@dopps.si) ali po telefonu (031 438 545). Ob slabem vremenu bo popis prestavljen za en teden.

JANUAR

1	pe	
2	so	
3	ne	Spoznavanje ptic v parku Tivoli (vodi Dare Fekonja)
4	po	
5	to	
6	sr	MARIBOR Predstavitev filma Reka Drava (Tilen Basle in Gregor Subić)
7	če	
8	pe	
9	so	Spoznavanje vodnih ptic na Soboški kamenšnici, priprave na zimsko štetje vodnih ptic - IWC (vodi Gregor Domanjko)
10	ne	Šaleška jezera (vodi Boštjan Deberšek)
11	po	
12	to	
13	sr	MURSKA SOBOTA Otvoritev razstave fotografij dveh mladih ornitologov iz Pomurja (kontakt Monika Podgorelec)
14	če	
15	pe	
16	so	Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) (koordinira Luka Božič)
17	ne	Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) (koordinira Luka Božič)
18	po	
19	to	
20	sr	
21	če	
22	pe	
23	so	
24	ne	Opazovanje ptic okoli nas v parku Tivoli (koordinira Tilen Basle)
25	po	Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
26	to	KOPER Čile (Rok Rozman) Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
27	sr	Delavnica izdelovanja gnezdilnic za ptice (koordinira Tilen Basle) Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
28	če	Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
29	pe	Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
30	so	Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)
31	ne	Spoznavanje ptic na Mariborskem otoku (vodi Matjaž Premzl), Pohod ob Muri ob Svetovnem dnevu mokrišč (kontaktna oseba Darko Lorenčič) Ptice okoli nas (koordinira Tilen Basle)

FEBRUAR

1	po	
2	to	
3	sr	MARIBOR Velika uharica v sobivanju s človekom (Tomaž Mihelič)
4	če	
5	pe	
6	so	Izlet na Ptujsko jezero (vodi Tomaž Remžgar) Spoznavanje vodnih ptic na Soboški kamenšnici (vodi Gregor Domanjko)
7	ne	Spoznavanje ptic v parku Tivoli (vodi Dare Fekonja)
8	po	
9	to	
10	sr	
11	če	
12	pe	
13	so	
14	ne	
15	po	
16	to	KOPER O vrtnem strnadu v Sloveniji (Domen Stanič)
17	sr	
18	če	MURSKA SOBOTA Iz življenja gorčkih ptic (Katarina Denac)
19	pe	
20	so	
21	ne	
22	po	
23	to	
24	sr	
25	če	
26	pe	
27	so	Hraške mlake in Trbojsko jezero (vodi Blaž Blažič)
28	ne	
29	po	

→ Vpišite se v e-skupino Ljubitelji ptic

Če želite prispevati svoje izkušnje, povezana s pticami in naravo, če želite prebrati, kakšne dogodivščine so izkusili drugi člani društva, si ogledati njihove fotografije ipd., potem vas vabimo, da se vpišete na skupino Ljubitelji ptic, in sicer na ljubitelji-ptic-subscribe@yahoo.com.

MAREC

1	to
2	sr MARIBOR Divji lov v Sredozemlju (Boštjan Deberšek)
3	če
4	pe Gugalnica – skupinski popis velike uharice (koordinira Tomaž Mihelič)
5	so
6	ne Spoznavanje ptic v parku Tivoli (vodi Dare Fekonja)
7	po
8	to
9	sr
10	če
11	pe
12	so Ptčki se ženijo (koordinator Nataša Bavec)
13	ne
14	po
15	to
16	sr
17	če
18	pe
19	so Dolenjska Gugalnica – skupinski popis velike uharice (koordinira Gregor Bernard) 11. SLIKARSKI EX TEMPORE (koordinira Bojana Lipej)
20	ne Ptice v gozdovih ob Muri med Sladkim Vrhom in Ceršakom (vodi Darko Lorenčič)
21	po
22	to KOPER Ladja Rex (Marjan Kralj)
23	sr
24	če
25	pe
26	so Šobec (vodi Blaž Blažič)
27	ne
28	po
29	to
30	sr
31	če

APRIL

1	pe
2	so Gugalnica na Štajerskem (koordinira Tomaž Mihelič)

Pomlad prihaja že 11. leto

// Tilen Basle in Barbara Vidmar

Ptice selivke so ne tako dolgo od tega zapustile naše kraje in so sedaj nekje v Afriki, nekatere morda celo v Aziji. Upajmo, da so tja priletele varno, saj je njihova pot zelo naporna, predvsem pa nevarna! Za nami je tudi letošnja, tokrat jubilejna deseta sezona projekta Pomlad prihaja (angl. Spring Alive), katere namen je beleženje spomladanskega prihoda naslednjih ptic selivk: belih štorcelj (*Ciconia ciconia*), kmečkih lastovk (*Hirundo rustica*), hudournikov (*Apus apus*), kukavic (*Cuculus canorus*) in čebelarjev (*Merops apiaster*).

Letos je v projektu Pomlad prihaja sodelovalo kar 40 držav iz Evrope in Azije ter 14 afriških. Skupaj smo s 629 dogodki in 55 naravovarstvenimi akcijami ter intenzivnejšo medijsko izpostavljenostjo (1.200 navdušencev Facebooka in 19.000 ogledov kanala You Tube Spring Alive) dosegli neverjetnih 6,4 milijona ljudi! Vse to pa ne bi bilo mogoče brez več kot 500 zagrehtih prostovoljcev in seveda vas, ki ste prispevali zelo pomembna opazovanja. Teh se je nabralo več kot 106.000!

Pomlad bomo nestrpno pričakovali tudi prihodnje leto, kajne? Tista prva lastovka, ki jo opazimo na spomladanskem nebu, je res posebno doživetje, zato vas vabimo, da skupaj z nami zrete v nebo. Če boste prihodnje pomlad pobrskali po svetovnem spletu, boste lahko na spletni strani projekta www.springalive.net ponovno prebrali marsikatero zanimivost iz življenja ptic, se pridružili fotografskemu ali risarskemu natečaju in seveda vnesli svoja prva opazovanja ptic selivk. Izbrali smo tudi temo prihajajoče pomladi, ki se glasi »Lastovke v moji soseski«. Opazovali bomo tako kmečke kot mestne lastovke. Več o tem, kako se akciji pridružite tudi vi (tako posamezniki kot šolske skupine), boste lahko na omenjeni spletni strani prebrali še pred začetkom pomladi. Vabim pa vas, da nas obiščete tudi na Facebooku in You Tubeu, kjer so na ogled zanimivi posnetki iz življenja ptic.

Bushnell

&

predstavljata ugodnost za člane

Komplet I. iz serije

ELITE

Daljnogled Elite
8x42, 620142ED:
650,00 EUR

Spektiv Elite
20-60x80, 784580:
1450,00 EUR

Cena kompleta (- 30%) znaša 1470 EUR

Komplet II. iz serije

LEGEND

ULTRA-HD

Daljnogled Legend UHD
8x42, 191042:
420,00 EUR

Spektiv Legend UHD
20-60x80, 786081ED:
800,00 EUR

Cena kompleta (- 30%) znaša 854 EUR

Komplet III. iz serije

NATUREVIEW

Daljnogled Nature View
8x42, 220142:
230,00 EUR

Spektiv Nature View
20-60x65, 786065:
420,00 EUR

Cena kompleta (- 30%) znaša 455 EUR

Pri nakupu vsakega posameznega artikla iz programa Bushnell in Tasco vam priznamo 20% popusta na MPC

Nakup in prevzem opreme v prostorih podjetja
Rodeo Team d.o.o.
Koroška cesta 53 c, Kranj / tel: 04 20 15 400
www.rodeoteam.si

S tem odrezkom dokazujete članstvo v **DOPPS**

Mali sokol

// Domen Stanič

Nekega zimskega dne pred nekaj leti sem pomagal pri vodenju društvenega izleta po Škocjanskem zatoku. Med opazovanjem rac in drugih vodnih ptic v sladkovodnem delu rezervata me je starejša udeleženka opozorila na »sokola« v vidnem polju teleskopa. Sredi močvirja je na travi mirno sedel čudovit, zgoraj modrosiv, spodaj rjasto progast samec malega sokola (*Falco columbarius*). Udeleženci so si ga lahko podrobno ogledali, opazovanje te zanimive vrste pa je nedvomno popestrilo društveni terenski dan.

Mali sokol je najmanjši evropski sokol. Drugo slovensko ime »sokolič« ravno tako opozarja na majhno postavo te vrste. Po postavi in obarvanosti nedvomno spominja na katerega od večjih sokolov, le da je bistveno manjši. Samce težko zamenjamo z drugimi vrstami, saj so značilno obarvani. Samice pa so s pretežno rjavo-grahastim telesom manj vpadljive in bolj podobne samicam drugih sokolov.

Golobji sokol – prebivalec severnih dežel

Vrsta je holarktično razširjena, kar pomeni, da poseljuje celine severne poloble. Najdemo jo tako v Evropi kot tudi v Severni Ameriki in Aziji. V Evropi gnez-

di predvsem na severu: v Skandinaviji, severni Rusiji, na Islandiji, Irskem in v Veliki Britaniji. Poznamo vsaj osem različnih podvrst glede na območje njene razširjenosti. V Evropi je najbolj razširjena podvrsta *aesalon*, ki poseljuje območje severne Evrope in zahodne Sibirije. Zanimivo je, da nominotipska podvrsta *columbarius* poseljuje samo Severno Ameriko. Ta oblika je bila v Evropi zabeležena le enkrat, in sicer na Islandiji. Ravno tako je izvor latinskega vrstnega imena ameriški. *Columbarius* iz latinščine lahko prevedemo v »golobji«, kar se veže na ameriško ime »Pigeon Hawk« oz. golobji sokol. Ime naj bi nakazovalo na dejstvo, da je mali sokol v letu podoben golobu.

Ptica resav, barij in travišč

Med gnezditvijo mali sokol naseljuje predvsem odprte površine, kot so tundra, resave, barja in gozdni robovi, kjer je gnezdo na tleh skrito v rastju. V severni Evropi ima rad tudi odprte iglaste in brezove gozdove, kjer zaseda opuščena gnezda vranov, predvsem poljske vrane (*Corvus frugilegus*). Priložnostno lahko gnezdi tudi v duplih žoln in v večjih gnezdilnicah. Kjer so gnezda na drevesih, so ta večkrat v bližini manjših naselij ali vodnih teles.

V Veliki Britaniji denimo mali sokoli gnezdiijo predvsem v resavah na višjih nadmorskih višinah s prevladujočo jesensko vreso (*Calluna vulgaris*). Včasih je vrsta gnezdila tudi v nižinskih predelih, a se je do danes ohranila le v gričevnatem in hribovitem svetu. Tu je našla primeren gnezditveni prostor v resavah, ki jih človek še danes vzdržuje s tisočletno tradicijo. Za preprečevanje zaraščanja teh odprtih območij se lastniki zemljišč redno zatekajo k požiganju rastja. Ta poseg omogoča bujno obnavljanje jesenske vrese in drugega rastlinja, s katerim se hranijo škotski jerebi (*Lagopus lagopus scotica*). Sočasno se ustvarja tudi primeren

3

življenjski prostor za druge ptice, kot so priba (*Vanellus vanellus*), zlata prosenka (*Pluvialis apricaria*), močvirska uharica (*Asio flammeus*), pepelasti lunj (*Circus cyaneus*) in nenazadnje tudi mali sokol. Žalostna plat tega je cilj, s katerim se opravljajo posegi. Največje koristi od kontroliranih požarov imajo lovci, ki lahko računajo na številčne populacije njihovega plena – škotskega jereba. Pri tem pa nastajajo konflikti, ker nekateri lovci nezakonito streljajo tudi na druge ptice, predvsem ujede, s prepričanjem, da jim te plenijo jerebe. Mali sokol je tako kot pepelasti lunj pogosto žrtev zastrupljanja, nezakonitega lova in preganjanja.

Specializirani lovec na male ptice

Malega sokola največkrat opazimo med lovom nad odprtimi območji. Značilen za vrsto je hiter let nizko nad tlemi, s katerim preseneti svoj plen. Rad preži na izpostavljeni točki, kjer opazuje okolico in se nato spusti v hiter in bliskovit lov za manjšimi pticami. V prehrani sokola se skoraj izključno znajdejo ptice, kot so cipe (*Motacillidae*), škrjanci (*Alaudidae*), ščinkavci (*Fringillidae*) in drozgi (*Turdidae*). Raziskave so pokazale, da ponekod kar 90 odstotkov plena sestavljajo travniške cipe (*Anthus pratensis*). Če mu lov s presenečenjem ne uspe, plen zasleduje v zraku. Zaradi izredne hitrosti in spretnosti v zraku mali sokol občasno lovi celo lastovke (*Hirundinidae*), hudournike (*Apodidae*) in pobrežnike (*Charadriiformes*), ki so zelo dobri letalci. Med gnezditvenim obdobjem starši prinašajo svojim mladičem predvsem mlade osebkke različnih vrst pevcev. Poleg omenjenega plena ptičjega izvora mali sokol občasno lovi tudi manjše sesalce, kot npr. voluharice, leminge, miši in rovkve. Bolj poredko se znajdejo na njegovem jedilniku še nevretenčarji, kot so kačji pastirji, hrošči in metulji. Ti so dobro zastopani predvsem v prehrani mladih sokolov, ki še niso dovolj spretni za lov ptic.

Zimski gost in pojavljanje v Sloveniji

Mali sokoli severnih populacij so selivci, ki zimo preživijo v zahodni in južni Evropi, severni Afriki ter na Bližnjem vzhodu. Vsi mali sokoli se ne selijo na daljše razdalje. Populacije v Veliki Britaniji in na Irskem so večinoma stalne in osebki opravijo kvečjemu krajše »višinske selitve«. To pomeni, da se iz gnezdišč, ki ležijo na višji nadmorski višini, premaknejo v nižine in na obale.

Mali sokol je sicer izredno dober letalec, ki lahko preleti velike razdalje nad odprtim morjem. Zaradi tega je selitev manj opazna kot pri drugih vrstah ptic. Z gnezdišč se prvi osebki odselijo že med avgustom in septembrom. V naše kraje pa prezimujoči osebki priletijo pozno oktobra in novembra. Zimo preživijo v odprtem, ravninskem svetu, v kulturni krajini, na mokriščih, travnikih in ob morskih obalah. V Sloveniji je mali sokol reden zimski gost, čeprav ne ravno številen. V primernem okolju ga lahko opazujemo skorajda po vsej Sloveniji, ampak vedno v majhnem številu. Najlaže ga bomo videli v hladnih mesecih, v ravninskem svetu, kjer najde tudi pozimi dovolj hrane. Posebej primerna za opazovanje so območja, kjer se zbirajo večje jate manjših ptic, denimo na njivah in travnikih z mejicami. Taka območja v Sloveniji so polja Cerkniškega jezera, Škocjanski zatok, kjer mali sokol zadnja leta redno prezimuje, Ljubljansko barje, predvsem pa zadrževalnik Medvedce in severovzhodni, nižinski del Slovenije.

Če se boste v zimskih mesecih mudili na katerem od omenjenih območij, bodite pozorni na majhnega sokola, ki kot blisk leti nizko nad njivami. S kančkom sreče boste lahko pričla spektakularnemu zračnemu lovu. Majhne ptice bodo prestrašeno letale naokrog, a vi se boste veselili srečanja s sokoličem! ●

1: Samca malega sokola (*Falco columbarius*) težko zamenjamo za drugo vrsto sokola, saj je precej manjši in značilno modrosiv po hrbtu, perutih in repu, spodnjo stran telesa pa ima rjasto-oranžno.
foto: Roger Wasley

2: Polja Cerkniškega jezera, kjer mali sokol zadnja leta redno prezimuje
foto: Darinka Mladenovič

3: Samice so s pretežno rjavograhastim telesom manj vpadljivo obarvane in bolj podobne samicam drugih predstavnikov sokolov.
foto: Sigmundur Asgeirsson

Zimska opazovanja v naravi

// Ivo Božič, Ivan Esenko, Mojca Jernejc Kodrič, Lovrenc Lipej, Borut Rubinič, Metka Škornik, Tomi Trilar, Al Vrezec, Petra Vrh Vrezec

v gozdu

koconogi čuk (*Aegolius funereus*)

V višje ležečih iglastih in mešanih gozdovih Alp in Dinaridov prično koconogi čuki že v januarju prepevati monotoni *pu-pu-pu-pu-pu*. Samci tako varujejo svoja območja, navadno blizu gnezditvenega dupla, in vabijo samice, ki se vračajo spomladi iz nižin. Prisluhniti petju koconogeža v gluhi noči je najlažji način srečanja s to malo sovo, težje pa jo je opazovati. Še najlažje ob gnezdu, ko s praskanjem po deblu oponašamo plezanje plenilca, kar valedo samico spodbudi, da skoči na duplo in ga zakrije s svojo varovalno obarvano glavo. Koconogi čuk je ogrožena in zavarovana vrsta, zato naj bo dogajanje ob gnezdu obzirno in čim manj moteče!
foto: Alen Ploj

bodika ali božje drevce (*Ilex aquifolium*)

Redko srečamo v gozdu grme ali do 10 metrov visoka drevesa, katerih senčni listi so jajčasti, soncu izpostavljeni pa imajo močno nazobčan rob z ostrimi konicami. Vsaj pozimi, ko je večina dreves gola, bodejo v oči njeni bleščeči listi. Na ženskih rastlinah jim delajo družbo rdeči plodovi, strupeni ljudem, pticam pa pomenijo dobrodošlo hrano v zimskem času. V Sloveniji je že od leta 1922 na seznamu zavarovanih vrst. Njen trdi, obstojni beli les so uporabljali za šahovske figure, ročaje posod ipd. Skorja drevesa vsebuje veliko tanina in gost lepljiv sok, iz katerega so včasih kuhali »ptičji lim« za limanice.
foto: Al Vrezec

ob vodi

polarni slapnik (*Gavia arctica*)

Marsikdo, ki ga pritegne narava in še posebej ptice, se je ob zimskem sprehodu po slovenski obali, večji reki ali ob jezerih in ribnikih že srečal z nenavadno sivo-belo ptico gosje velikosti. Običajnim vodnim pticam se namreč v hladni polovici leta v Sloveniji pridružijo še gostje z visokega severa – slapniki. Polarni slapnik je popolnoma prilagojen življenju v vodi, zato ima noge s plavalno kožico na koncu trupa, podobno kot propeler. Pogosto se potaplja, saj lovi majhne ribe in mehkužce, neredko pa se na vodni gladini zavalji okopal na hrbet, račje raztegne nogo in takrat nas zaslepi z belim trebušnim perjem.
foto: Duša Vadnjal

morski pes orjak (*Cetorhinus maximus*)

V majhni luži slovenskega morja smo že lahko opazovali 299 cm dolgega mladega morskega psa orjaka (*Cetorhinus maximus*), ki se je v ribiške mreže pri Piranu zapletel maja 2000. To je bilo prvo pojavljanje te vrste v našem morju, sledilo pa je še ducat drugih. Ta nežni velikan, ki lenobno plava po površini s široko razprtimi usti, seveda ni nevaren človeku, saj ima zelo drobne zobe, pa tudi sicer se hrani izključno s planktonskimi organizmi. Vrsta je vedno bolj ogrožena predvsem zaradi prelova. Na morskega psa orjaka bomo v Jadranu naleteli predvsem v spomladanskih mesecih in mogoče se sreča nasmehne tudi vam.
foto: Lovrenc Lipej

na travniku

velika bela čaplja (*Casmerodius albus*)

Danes je srečanje z veliko belo čapljo postalo že kar običajno, čeprav se v Evropi pojavlja le z nekaj sto pari. Opazujemo jo lahko ob stoječih in tekočih vodah, kakor tudi na travnikih, kjer si išče hrano, neredko v družbi s sivimi čapljami (*Ardea cinerea*). Večinoma vidimo posamezne osebkke, redkeje več skupaj. K sreči je precej nezaupljiva in se ji težko približamo, kar pa ji istočasno pomeni varnejšo prihodnost. Pred desetletji je zaradi dovoljenega lova v Evropi nevarno izginjala, saj je njeno perje krasilo damske klobuke. Danes velika bela čaplja praktično ni več »na muhi« in upajmo, da bo tako tudi ostalo. foto: Ivo Božič

okoli našega doma

čižek (*Carduelis spinus*)

V nekaterih zimah lahko na obisk čižkov v krmilnici čakamo zaman, zato pa nas bleščeče rumeno-zeleni samci in skromneje obarvane samice presenetijo z veliko številčnostjo v letih, ko bogato obrodi jelša. Najbolj jim tekne sončnično seme, ko stisne oster mraz, pa občasno obišejo celo loj ali lojno pogačo. Vrsta je izredno družabna, tudi med hranjenjem ne prihaja do tekmovalnih »izgredov«. Zadržuje se tako v krmilnici kot pod njo na tleh, kjer se zadovolji s tistim, kar je drugim padlo na tla. Ko se zima prevesi h koncu, se vrsta preseli na gnezdišče v iglastih gozdovih. foto: Milan Cerar

marčna muha (*Bibio marci*)

Že njeno ime pove, da je to ena prvih muh, ki se spomladi pojavi na cvetovih. Marčnih muh navadno ne opazimo, včasih pa tako masovno rojijo, da jih je »vse črno«. Takrat pri ljudeh povzročajo zaskrbljenost, ki pa je odveč, saj ne grizejo in ne pikajo. Samci so veliki okrog 12 milimetrov, samice pa kakšen milimeter več. V zraku jih spoznamo po počasnem, okornem letu, pri katerem jim dolge noge bingljajo navzdol. Rastlinojede ličinke živijo v travni ruši in se prehranjujejo z odmrliimi rastlinskimi ostanki in živimi koreninami. Na travno rušo navadno nimajo večjega vpliva, kadar pa se namnožijo v vrtu, lahko zmanjšajo pridelek zelene, solate, belušev ipd. foto: Tomi Trilar

kuna belica (*Martes foina*)

Kuna belica je izredno prilagodljiv sesalec tako glede prehrane kot izbire življenjskega okolja. Rada ima svetle gozdove, kamenišča in pogosto tudi naselja ali celo večja mesta. Čeprav živi v naši bližini, jo le redko opazimo. Večinoma je namreč dejavna ponoči, dnevno skrivališče pa si poišče v skalnih razpokah, skednjih, hlevih, nizkih drevesnih duplih ipd. Zlasti pozimi si v naseljih poišče zatočišče v zgradbah, najpogosteje na podstrešjih hiš. Na njenem jedilniku v zimskem času prevladuje hrana živalskega izvora. Lovi predvsem male sesalce, lahko tudi ptice, rada poseže še po mrhovini in občasno po živilskih odpadkih. foto: Miha Krofel

Otroci spoznavali ptice na 5. Pomurskem ornitološkem vikendu v Negovi

// Larisa Gregur in Gregor Domanjko

1: Udeleženci 5. Pomurskega ornitološkega vikenda v Negovi
foto: Mojca Podletnik

2: Navdušenja otrok nad mofetami, naravnimi izviri ogljikovega dioksida, ni bilo konca.
foto: Mojca Podletnik

Člani Pomurske sekcije DOPPS smo že peto leto zapored na začetku »krompirjevih« počitnic organizirali Pomurski ornitološki vikend. Letos smo si med 23. in 26. oktobrom za terenske pohode izbrali Negovo in njeno okolico.

Letošnjega ornitološkega vikenda se je udeležilo 24 osnovnošolcev, starih od 10 do 15 let, iz šestih različnih pomurskih osnovnih šol in 10 mentorjev (Nataša Bavec, Gregor Domanjko, Robi Gjergjek, Larisa Gregur, Anja Ivanuš, Tamara Karlo, Aleksander Koren, Darko Lorenčič, Mojca Podletnik in Željko Šalamun). Po prihodu v prostore OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova ter namestitvi so se otroci in mentorji najprej spoznali med seboj. Sledili so predstavitev programa dela, seznanitev z aktivnostmi in poslanstvom DOPPS ter ogled kratkega animiranega filma.

V soboto smo se po jutranjem okrepčilu in razgibanju razdelili v pet tematsko različnih skupin ter se odpravili na teren. V vsaki skupini so udeleženci spoznavali in določali ptice ter preučevali njihova življenjska okolja. Ptičji življenj nas je zanimal v mešanem gozdu med Negovo in Kunovo, v naselju Negova, na in ob Negovskem jezeru, ki je del krajinskega parka, in v odprti kulturni krajini z visokodebelnimi sadovnjaki. Vsem mladim nadobudnim ornitologom smo ob Negovskem jezeru predstavili metodo obročkanja, kjer so si posamezne ptice lahko ogledali od blizu ali jih celo držali v roki. V popoldanskih urah so se vse skupine skupaj odpravile v Ščavniško dolino. Najprej smo si ogledali mineralne vrelce, nato spoznavali

ptice kmetijske krajine, spustili pa nismo niti posebnosti tega dela Slovenije – mofet, odprtih v tleh, iz katerih izhaja ogljikov dioksid. A kot pravi ornitologi tudi zvečer nismo počivali. Šli smo še na nočni teren, kjer smo poslušali lesne sove (*Strix aluco*).

Naslednje dopoldne smo nadaljevali s tereni. Ponovno smo se v skupinah odpravili v različna življenjska okolja in se učili osnov ornitologije in naravovarstva. Udeleženci ornitološkega vikenda smo v dveh dneh skupaj opazili ali slišali 55 različnih vrst ptic. Nedeljsko popoldne je bilo neterensko, a kljub temu pestro. Začelo se je s pripravo osnutkov in plakatov za ponedeljkove predstavitve, nadaljevalo pa s kvizom »Lepo je biti ornitolog«, ki je bil sestavljen iz različnih tipov teoretičnih vprašanj in tudi praktičnega preizkusa »iskanja« in prepoznavanja ptic v okolici OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova. Večer smo namenili kostonjemu pikniku.

Sklepni dan je bil, kot vedno, namenjen dokončni pripravi plakatov in predstavitev za popoldansko zaključno prireditev, na kateri so otroci svojim staršem in drugim gostom predstavili osvojeno znanje in zbrane podatke.

5. Pomurski ornitološki vikend Negova 2015 je prehitro minil, kot se to zgodi z vsemi lepimi stvarmi. Čudoviti udeleženci in mentorji so vsak s svojim prispevkom pomagali ustvariti še en nezabaven ornitološki vikend. Hvala vsakemu posebej! Upamo in želimo si, da se vidimo ponovno prihodnje leto in da ornitološki vikendi postanejo tradicionalni.

Pomurska sekcija DOPPS se za izvedbo 5. Pomurskega ornitološkega vikenda za finančno in materialno podporo najlepše zahvaljuje Tovarni bovdenov in plastike d.d. iz Lenarta, Elektru Maribor, JZ Krajinski park Goričko in Pekarni, kavarni in slaščičarni Šijanec.

Ptičariada 2015 na Snežniškem

// Katarina Denac

Letošnjo Ptičariado je zaznamovala pravljična številka, sedmica. Pravljična je bila tudi udeležba, saj se nas je zbralo kar 56 tekmovalcev v 13 skupinah, kar je največ doslej. Na družabnem delu se nam je pridružilo še več navdušencev, tako da je na koncu taborniška koča v Črnem dolu na Snežniškem pokala po šivih in so nekateri svoj prebranec kljub kislemu vremenu jedli kar zunaj pod napuščem. Podrli pa smo še en rekord, in sicer v starosti najmlajšega udeleženca, ki je imel le osem mesecev!

Potek Ptičariade

Pravila tekmovanja so bila enaka kot vsa leta doslej: ekipe so lahko tekmovalce v dveh kategorijah, in sicer »opazovane in slišane ptice« ter »fotografirane ptice«. V kategoriji opazovanih ptic niso štete vrste, privabljene z zvočnim posnetkom ali ujeve v mreže obročkvalcev, vrste iz ujetništva in domača perutnina. Tekmovanje smo pričeli ob 4. uri zjutraj, končali pa ob 14. uri. V skupini so morali biti vsaj trije popisovalci, navzgor pa je bilo število omejeno le s številom sedežev v prevoznem sredstvu. Na terenu so se morali člani skupine gibati na pogovorni razdalji (brez uporabe mobilnega telefona). Tekmovanje je letos potekalo na območju občine Ilirska Bistrica, in sicer v soboto, 10. oktobra 2015.

Zaradi vremena je bila zelo pomembna taktika

Močan veter je večino ekip že zgodaj zjutraj pregnal iz snežniških gozdov na ravninski del v okolici Ilirske Bistrice. Nekateri pa se nismo mogli sprijazniti, da bomo v dolino odšli brez belohrbtega (*Dendrocopos leucotos*) in triprstega detla (*Picoides*

tridactylus), zato smo bili po treh urah v gozdu še vedno brez ene same zabeležene vrste. Velikim skupinam je težave delalo tudi pravilo, da morajo vrsto vsi člani ekipe vsaj zaznati. Nekatero ptico so namreč prehitro švigile mimo, to pa je bil tako vir frustracij kot tudi hecnih prizorov, ko so nekateri člani ekipe z divjim tekom skušali ujeti zadnji pogled na ptico. Kljub temu smo skupaj zabeležili 104 vrste, kar je podobno kot lansko leto na Dolenjskem v idealnih vremenskih razmerah (100 vrst). Pri fotografiranju pa smo bili letos še uspešnejši, saj nam je uspelo slikati 79 vrst (lani 72), pri čemer je zmagovalna ekipa fotografirala približno toliko vrst, kot jih je zabeležila tretjeuvrščena ekipa v kategoriji »opazovano«.

Zmaga tudi tokrat na Štajersko

Zadnjih nekaj let na Ptičariadi zmaga je štajerska ekipa, ki je imela tokrat ime »Štajerski vulkanizerji«, v kateri so bili letos Dejan Bordjan, Matej Gamser in Jure Novak. Zmagali so v obeh kategorijah (75 opazovanih in 60 fotografiranih vrst). Na obe drugi mesti se je uvrstila skupina »Ko to tamo peva«, ki so jo sestavljali Tomaž, Bor, Kalina, Gaber in Ruj Mihelič (70 opazovanih in 45 slikanih vrst). Tretja v kategoriji »opazovano« je bila skupina »Katarina in šest kozličkov«, v kateri je bilo kar sedem tekmovalcev, večinoma mladih ornitologov – Jon, Nejc in Luka Poljanec, Matija Mlakar Medved ter Benjamin, Mitja in Katarina Denac (61 vrst). Tretja v kategoriji »fotografirano« pa je bila »Jurjevška banda« z Aleksandrom in Vaneso Kozina, Mirkom Peruškom in Alekom Kotnikom (39 vrst). Zmagovalni ekipi je med tekmovanjem počila avtomobilska guma, kar jim je vzelo nekaj časa in s tem verjetno tudi vrst, hkrati pa je ta dogodek navdahnul ime skupine. Ostali smo pomodrovali, da je bilo tako tudi najboljšo, sicer bi bila prevlada Štajercev verjetno še večja.

Zanimivejše vrste

Opazovali smo kar nekaj zapoznelih selivk, pri katerih se je večina populacije že kakšen mesec pred tem odselila južno: podhujka (*Caprimulgus europaeus*), kmečka (*Hirundo rustica*) in mestna lastovka (*Delichon urbicum*), rumena pastirica (*Motacilla flava*), bičja trstnica (*Acrocephalus schoenobaenus*), mlinarček (*Sylvia curruca*), grilček (*Serinus serinus*) itd. Med

1: Med Ptičariado 2015 na Snežniškem je med različnimi ekipami popisovalcev in tekmovalcev očitno vladal prijetni tekmovalni duh. foto: Gregor Bernard

2: Med zanimivejšimi lokalnimi vrstami smo opazovali tudi komatarja (*Turdus torquatus*). foto: Milan Cerar

1

2

1: V zadnjem tednu januarja 2015 se je akciji Ptice okoli nas pridružilo več kot 30 osnovnih šol in vrtcev. Ptice je opazovalo kar 639 učencev.

foto: Nevenka Pfajfar

2: Domači vrabci (*Passer domesticus*) so bili ena najpogostejše opaženih vrst v sklopu akcije. foto: Tone Trebar (<http://www.naturephoto-tone.com>)

zanimivejšimi lokalnimi vrstami smo opazovali planinskega orla (*Aquila chrysaetos*), sokola selca (*Falco peregrinus*), krekovta (*Nucifraga caryocatactes*), komatarja (*Turdus torquatus*) itd. Skupaj smo videli in slišali le dve vrsti sov, in sicer lesno sovo (*Strix aluco*) ter malo uharico (*Asio otus*). Presenetljivo je turško grlico (*Streptopelia decaocto*) opazovala le ena skupina, čeprav smo jo vsi zelo intenzivno iskali v Ilirski Bistrici in okoliških vaseh.

Obeti za naslednje leto

Zelo verjetno je, da bomo Ptičariado 2016 pripravili na območju med slovensko obalo in Kraškim robom, zaključni dogodek pa v centru za obiskovalce Naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki bo v začetku leta 2016 odprl svoja vrata. O podrobnostih boste seveda pravočasno obveščeni, že sedaj pa vas toplo vabimo, da se nam naslednje leto pridružite!

organizmom okoli nas. Prav takšne »sorte« raziskava je tudi akcija »Ptice okoli nas«. Kaj smo ugotovili v začetku tega leta, preberite spodaj! Vendar pred tem še odgovor na vprašanje, ki se vam morda poraja. Zakaj spremljamo ptice okoli nas, saj so te zelo številne in jih je povsod polno?

Odgovor na to je sila preprost in ga lahko povežemo z znanim rekom »Bolje preprečiti kot zdraviti!«. Prej ko bomo zasledili spremembe v populacijah ptic (seveda tiste, ki niso posledica stalnih naravnih nihanj), prej bomo lahko primerno odreagirali. Prav zato je zelo pomembno, da raziskujemo tudi tiste vrste, ki so danes pogoste.

Prav tu pa potrebujemo vašo pomoč, saj ste ravno vi tisti, ki lahko prispevate ogromno število podatkov o pticah, ki jih poznate, so vam blizu in jih z veseljem opazujete. Že nekaj minut opazovanja ptic na teden vam bo polepšalo ta čas in počutili se boste bolje, mar ne? Poizkusite!

Skupaj smo »buljili«, šteli in šteli in...

... našteji kar 17.323 ptic! Res je, prav ste slišali! V zadnjem tednu januarja 2015 nas je bilo 995 takšnih, ki smo si vzeli pol ure časa in preštevali ptice okoli nas. Nekateri ste opazovali vrvež na krmilnici skozi okno tople sobe, drugi ste se odpravili na krajši sprehod po okolici, spet tretji ste k opazovanju povabili še prijatelje in si naredili poseben dogodek. Tudi to leto se je akciji pridružilo več kot 30 osnovnih šol in vrtcev, kjer je ptice opazovalo 639 učencev. Sedaj pa vas verjetno že zanima, kaj zanimivega smo opazili, kajne?

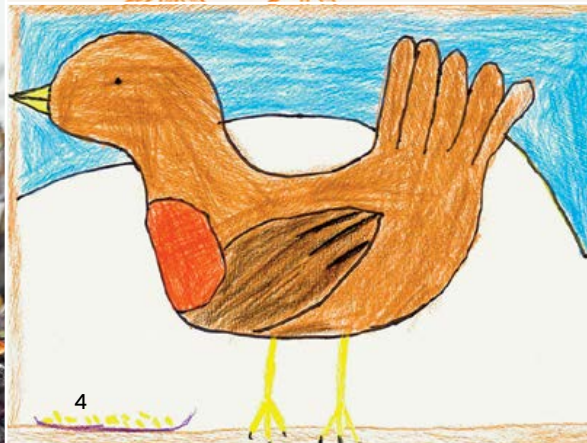
Tri najštevilnejše vrste so bile letos domači vrabec (*Passer domesticus*), velika sinica (*Parus major*) in siva vrana (*Corvus cornix*). To so bile hkrati tudi najpogostejše opažene vrste. Manjkalo pa ni niti zanimivih opazovanj, od katerih velja omeniti predvsem brezovčka (*Carduelis flammea*), planinsko kavko (*Pyrrhocorax graculus*) in srednjega detla (*Dendrocopos medius*). V tednu opazovanja ptic v bližini naših domov smo skupaj našteji kar 58 vrst ptic! Pa naj še kdo reče, da opazovanje ptic v okolici doma ne more biti zanimivo!

Ptice okoli nas v letu 2015

// Tilen Basle

Ptice so živa bitja, ki se jim skoraj ne moramo izogniti, kjerkoli pač smo. Pa naj bo to gozd, mlaka, velemesto, odprto morje ali podzemna jama. Ptice torej tako kot ljudi najdemo skoraj povsod! In kaj je boljši način za preučevanje ptic kot pomoč vseh, ki se s pticami srečujemo vsak dan v okolici doma, službe, na izletu ali počitnicah!

Danes je vloga širše javnosti v raziskovalnih dejavnostih vse večja, hkrati pa vse pomembnejša. Z vsem dostopno tehnologijo in preprosto zastavljenimi raziskavami skupaj po vsem svetu ugotavljamo, kako se godi nam in

Sedem let štetja in opazovanja, sedem setov podatkov

Letošnje leto je bilo sedmo zapovrstjo, ko smo skupaj preštevali ptice okoli nas. Teh sedem let bi lahko na hitro strnili v nekaj kratkih ugotovitev, vendar se bojim, da bi morda kateri vrsti storili krivico. Morda se sedem let sliši veliko, vendar smo z raziskavo šele na začetku, se učimo, vadimo in pridobivamo znanje. Počakajmo še kakšno leto več, pa se bomo lahko ozrli nazaj in morda z gotovostjo zatrdili, denimo: »Velikih sinic je vsako leto več!«. Trenutno smo na zelo dobri poti, vaši podatki so vsako leto boljši in zanimivejši.

Ob tej priložnosti se vsem, ki ste sodelovali v letošnji akciji, lepo zahvaljujem za vaš trud in upam, da ste ob opazovanjih ptic neizmerno uživali. Tiste, ki vam je branje tega članka zbudilo zanimanje, pa vabim, da se nam v akciji pridružite prihodnje leto. Mi se že pripravljamo in kujemo nove načrte!

Ptice okoli nas bomo opazovali tudi v letu 2016

Tudi v prihodnjem letu bomo torej nadaljevali z akcijo opazovanja ptic okoli nas. Opazovanje je preprosto, zato lahko pri tem sodelujete vsi, tudi če menite, da niste dobri poznavalci ptic. Ptice lahko beležite v mestu ali vasi, okoli doma, službe, šole ali vrtca. Pomembno je, da vsi sodelujoči opazujemo na enak način in da vsak opazovalec ali skupina, ki opazuje, izpolni svoj obrazec. Za pomoč pri štetju opaženih ptic in ugotavljanju, katerim vrstam pripadajo, smo na društvu pripravili letak, na katerem je tabela za vpisovanje opazovanj, ter slike najpogostejših ptic, ki se pojavljajo v naseljih. Za sveže informacije redno spremljajte našo spletno stran in Facebook, kjer boste našli mnogo koristnih napotkov.

- To zimo bo akcija potekala v tednu **od ponedeljka, 25. januarja, do nedelje, 31. januarja 2016.**
- Enkrat v tem tednu si izberite pol ure in si v tem času zabeležite vse ptice, ki jih opazite.

- Zabeležite samo največje število ptic, ki jih vidite hkrati (tako preprečite večkratno štetje istih ptic).
- Nato nam svoja opazovanja sporočite najbolje prek obrazca na spletni strani http://ptice.si/ptice_okoli_nas/ ali www.ptice.si. Če nimate te možnosti, jih pošljite na naslov DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana ali na elektronski naslov spletnik@dopps.si.

Med letošnjim prvim oktobrskim vikendom je Evropo preletelo več kot pet milijonov ptic

// Tilen Basle

Tako je, v začetku oktobra je Evropo preletelo več kot pet milijonov ptic! Si takšno število ptic sploh lahko predstavljamo? Kaj pa, če bi se vsi Slovenci hkrati odpravili na hrvaško morje? Kakšna gneča bi bila to, pa nas je več kot pol manj od v tem vikendu selečih se ptic!

Prvi vikend oktobra je v Evropi in tudi pri nas že tradicionalno posvečen pticam selivkam in opazovanju le teh. EuroBirdwatch ali Evropski dan opazovanja ptic, kot ga imenujemo pri nas, v Evropi poteka že od leta 1993, v Sloveniji pa smo ga prvič organizirali leta 2000. Cilj tega dogodka je približati ptice ljudem in jim pokazati čudesa selitve ptic, kot tudi potrebe po varovanju te prav posebne skupine ptic – svetovnih popotnikov! Še posebno pomembno pa je ljudem sporočiti, kakšne nevarnosti srečujejo ptice na poti in kaj lahko storimo, da bi se jim godilo bolje.

Pred kratkim objavljena študija organizacije BirdLife je pokazala, da je med spomladansko in jesensko selitvijo na ob-

3 in 4: V času akcije so nastale tudi lepe umetnije mladih popisovalcev ptic ilustraciji: Aleksa (1.b Osnovne šole Božidarja Jakca, Ljubljana) in Lucija Štefančič (4.b Osnovne šole Fara, Kostel)

1: Zavzeta družina ljubiteljev ptic in narave na Gajševskem jezeru v okviru letošnjega Evropskega dneva opazovanja ptic foto: Mojca Podletnik

2: V sklopu tega dne smo tudi ob Koseškem bajerju pripravili opazovalno točko. foto: Manca Velkavrh

3: V Naravnem rezervatu Škocjanski zatok so na Evropski dan opazovanja ptic nad trstičjem poplesavale več stoglave jate škorcev (*Sturnus vulgaris*).
foto: Duša Vadnjal

močju Sredozemlja nezakonito ubitih več kot 25 milijonov ptic. Mnogi evropski BirdLife-partnerji so letos izkoristili te podatke za ozaveščanje javnosti o problemih, s katerimi se ptice spoprijemajo na svoji poti, in promocijo akcij, ki so potrebne za ohranjanje ogroženih vrst ptic selivk ter njihovih življenjskih okolij. Nekateri so organizirali izlete za javnost na območja, pomembna za ptice selivke, spet drugi različna štetja selečih se ptic, tako na posebnih opazovalnih postajah kot v obliki že prej omenjenih izletov.

S takšnimi dogodki naravovarstvene organizacije spodbujajo ljudi vseh starosti, naj gredo v naravo, opazujejo, raziskujejo in občudujejo ptice. Podatki, pridobljeni ob letošnjem Evropskem dnevu opazovanja ptic, so bili posredovani Evropskemu centru, ki jih je nato obdelal in delil z vsemi partnerji. V tem letu je to nalogo prevzel Vogelbescherming Nederland (VBN), BirdLife-partner na Nizozemskem.

Kaj vse smo letos odkrili?

Letošnje leto sicer po številu opazovanih ptic ni bilo rekordno (to je bilo lansko z več kot sedmimi milijoni opazovanih ptic), a je bilo kljub temu izjemno, saj smo po vsej Evropi skupaj našteali več kot pet milijonov ptic! Če sem natančnejši, 5.056.853, kar letošnje leto uvršča na drugo

mesto po številu opazovanih ptic od začetka štetja v letu 1993. To sicer ne pomeni, da je ptic vse več, pomeni pa, da ljudje vse raje zahajamo v naravo in do nje razvijamo pozitiven odnos.

Med opazovanjem ptic so po mnogih državah opazili tudi redke gostje, od katerih velja nekatere omeniti tudi tukaj; prvo opazovanje žametne penice (*Sylvia melanocephala*) v Luksemburgu, opazovanje ploskokljunca (*Limicola falcinellus*) v Italiji, rdečegrle cipe (*Anthus cervinus*) v Avstriji in na Nizozemskem, arktičnega sokola (*Falco rusticolus*) na Švedskem, pet velikih dropelj (*Otis tarda*) in šest stepskih prib (*Vanellus gregarius*) v Turčiji ter 2.200 slednjih v Uzbekistanu. Tudi v Sloveniji smo imeli nekaj zanimivih opazovanj. Na Gajševskem jezeru smo opazovali ribjega orla (*Pandion haliaetus*), na Medvedcah sive gosi (*Anser anser*) in za mnoge prvega velikega srakoperja (*Lanius excubitor*) letos, v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok pa več stoglave jate škorcev, ki so poplesavale nad trstičjem.

Več informacij o poteku in rezultatih letošnjega Evropskega dneva opazovanja ptic najdete na naši spletni strani ptice.si ali na spletni strani eurobirdwatch.eu. Spremljajte nas, saj bomo v prihodnjem letu ponovno skupaj preštevali ptice selivke, česar pa nikakor ne smete zamuditi! ●

TABELA 1: Rezultati letošnjega Evropskega dneva opazovanja ptic 2015 po celotnem kontinentu

Najpogosteje opazovane vrste:	(1) škorec (<i>Sturnus vulgaris</i>), (2) ščinkavec (<i>Fringilla coelebs</i>), (3) liška (<i>Fulica atra</i>)
Število sodelujočih opazovalcev:	25.115
Število prešteti osebkov ptic:	5.056.853
Število dogodkov:	1.046

TABELA 2: Rezultati letošnjega Evropskega dneva opazovanja ptic 2015 v Sloveniji

Najpogosteje opazovane vrste:	(1) škorec (<i>Sturnus vulgaris</i>), (2) mlakarica (<i>Anas platyrhynchos</i>), (3) liška (<i>Fulica atra</i>)
Število sodelujočih opazovalcev:	165
Število prešteti osebkov ptic:	2.579
Število dogodkov:	7

Divja ščetica za liščke

Pred leti sem na robu gozda, da bi privabil liščke (*Carduelis carduelis*), posejal divjo ščetico (*Dipsacus fullonum*), katere seme je njihova najljubša hrana. Na drugem delu parcele pa sem posejal navadni osat (*Cirsium vulgare*), ki je letos obilno semenil in prav tako privabljal številčno jato liščkov. Skupaj še z drugimi rastlinami sem tako naredil »pasišče« za liščke, ki traja od konca junija do današnjega dne.

Ivan Esenko, 15. november 2015

Gradbeništvo Krivokljun

Poseданje krivokljunov (*Loxia curvirostra*) v vrhovih dreves in njihovo značilno oglašanje je to, kar krivokljuni običajno počno. Najpogosteje so ta drevesa iglavci, saj so semena v storžih njihov glavni vir hrane. Če pa zagledaš krivokljuna na drevesu, ki ni prav visok listavec, in mu je odpadlo že vse listje ter stoji na dvorišču propadajoče hiše, potem mora biti za to že kakšen poseben razlog. In ta razlog je bil prav propadajoča fasada objekta. Krivokljuni namreč v svojo prehrano dodajajo snovi, ki jih najdejo na fasadah objektov. Na spletu sem našel članek, ki pravi, da s tem dobijo sol, kalcij in tudi pesek in malto za boljšo prebavo. O tem mi je pravil že Jože Gračner, velik poznavalec ptic in obročkovalec. Glede na to, da sem ta dan štel ponirke na reki Krki, so bili tile zidarski krivokljuni lepa popestritev dneva.

Gregor Bernard, 15. november 2015

foto: Barbara Vidmar

ORNITOFON

Ptice, poškodovane v trkih s steklenimi površinami ali avtomobili

// Barbara Vidmar

Predvsem v zimskem času, ko imamo krmilnice nameščene v neposredni bližini svojih domov, pridemo v stik s pticami, ki so se zaletele v stekleno površino. Podobno se nam včasih zgodi tudi med vožnjo z avtomobilom, ko trka s ptico, žal, ne moremo preprečiti.

Nekatere ptice ob trkih poginejo, kako pa pomagamo tistim, ki takšno nesrečo preživijo?

Še posebej, če imate v okolici svojega doma mačko, je priporočljivo, da poškodovano ptico čim prej ujamete in jo prestavite na varno mesto. Še najlažje boste ptico ujeli s pomočjo krpe, brisače ali odeje, ki jo na hitro povznete čez ptico. Pomembno je, da ji pokrijete oči. Previdni bodite predvsem pri ravnanju z večjimi vrstami ptic, kot so ujeđe ali sove, saj imajo oster kljun in kremplje, s katerimi vas lahko hudo poškodujejo, zato jih ne prijemljite z golimi rokami. Ptice ne razumejo, da jim želite le pomagati, njihov nagon po samoohranitvi pa je velik. In ne le to – ob bližnjem srečanju s človekom so prestrašene, ob trku pa doživijo precejšen šok.

Ptice zatem položite v kletko za živali ali škatlo, ki naj ne bo nepredušna zaprta. Na dno kletke oziroma škatle lahko položite brisačo, krpo ali sloj papirnatih brisač. Namestite jo v miren, temnejši in primerno topel prostor ter ptico nekaj časa opazujte, približno na vsakih 20 minut. Če je le v šoku, si bo najverjetneje opomogla v nekaj minutah ali urah. Ptice medtem ne krmite. Če pri sebi nimate kletke ali škatle (npr. pri trku ptice z avtomobilom), ptico nežno pokrijte s kakšnim kosom oblačila. Ko si bo opomogla, jo iz njenega začasnega bivališča spustite na kraju, kjer v bližini ni mačk ali prometne ceste.

Kaj storimo, če je ptica poškodovana?

Zadrževanje prostoživečih ptic v ujetništvu brez posebnega dovoljenja Agencije RS za okolje in prostor ni dovoljeno, zato v primeru, da se je ptica ob trku poškodovala ali si od trka v približno dveh urah ni opomogla, čim prej pokličite najbližjo veterinarsko postajo in se dogovorite o podrobnostih njene nadaljnje oskrbe. Če boste dobili navodila, da ptico na veterinarsko postajo pripeljete sami, potem jo položite v kletko za živali ali škatlo in je med prevozom ne krmite. V primeru, če ptica pogine, o tem obvestite Prirodoslovni muzej Slovenije.

Nekaj idej, kako preprečiti trke ptic s steklenimi površinami

Ptice se največkrat zaletijo v stekleno površino, ker v njej vidijo odsev okolice, kot so recimo drevesa, nebo ali druge ptice. Za preprečitev takšnih trkov namestite na stekla nalepke z različnimi motivi (npr. ptice) ali motive nanje narišite sami (v zimskem času lahko vaša okna ali steklena vrata popestrite tudi s kakšno bolj praznično dekoracijo), prednje obesite viseče predmete ali namestite nanje mrežo proti komarjem. Če so trki ptic s steklenimi površinami pogosti predvsem v času, ko imate v okolici doma nameščeno krmilnico, skušajte slednjo premakniti na mesto, kjer ptic odsev v steklu ne bo motil. ●

Ptice Naravnega rezervata Škocjanski zatok

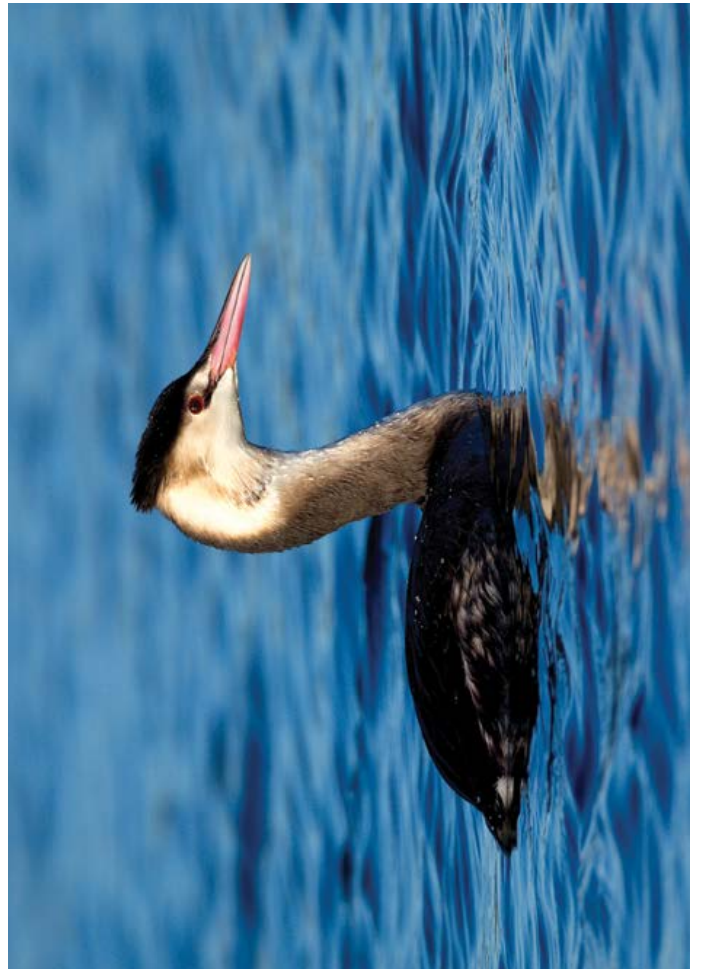
S fotografiranjem sveta okoli sebe sem se začel ukvarjati že v srednji šoli, vendar mi služba do nedavnega ni dovoljevala, da bi se resneje posvetil dejavnosti, ki me izjemno bogati z marsikaterimi novimi spoznanji in dogodki v naravi. Še posebno rad se zatekam v Naravni rezervat Škocjanski zatok, ki je v neposredni bližini mojega doma in tam lovim čudovite trenutke s pticami, podolskim govedom in drugimi živimi bitji tega izjemnega koščka narave.

Na slikah so veliki škurh (*Numenius arquata*), polojnik (*Himantopus himantopus*), reglja (*Anas querquedula*), čopasti ponirek (*Podiceps cristatus*) in rjasta kozarka (*Tadorna ferruginea*).

Oprema: fotoaparat Canon EOS 7d, objektiv Canon 800mm

Bojan Škerjanc, Koper

1

Taljenje ledu vpliva na hitrost spomladanske selitve malega laboda

// Nuša Hrga, Tjaša Sušin

1: Spomladanska selitev malega laboda (*Cygnus columbianus*) od zahodne Evrope do Rusije je odvisna od umikanja ledu, ki omogoča, da se ptica nahrani z vodno vegetacijo in s tem dobi energijo, potrebno za nadaljevanje poti do gnezdišč.
foto: Clive Dodd

Spomladanska selitev pri večini vrst ptic poteka hitreje kot jesenska. Razmere za selitev spomladi so boljše zaradi ugodnejših vetrov, večjega obilja hrane, daljših dni, pticam pa se tudi mudi hitro najti in zasesti gnezditvena mesta pred tekmeči. Selitev je bistveni del letnega cikla ptic in je časovno zelo natančno uravnana, kar je še posebej pomembno za večje vrste ptic, ki potrebujejo več časa za gnezditve. Te imajo manjšo zalogo maščob, zato se morajo med selitvijo ustavljati in jo obnavljati, kar podaljšuje čas selitve.

Mali labod

Mali labod (*Cygnus columbianus*) je vrsta, ki se seli na dolge razdalje. Med selitvijo se večkrat ustavi in nahrani z vodnim rastlinjem v plitvih vodah. To je zlasti pomembno v spomladanskem času, ko je kopičenje telesnih rezerv za vzrejo mladičev nujno potrebno. V nasprotju z ostalimi vrstami ptic je selitev te vrste laboda hitrejša jeseni kot spomladi, kar so potrdili s satelitskim sledenjem.

Kako so raziskovali

Kar 48 malih labodov so opremili z GPS-oddajniki. Preučevali so selitev zahodne populacije labodov, ki je prezimovala v zahodni Evropi (Britansko otočje, Nizozemska in Nemčija) in gnezdila v tundri evropske Rusije. Določili so zimsko in poletna počivališča, kjer se ptice zadržijo vsaj 80 dni, ter vmesne postanke, kjer ptice počivajo približno 48 ur, se nahranijo in si naberejo nove zaloge maščob.

Kaj so ugotovili

Ob upoštevanju podatkov o stanju ledu med letoma 2007 in 2011 so znanstveniki ugotovili, da je spomladanska selitev malega laboda od zahodne Evrope do Rusije odvisna od umikanja ledu, kar se kaže v hitrosti spomladanske selitve, ki je za kar polovico počasnejša od jesenske. Na poti od zahodnih obal Nizozemske do pribaltskih držav ter naprej do zahodnih predelov Rusije oz. gnezdišč je kopičenje maščob za razmnoževanje zelo pomembno. Da labodi pridobijo potrebno energijo za nadaljevanje poti, morajo počakati, da se led stali, in jim omogoči, da se nahranijo z vodno vegetacijo. V zadnjem delu selitve, od zahodnih predelov Rusije do gnezdišč v tundri, pa je vedno bolj pomemben čas oz. približevanje poletja, saj morajo na gnezdišča zaradi uspešnega poteka celotnega gnezditvenega cikla priti pravočasno.

Ne glede na hitrost taljenja ledu v zadnji fazi selitve nastopi časovni stres (nekje na prestopu ruske meje), ki pomeni pospešeno letenje do gnezdišča. To je podprto z dejstvom, da labodi na gnezditveno območje priletijo bolj ali manj hkrati (približno 145. dan v letu, 25. maja). Z oddajniki opremljeni labodi so razkrili tudi, da jeseni odletijo na prezimovališče v povprečju en mesec pred nastankom ledu.

Počasnejša spomladanska selitev v primerjavi z jesensko ni tako neobičajna

Študija je omogočila boljši vpogled v selitev malih labodov. Verjetno se s podobnimi težavami srečujejo tudi druge severne selivke, ki se hranijo iz vodnih virov, in verjetno tudi pojav počasnejše spomladanske selitve od jesenske ni tako zelo neobičajen. Razumevanje tega pojava je zato zelo pomembno za preučevanje populacijske dinamike teh velikih ptic selivk. ●

Vir:

- NUIJTEN RASCHA, J.M., KÖLZSCH, A. s sod. (2013): The exception to the rule: retreating ice front makes Bewick's swans *Cygnus columbianus bewickii* migrate slower in spring than in autumn. – *Journal of Avian Biology* 45: 113-122.

1

Mladinska sekcija DOPPS v hribih

// Mitja Denac

Po prvem izletu Mladinske sekcije DOPPS na Medvedce v maju sva za naslednjo lokacijo s Tomažem Miheličem določila nekoliko drugačen cilj – Julijske Alpe. Tako se je v nedeljo, 5. julija, na Rudnem polju zbralo kar 14 udeležencev, 11 mladih in trije odrasli (slika 1).

Po zboru smo se odpravili proti Studorskemu prevalu. Ob poti smo prisluhnili rumenoglavemu (*Regulus regulus*) in rdečeglavemu kraljičku (*R. ignicapillus*), pa tudi stržku (*Troglodytes troglodytes*), meniščku (*Periparus ater*) ter gorski sinici (*Poecile montanus*). Kmalu smo prisopihali do Jezerc, kjer so si botaniki med nami dali malo duška. Med počitkom smo zaslišali brezovčeka (*Acanthis flammea*, slika 2), pred nami pa so se spreletavali komatarji (*Turdus torquatus*). Spočiti smo začeli hojo proti prevalu, kjer smo zagledali prve planinske kavke (*Pyrrhocorax graculus*).

Nadaljevali smo proti Toscu, kratkočasile pa so nas sive (*Prunella modularis*), kasneje pa še planinske pevke (*P. collaris*). Tudi vriskaric (*Anthus spinoletta*) ni manjkalo. Na vrh Tosca (2275 m) smo se povzpeli v najhujši vročini, a smo vendarle bili zelo veseli planinskih vrabcev (*Montifringilla nivalis*, slika 3). Po spustu do Vodnikove kočice smo se sprehodili do planine Velo Polje. Tam smo kupili velik hlebec sira, zvečer pa smo se nasmejali težavam nekaterih udeležencev, ki so jih presenetile visoke cene v koči.

Naslednje jutro smo se ob 3.00 namenili na Konjski preval. Tam smo ob zori prisluhnili dvema belkama (*Lagopus mutus*). Pot smo nadaljevali do kočice Planika (2401 m) v upa-

2

3

nju, da bomo pod njo kakšno belko tudi videli. To nam žal ni uspelo. Odpravili smo se proti Tržaški koči na Doliču ter ves čas prežali za belkami, a zaman. Nam je pa uspelo opazovati samca skalnega plezalčka (*Tichodroma muraria*). Na Dolič smo prišli že malo utrujeni, zato smo jo mahčili kar nazaj na Velo polje. Kakšno uro pred Rudnim poljem nas je ujela nevihta s točo, tako da smo do avtomobilov prišli premočeni ter zelo utrujeni, a kljub temu izjemno zadovoljni z izletom, ki bi ga zelo radi še kdaj ponovili. •

foto: Dejan Bordjan (1), Luka Poljanec (2 in 3)

avtorji:

- Tilen Basle
- Damijan Denac
- Katarina Denac
- Gregor Domanjko
- Jernej Figelj
- Primož Kmecl
- Urša Koce
- Neža Kocjan
- Tanja Šumrada

3

5

fotografi:

- 3: Kajetan Kravos
- 5: H. M. Berg
- 6: Petr Voříšek
- 7: Dominik Bombek
- 10: Tilen Basle
- 12: Dušan Klobasa

1// DOPPS sodeluje pri ustanovitvi LAS po Sloveniji

V jesenskih mesecih smo se na društvu pridružili ustanoviteljem šestih Lokalnih akcijskih skupin (LAS) po Sloveniji. LAS je pogodbeno partnerstvo med organizacijami in posamezniki iz javnega sektorja, civilne družbe in gospodarstva, ki se na območju več občin združijo z namenom spodbujanja lokalnega razvoja. Ta poteka v obliki pobude "od spodaj navzgor", kar pomeni, da deležniki sami identificirajo lokalne potrebe ter v skladu z njimi pripravijo strategijo in projekte. Z našim znanjem in pobudami s področja ohranjanja narave smo tako aktivno sodelovali v akcijskih skupinah Barje, Bogastvo podeželja, Istra, Sožitje med mestom in podeželjem, UE Ormož in TOTILAS. TŠ

2// Na podeželju nič novega

Rezultati monitoringa ptic kmetijske krajine žal potrjujejo slutnjo, da živimo v vse slabšem okolju. Po osmem zaporednem letu popisov se vse bolj jasno in zanesljivo kaže, da število ptic v slovenski kmetijski krajini upada. Leta 2015 je gneznilo v slovenski kmetijski krajini 28,6 odstotka manj ptic kot leta 2008. Od nabora 29 vrst, ki sestavljajo indeks, populacija upada 15 vrstam, pet vrst je stabilnih, za sedem vrst trend ni jasen ali ni statistično značilen, samo dvema vrstama pa populacija narašča. Posebej slabo gre rjavi penici, poljskemu škrlancu, grilčku, prosniku, divji grlici in repni-

ku. Populacijski trend omenjenih vrst kaže statistično značilen strm upad. Najslabše gre repniku in divji grlici, katerih populacija je v omenjenem obdobju upadla kar za 72,3 % (repnik), oziroma 64,3 % (divja grlica). V samo osmih letih se je število divjih grlic več kot prepolovilo, repnikov pa je samo še četrto toliko, kot jih je bilo leta 2008! Bolje gre kmečki lastovki ter pogorelčku. Le njuni populaciji sta se v tem obdobju povečali, populacija pogorelčka je skoraj enkrat večja kot leta 2008. Indeks jasno kaže, da je s slovensko in evropsko kmetijsko politiko nekaj zelo narobe in da nam v takšni obliki, kakršni je sedaj, samo kvari življenjski prostor. Ob nespremenjenem načinu upravljanja z zemljo lahko v prihodnje pričakujemo, da bodo poleg južne postovke in zlatovranke v kratkem izumrle tudi nekatere druge ptice, ki so značilne za kmetijsko krajino.

Tudi letos je bil popis ptic kmetijske krajine uspešen samo zaradi srčnih popisovalcev, ki v svojem prostem času in na svoje stroške popisujejo ptice slovenske kmetijske krajine. V letu 2015 so to bili: Aleksander Kožina, Aleš Tomažič, Andrej Hudoklin, Barbara Vidmar, Dare Fekonja, Franc Bračko, Gregor Bernard, Gregor Domanjko, Igor Gajšek, Ivan Kljun, Matej Gamser, Mateja Berce, Peter Krečič, Robi Gjergjek, Rudi Tekavčič, Tomaž Berce, Tomaž Remžgar in Tomi Trilar, od zaposlenih pa Borut Rubinič, Dominik Bombek, Igor Brajnjak, Jernej Figelj, Katarina Denac, Luka Božič, Matjaž Premzl, Primož Kmecl, Tilen

Basle, Tomaž Mihelič, Urša Koce in Željko Šalamun. JF

3// Kaj se dogaja s smrdokavrami in prepelicami na Goričkem

Smrdokavra in prepelica sta kvalifikacijski vrsti območja Natura 2000 Goričko, za kateri smo v okviru projekta Gorički travniki pripravili metodologijo spremljanja številčnosti in napravili popis. Na izbranih popisnih površinah smo med aprilom in junijem 2015 zabeležili 23 pojočih samcev smrdokavre in 16 pojočih samcev prepelice. Obe vrsti sta na Goričkem od leta 1997, ko so bili opravljeni prvi sistematični ploskovni popisi, številčno močno nazadovali. Sedanja populacija smrdokavre šteje 20-40 parov, prepelice pa 60-90 pojočih samcev. Ugotovili smo, da smrdokavre iz leta v leto zasedajo ista gnezdišča, zato bo eden prihodnjih varstvenih ukrepov tudi sklenitev pogodbenega varstva z lastniki za natančno določena sadna drevesa z dupli. Zanj je zelo pomembno tudi ohranjanje (ekstenzivno obdelanih) travniških površin, kolovozov, travnatih dvorišč in košenih robov cest. Za upad populacije prepelice je verjetno odgovornih več dejavnikov, med drugim lov na selitvi (Sredozemlje, severna Afrika) in velike spremembe v kmetijski praksi v zadnjih desetletjih, kot na primer povečana uporaba pesticidov, zmanjševanje deleža ekstenzivnih travnikov, povečevanje posameznih njivskih površin, kjer poteka simultana žetev

6

7

na velikih površinah, ter povečanje površin njiv s kulturami, ki so za preveliko neprimerne (npr. koruza, soja). Več o obeh vrstah si lahko preberete v poročilih, objavljenih na naši spletni strani (<http://ptice.si/publikacije/strokovna-porocila/leto-2015/>) ali na spletni strani projekta Gorički travniki (http://travniki.park-goricko.info/page/page.asp?id_informacija=6&id_language=1&id_meta_type=8). **KD**

4// **Letošnji popisi na mednarodno pomembnih območjih za ptice (IBA)**

S spremljanjem populacij nekaterih kvalifikacijskih vrst ptic na mednarodno pomembnih območjih za ptice (monitoring IBA) smo pričeli že leta 2004. Letos smo popisali 18 vrst ptic na 17 IBA-jih, pri tem pa z vašo pomočjo opravili kar 664 terenskih dni. Večina rezultatov sicer ne daje razloga za veselje, saj populacije ciljnih vrst ptic še naprej upadajo, kljub temu, da naj bi jim omrežje Natura 2000 zagotavljalo varstvo. Najbolj ogroženi so ta hip črnočeli srakoper, veliki škurh in vrtni strnad, ki so tik pred izumrtjem. Porast sta od leta 2004 doživeli le kostanjevka na IBA Črete ter bela štorčlja na nivoju države. Če vas zanimajo podrobnejši rezultati za posamezne vrste ali njihovi trendi, vas vabimo, da si preberete poročilo na naši spletni strani (<http://ptice.si/publikacije/strokovna-porocila/leto-2015/>). Pri popisih ste kot vsako leto doslej pomagali številni prostovoljci, ki ste v štetje ptic in spremljajoče terenske akcije vložili

ogromno svojega prostega časa, za kar se vam iskreno zahvaljujemo! **KD**

5// **Avstrijski »Herbsttagung 2015«**

BirdLife-partner v Avstriji je med 23. in 24. oktobrom 2015 organiziral jesensko strokovno srečanje z zelo bogatim programom. Potekalo je v Gradcu, v sklopu srečanja pa se je zvrstilo deset strokovnih predavanj, skupščina avstrijskega BirdLife-partnerja in javna diskusija na temo prioritet v naravovarstvu in pri varstvu ptic. Teme strokovnih predavanj so bile aktualne in vsekakor zelo pestre – kriteriji za prioritete v naravovarstvu, vloga filogenije in biogeografije pri varstvu ptic, gozdni rezervati in njihova vloga pri varstvu koonogih kur, strategije za varstvo ptic kmetijske krajine v Avstriji, ponovno naseljevanje izgubljenih vrst, ekologija močvirskega lunja, novi evropski Rdeči seznam in druge. Osrednji dogodek prvega dne pa je bila brez dvoma premiera epohalnega dela *Avifauna Steiermark*, ki so jo predstavili trije avtorji – Ernst Albecker, Otto Samwald in Hartwig W. Pfeifhofer (na sliki 5). Najbolj enostavno bi to delo opisali z besedami, da je v tej monografiji na 880 straneh predstavljeno vse o pticah avstrijske Štajerske. Knjiga bo posebej predstavljena v reviji *Acrocephalus*. **DD**

6// **Evropski svet za cenzus ptic**

Novembra smo se udeležili delavnice EBCC (Evropski svet za cenzus ptic), ki je potekala med 2. in 5. novembrom

2015 v mestu Mikulov v Češki republiki. V imenu DOPPS sva se je udeležila Tomaž Mihelič in Primož Kmecl. Delavnica je bila sestavljena iz dveh delov. Na prvem smo obravnavali napredek pri delu na novem evropskem atlasu gnezdk (EBBA 2). Še posebej razveseljujoče je, da bo novi atlas temeljito pokrival tudi evropski del Rusije. Zbiranje podatkov bo trajalo od leta 2013 do 2017. V okviru EBCC pa poteka tudi novi projekt EuroBird Portal, ki bo združeval večino obstoječih spletnih portalov za vnos podatkov o pticah. Na drugem delu smo obravnavali različne teme znotraj monitoringa pogostih vrst ptic (PECBMS). Tako pri delu z atlasom kot pri monitoringu pogostih vrst je Slovenija glede pokritosti in intenzivnosti dela blizu razvitim državam, kot sta npr. Finska ali Italija, manjkajo nam le daljše časovne serije podatkov. Monitoring pogostih vrst smo denimo začeli redno opravljati leta 2008. **PK**

7// **Dobili smo naraščaj**

V Naravnem rezervatu Ormož lagune v nastajanju imamo od pomladi lanskega leta pet vodnih bivolov. Samec in štiri samice nam na območju bazenov nekdanje Tovarne sladkorja Ormož s pašo pomagajo v boju z bujno vegetacijo in tako skrbijo, da je območje lagun primerno za različne vrste ptic in drugih živali. To jesen so za nas pripravili presenečenje, saj nas je v začetku meseca novembra presenetila ena izmed samic v čredi vodnih bivolov, ki je povrgla prvega mladiča. Vendar pa slednje ni bilo edino presenečenje, ki nam

10

12

ga je letos pripravila naša čreda vodnih bivolov. Dober teden za prvim naraščanjem sta mladiča povrgli še dve samici. Čreda sedaj šteje osem živali, pet odraslih in tri mladiče. Dogodkov smo se na društvu zelo razveselili. Prirast bo v veliko pomoč pri upravljanju naravnega rezervata, hkrati pa to tudi pomeni, da se živali tukaj dobro počutijo. TB

8// Predlog za širitev omrežja Natura 2000 na morju oddan na Ministrstvo za okolje in prostor

V začetku novembra je Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) pripravil predlog za širitev omrežja Natura 2000 na morju. Predlog je nastal na osnovi morskih območij IBA za sredozemskega vranjeka, ki smo jih opredelili v okviru projekta SIMARINE-NATURA. Na ZRSVN so predlagali, da se omrežje Natura 2000 dopolni z območjem IBA Osrednji Tržaški zaliv, ki pokriva skoraj 80 km² slovenskega morja. Območje je pomemben prehranjevalni življenjski prostor sredozemskih vranjekov, ki letujejo v Tržaškem zalivu, saj se tod v poletnih mesecih prehranjuje več kot 1 % celotne sredozemske populacije. Z ohranjanjem dobrega stanja podvodnih življenjskih okolij na tem območju bomo zagotovili, da se bodo vranjeki po naporni gnezditvi v hrvaškem morju še naprej vračali v slovensko morje, kjer vsako leto obnavljajo svoje moči za naslednjo gnezditveno sezono. Na Ministrstvu za okolje in prostor bodo sedaj nadaljevali s postopkom za razglasitev novega območja Natura

2000. Če bo postopek tekkel brez večjih zapletov, bomo do začetka poletja bogatejši za eno morskoro zavarovano območje. Projekt SIMARINE-NATURA (LIFE10NAT/SI/141) podpira Evropska unija iz sredstev LIFE, finančnega instrumenta za okolje EU. UK

9// Delavnica o varstvu morskih ptic v Sredozemlju

Malteško ornitološko društvo (BirdLife Malta) je letos novembra gostilo mednarodno delavnico o varstvu morskih ptic v Sredozemlju. Na njej smo bili navzoči udeleženci iz večine sredozemskih držav, tudi severnoafriških. Predstavniki BirdLife-partnerjev, drugih naravovarstvenih nevladnih organizacij, državnih ministrstev in Evropske komisije smo se srečali v prijetnem in ustvarjalnem ozračju na manjšem »bratu« Malte, otoku Gozo. Tridnevna delavnica je bila priložnost za izmenjavo znanja in izkušenj, prepoznavanje vrzeli na področju varstva morskih ptic ter vzpostavitev novih povezav v naravovarstvenem omrežju na območju Sredozemskega morja. Prvi dan smo v odličnih predstavitev malteških partnerjev spoznali aktivnosti za ohranjanje morskih ptic na Malti, ki imajo že petdesetletno tradicijo. V zadnjih letih je program (tudi s finančno podporo Evropske unije v projektu LIFE+ Malta Seabird Project) močno napredoval in Malta se trenutno postavlja z omrežjem morskih območij IBA, ki so plod vrhunskega raziskovalnega dela. Drugi dan je potekal forum o obstoječih programih in iniciativah za varstvo morskih

ptic v Sredozemlju, svoje delo pa smo predstavili tudi drugi BirdLife-partnerji. V popoldanskih urah smo snovali regionalne projekte za čezmejno sodelovanje pri varstvu morskih ptic, saj te res ne poznajo meja. Tretji dan smo se še posebej posvetili konkretnim predlogom in potrebam za vzpostavitev območij IBA zunaj teritorialnih voda in čezmejnih območij IBA. Slednja so aktualna tudi za Tržaški zaliv, kjer bi bilo treba skrb za sredozemskega vranjeka in druge morske ptice porazdeliti med obe sosedni. Na DOPPS-u upamo, da bomo s svojimi izkušnjami, znanjem in podatki, ki smo jih pridobili v okviru projekta SIMARINE-NATURA, prispevali k temu, da se območja IBA in tako tudi Natura 2000 razširijo tudi prek meja Slovenije. UK

10// DOPPS na sejmu Narava-zdravje

Med 5. in 8. novembrom 2015 so prostovoljci ponovno zastopali barve društva na sejmu Narava-zdravje na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Tokrat so moči združili člani Štajerske in Ljubljanske sekcije. Sejem Narava-zdravje, katerega namen je spodbujanje ozaveščenosti o zdravem načinu življenja ter povečevanje ekološke ozaveščenosti, je letos obiskalo 24.000 ljudi. Na sejmu se je predstavilo 288 razstavljalcev, združenih v šest tematskih sklopov. Znotraj sklopa Zeleno sobivanje so se predstavile različne naravovarstvene organizacije, vključno z DOPPS. Stojnica, na kateri smo mimoidočim predstavljali DOPPS, je v štirih dneh, kolikor je trajal

sejem, pritegnila nemalo obiskovalcev, k čemur so nedvomno pripomogle tudi številne izvorno okrašene gnezdilnice, ki so nam jih za to priložnost posodili varovanci CUDV Draga, zaslužni za njihovo poslikavo. Večino obiskovalcev stojnice, predvsem tistih, ki našega društva še niso poznali, je pritegnila predvsem mična zasnova stojnice s številnimi plakati in privlačnimi informativnimi brošurami ter letaki, ki so jim bili na voljo, predvajali pa smo tudi več kratkih dokumentarnih filmov, med katerimi sta bila tudi Reka Drava: darilo narave za vse generacije in UPKAČ. Najpogostejša vprašanja obiskovalcev so se nanašala predvsem na hranjenje ptic pozimi ter izdelavo gnezdilnic, ljudje pa so želeli imeti tudi splošne informacije o delovanju društva in društvenih aktivnostih. NK

11// Letni Zbor članov Pomurske sekcije

V soboto, 5. decembra, smo imeli člani Pomurske sekcije DOPPS na Podgradju pri Ljutomeru letni Zbor članov Pomurske sekcije. Na njem smo predstavili delo sekcije v preteklem letu, izbrali novo podpredsednico sekcije - Lariso Gregur, sprejeli plan dela za leto 2016 in se pogovarjali o aktivnostih, ki jih vodi naše društvo v zvezi z umeščanjem hidroelektrarn na reki Muri. Na srečanju se nam je pridružil tudi predsednik DOPPS Rudolf Tekavčič. Z veseljem smo ugotovili, da smo imeli člani sekcije in simpatizerji v letošnjem letu i 18 ornitoloških izletov s 190 udeleženci, šest predavanj s 112 poslušal-

ci, popise ptic po celotnem Pomurju, sedem naravovarstvenih akcij, sedem predstavitev društva z več kot 170 obiskovalci, eno mentorstvo in Pomurski ornitološki vikend. Vabimo vas, da se nam v prihodnjem letu pri opazovanju in preučevanju ptic z namenom njihovega varovanja ter varovanja njihovih življenjskih okolij pridružite vsi doseđanji ter tudi novi ljubitelji ptic. Obvestila o dogajanjih bodo objavljena na spletni strani društva. GD

12// Krmilnice so letos izdelovali tudi otroci

V mesecu novembru je Fundacija za otroke OŠ Polje pripravila nagradni natečaj »Napravimo ptičjo krmilnico«, pri katerem smo jim na društvu priskočili na pomoč. Do zaključka natečaja je prispelo 21 ptičjih krmilnic, skupaj pa smo izbrali tri zmagovalne. Pri izboru smo upoštevali tako ustvarjalni kot praktični vidik, saj lahko z napačno izdelano krmilnico naredimo tudi precej škode. Vsi sodelujoči so se zelo potrudili in pokazali veliko mero domišljije kot tudi praktičnega znanja. Prav zato je bil izbor zmagovalcev izredno težka naloga. Zmagovalci nagradnega natečaja so bili Grega Grmek (1. mesto, na sliki je njegova krmilnica v sredini), Matej Klobasa (2. mesto, krmilnica levo na sliki) in Nik Grmek (3. mesto, krmilnica desno na sliki). Vse krmilnice se zdaj že uporabljajo in privabljajo tako ptice kot tudi radovedne poglede otrok in njihovih staršev. Več o natečaju lahko preberete na spletni strani Fundacije za otroke OŠ Polje. TB

POZOR: SEVERNI KRIVOKLJUNI PO DOLGEM ČASU SPET V SLOVENIJI!

// Al Vrezec

Konec novembra smo na Slovenski center za obročkanje ptičev (SCOP) od našega obročkovalca Žana Pečarja dobili zanimivo vest, da je v okolici Ljubljane ujel in obročkal velikega krivokljuna (*Loxia pytyopsittacus*; slika 1). Opazovanje je urgentno obravnavala Komisija za redkosti in opazovanje potrdila. Veliki krivokljun je ptica skrajnega severa Evrazije in do južne Evrope prileti le v invazijskih letih. Pri nas so ga imeli nazadnje priložnost opazovati pred več kot 100 leti. Gvidon Sajovic je takrat poročal, da so od julija do decembra leta 1909 na več mestih po Gorenjski velike krivokljune opazovali večkrat v jatah skupaj s krivokljuni (*Loxia curvirostra*). V invazijskih letih se jatam krivokljunov poleg velikega primešajo tudi beloperuti (*Loxia leucoptera*), zato pozornost na jate krivokljunov v tem in naslednjem letu ne bo odveč. V eni najmočnejših invazij leta 1889, ki je zajela tudi naše kraje, so se severnjaški krivokljuni pri nas pojavljali več let, tja do leta 1893. Domnevajo celo, da so ponekod v Evropi za krajši čas celo gnezdili. Iz te invazije sta v zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije še vedno ohranjena dva velika in dva beloperuta krivokljuna (slika 2). Naš mali krivokljun se hrani zlasti na smrekovih storžih, medtem ko je veliki krivokljun specializiran na borove, beloperuti pa na macesnove češarke. Slednji je dokaj dobro prepoznaven, za zanesljivo določitev velikega pa se je treba nekoliko bolj potruditi. Ptice se ločijo tudi po oglašanju, zato se je dobro pred terenom oborožiti tudi s tem znanjem. Vsekakor so severnjaški krivokljuni zanimiv ornitološki izziv novega leta 2016.

foto: Žan Pečar (1-izvirna fotografija), Ciril Mlinar - Cic (2)

Januarsko štetje vodnih ptic (IWC) je najboljšežnji sistematični in organizirani popis ptic v Sloveniji. Od leta 1997 naprej v okviru štetja skupaj preštejemo vodne ptice na vseh večjih rekah, celotni slovenski obali in večini pomembnejših stoječih vodnih teles v državi. Osnovni cilj štetja vodnih ptic je spremljanje zimskih populacij vodnih ptic in zbiranje informacij, ki prispevajo k ohranjanju njihovih populacij in mokrišč. Štetje v tako velikem obsegu ne bi bilo mogoče brez velikega vloženega truda množice predanih popisovalcev. Vaš prispevek je zelo dragocen, saj prav vsak sodelujoči prispeva kamenček v mozaik čez tisoč kilometrov dolge mreže rečnih odsekov in drugih voda, ki jih pregledamo vsako leto.

Veselim se ponovnega sodelovanja z vami v letu 2016, obenem pa se vsem že vnaprej zahvaljujem za opravljeno delo!

Luka Božič

Nacionalni koordinator IWC

Štetje vodnih ptic bo leta 2016 potekalo v **soboto, 16., in nedeljo, 17. januarja**. Vodne ptice bomo tako kot vsako leto šteli na osmih števnih območjih, na vseh najpomembnejših vodnih površinah po Sloveniji. Vsako števno območje ali njegov del ima svojega lokalnega koordinatorja, ki vas bo razporedil na odsek, kjer boste šteli, ter skrbel za skladno opravljanje popisa.

Navodila za štetje vodnih ptic, popisni obrazec, vsa obvestila v zvezi s štetjem ter navodila za prevzem popisnih materialov in oddajo podatkov prek spletne baze bodo dostopni tudi na spletni strani DOPPS (www.ptice.si).

Spletna baza januarskega štetja vodnih ptic (IWC)

Zaradi velike količine zbranih informacij so shranjevanje, upravljanje in obdelava podatkov štetja zamuden in logistično zahteven projekt. Pred dvema letoma smo vzpostavili bazo, ki omogoča spletni vnos opazovanj in njihovo sprotno preverjanje s strani administratorja. Funkcionalnost baze in obrazec za spletni vnos vseskozi izboljšujemo, tudi s pomočjo povratnih informacij uporabnikov. Spletni vnos podatkov v trenutni različici je enostaven, zmanjšuje možnost napak in omogoča pregleden dostop do rezultatov štetja vsem popisovalcem. Odziv popisovalcev je bil že doslej spodbuden, saj je možnost spletne vnosa izkoristila več kot polovica vseh sodelujočih. Seveda pa si želimo, da bi se ta delež v prihodnje še povečal. Z direktnim vnosom se zmanjšajo možnosti napak pri prepisovanju podatkov s popisnih obrazcev v bazo, izognemo pa se tudi okolju neprijazni porabi velikih količin papirja.

Za štetje vodnih ptic v januarju 2016 vam torej ponujamo možnost, da tako (1) prevzem popisnih materialov (obrazec, navodila, karte z odseki oz. območji) kot tudi (2) oddajo podatkov (vpis rezultatov vašega štetja in ostalih rubrik z obrazca) v celoti opravite prek spletne baze. Podrobnejša navodila za oboje bodo pravočasno na voljo, vsa obvestila v zvezi s štetjem in opomnik dogodka pa boste prejeli prek elektronske pošte. **Prosimo vas, da nacionalnemu koordinatorju IWC najkasneje do 5. januarja 2016 po e-pošti oziroma z SMS-om sporočite, ali bi bili v štetju pripravljene sodelovati v zgoraj navedeni obliki.** Sporočilo naj vsebuje vaše ime in priimek ter e-poštni naslov, za katerega želite, da bo v bazi januarskega štetja in ga uporabljamo za komunikacijo z vami.

Za spodbudo bomo vsem tistim, ki bodo vnos podatkov IWC v letu 2016 opravili prek spleta, podelili simbolično nagrado.

Če vašega odgovora ne bomo prejeli, vam bomo popisne materiale poslali po navadni pošti, tako kot vsa leta doslej.

Napotki za štetje vodnih ptic (IWC)

- Še pred štetjem preberemo popisni obrazec.
- S štetjem pričnemo v soboto ob jutranjem svitu (okoli 7. ure). Štejemo ne glede na vremenske razmere, ovira je lahko le gosta megla; takrat se štetje ponovi naslednji dan (v tem primeru nemudoma stopite v stik s svojim lokalnim oz. nacionalnim koordinatorjem štetja).
- Štejemo na vseh vodnih površinah; če so vodne ptice preštete na njivi, travniku ipd., je to treba vpisati v obrazec pod rubriko »sporočilo koordinatorju«.
- Med vodne ptice v grobem sodijo vse vrste slapnikov, ponirkov, kormoranov, čapelj, labodov, gosi, rac, tukalic, pobrežnikov, galebov in čiger ter belorepec, vodomec in povodni kos.
- Kjer vodne ptice bežijo na razdalji več kot 100 metrov, se nanje z veliko verjetnostjo strelja ali pa se jih namenoma preganja; to vpišite na obrazcu v rubriko »sporočilo koordinatorju štetja«.
- Da bo štetje vodnih ptic resnično naravovarstveno sprejemljivo, se je treba zlasti vzdolž rek v loku izogniti večjim jamam ptic, ki bi jih s pretirano bližino opazovanja preplašili.
- Posebej bodimo pozorni na skupinska prenočišča galebov, gosi, kormoranov, zvoncev ipd.; na takšnih prenočiščih se navadno zbere celotna populacija neke vrste ptic celotnega območja. Skupinska prenočišča označimo že pred štetjem (npr. ob večernem ali jutranjem letu na ali s prenočišča).
- Vse velike in večina večjih slovenskih rek je za namen štetja razdeljena na odseke; za vsak odsek reke izpolnimo svoj obrazec. Stoječe vode, npr. barje, ribnike, akumulacije, jezera, obravnavamo kot eno območje in izpolnimo en obrazec.
- Štetje opravimo s terenskim obhodom. V Sloveniji je nekaj manjših odsekov rek, kjer je vodne ptice možno temeljito prešteti iz avtomobila (npr. deli Kolpe, Drave); če ste šteli tako, to vpišite na obrazcu v rubriko »sporočilo koordinatorju štetja«.
- Če je kaj nejasno, nemudoma pokličite svojega koordinatorja štetja.
- Čim prej oddajte podatke (naredite spletni vnos ali pošljete izpolnjene obrazce).
- **Sporočite tudi podatke odsekov, kjer vodnih ptic niste zabeležili, z izpolnjenimi vsemi osnovnimi informacijami in pripisom/vnosom »brez vodnih ptic«.**

Naslovi lokalnih koordinatorjev:

za števno območje Obale:

- Borut Mozetič, 041 643 703, e-pošta: borut.mozetic@dopps.si

za števno območje Notranjske in Primorske:

- Jernej Figelj, 031 716 789, e-pošta: jernej.figelj@dopps.si

za števno območje zgornje Save:

- Sava od izvira do Naklega:

Tomaž Mihelič, 031 438 545, e-pošta: tomaz.mihelic@dopps.si

- Sava od Naklega do Litije, Sora: Katarina Denac, 041 316 740, e-pošta: katarina.denac@dopps.si

- Ljubljana:

Vojko Havliček, 041 651 917, e-pošta: vojko.havlicek@gmail.com

za števno območje spodnje Save:

- Krka:

Andrej Hudoklin, 041 893 740, e-pošta: andrej.hudoklin@zrsvn.si

- Sava od Zidanega mosta navzdol: Dušan Klenovšek, 041 593 929, e-pošta: dusan.klenovsek@kp.gov.si

za števno območje Kolpe:

- Urša Koce, 031 263 849, e-pošta: ursa.koce@dopps.si

za števno območje Savinje:

- Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

za števno območje Drave:

- Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

za števno območje Mure:

- Željko Šalamun, 041 712 396, e-pošta: zeljko.salamun@dopps.si

Nacionalni koordinator IWC:

Luka Božič, 031 307 993, e-pošta: luka.bozic@dopps.si

ZAHVALA AVTORJEM ZA SODELOVANJE V LETU 2015

Dragi soustvarjalci revije Svet ptic!

Leto je hitro naokoli in spet je čas, da se vam najlepše zahvalimo za vaš prispevek pri 21. letniku revije Svet ptic. Danes je čas zelo dragocen, zato smo še toliko bolj veseli, ko vidimo, da naša vnema po snovanju novih števil ne upada. Iskrena hvala torej vsem piscem in fotografom ter drugim sodelavcem, ki ste lahko pomagali bogatiti našo revijo in širiti glas o pticah in naravovarstvu. Prijazno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

Še enkrat lepa hvala, da smo lahko ustvarjali skupaj!
Uredništvo

Pisci letnika 21

(sodelovalo je 77 avtorjev, ki so napisali več kot 180 prispevkov)

Al Vrezec
Aleksander Pritekelj
Anamarija Žagar
Barbara Vidmar
Bia Rakar
Blaž Blažič
Bojan Škerjanc
Bojana Lipej
Borut Mozetič
Borut Rubinič
Boštjan Deberšek
Damijan Denac
Danilo Bevk
Dejan Bordjan
Domen Stanič
Dominik Bombek
Franc Bračko
Franc Pohleven
Gregor Bernard
Gregor Domanjko
Gregor Križ
Ivan Esenko
Ivan Kljun
Ivo Božič
Iztok Geister
Iztok Škornik
Janez Mihovec
Jani Vidmar
Jasna Mladenovič
Jernej Figelj
Josip Otopal
Jure Novak
Jurij Hanžel
Katarina Denac
Larisa Gregur
Lovrenc Lipej
Luka Božič
Mateja Deržič
Metka Škornik
Miha Jeršek
Miha Krofel
Miha Podlogar
Mirko Gaberšek
Mitja Denac
Mojca Jernejc Kodrič
Nataša Bavec
Nataša Šalaja
Neža Gregorič
Neža Kocjan
NRŠZ ekipa
Nuša Hrga
Peter Krečič
Peter Legiša

Polona Pagon
Primož Kmecl
Primož Presetnik
Rok Rozman
Rudolf Tekavčič
Špela Ambrožič
Tadeja Balanč
Taja Cvetko
Taja Žižek
Tanja Šumrada
Tilen Basle
Tilen Genov
Tina Petras
Tjaša Sušin
Tomaž Berce
Tomaž Jančar
Tomaž Mihelič
Tomi Trilar
Uma Jordan Ferbežar
Urša Koce
Urška Kačar
Vanesa Bezljaj
Zvonka Rupnik

Fotografi letnika 21

(sodelovalo je 134 avtorjev, ki so objavili 390 fotografij)

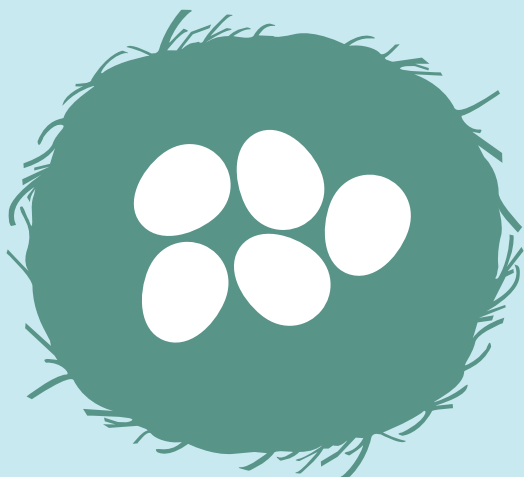
Ahmet Karatas
Al Vrezec
Aleksander Čufar
Aleksander Kozina
Aleksander Pritekelj
Alen Ploj
Alenka Tekavčič
Aleš Jagodnik
Alex Kotnik
Ana Hace
Arhiv DOPPS
Arhiv Mobitel
Arhiv P. Saurola
Augustin Povedano
Barbara Vidmar
Bart Vastenhouw / Saxifraga
Benjamin Denac
Benjamin Webb
BirdLife International
Bojan Bratož
Bojan Škerjanc
Bojana Lipej
Boris Kozinc
Borut Mavrič
Borut Mozetič
Borut Rubinič
Branko Brečko
Ciril Mlinar-Cic
Clive Dodd

Committee Against Bird Slaughter
Damijan Denac
Danilo Bevk
Dare Fekonja
Dare Šere
Darinka Mladenovič
Davorin Vrhovnik
Dejan Bordjan
Dejan Rocner
Denis Cizar
Dirk Hilbers / Saxifraga
Domen Stanič
Dominik Bombek
Doris Lohmann
Duša Vadjal
Dušan Klenovšek
Dušan Klobasa
Ed McVicker
Euronatur
Eva Horvat
Fabrice Schmitt
Franc Bračko
Franc Pohleven
Frank Rawling
Gregor Bernard
Gregor Domanjko
Gregor Šubic
H. M. Berg
Helena Grom Krečan
Iain Leach
Igor Brajnik
Igor Maiorano
Ivan Esenko
Ivan Petrič
Ivo Božič
Iztok Geister
Iztok Škornik
Jana Klemenčič
Janez Mihovec
Janez Papež
Janez Tarman
Jani Vidmar
Josip Otopal
Jošt Rovtar
Julija Jelatancev
Jure Novak
Jurij Perša
Kajetan Kravos
Katarina Denac
LBV Kreisgruppe Hof
Ljubica Zemljak
Lovrenc Lipej
Luc Hoogenstein / Saxifraga
Luka Božič
Luka Poljanec
Manca Velkavrh

Mark Zekhuis / Saxifraga
Martin Mollet / Saxifraga
Matej Kovačič
Matej Vranič
Matjaž Učakar
Michael Sveikutis
Miha Jeršek
Miha Krofel
Miha Podlogar
Milan Cerar
Mirko Gaberšek
Mirko Kastelic
Mojca Podletnik
Nataša Šalaja
Nevenka Pfajfar
Olli Saksel
Peter Grošelj
Peter Legiša
Peter Meininger / Saxifraga
Peter Stein / Saxifraga
Petr Voříšek
Polona Valič
Primož Kmecl
Primož Presetnik
Roger Wasley
Rok Rozman
Sergey Eliseev
Sergey Pisarevskiy
Shay Connolly
Tadej Lah
Taja Cvetko
Tilen Basle
Tilen Genov
Tina Petras
Tomaž Jančar
Tomaž Mihelič
Tomi Trilar
Tone Trebar
Uma Jordan Ferbežar
Vanesa Bezljaj
Vincenzo Penteriani
Vlado Bernetič
Vlado Jehart
Zdravko Podhraški
Zvonka Rupnik
Žan Kunčič
Žan Pečar
Željko Šalamun

Drugi sodelavci

Boris Jurca (Nebia d.o.o.)
Henrik Ciglič
Meta Žebre (Nebia d.o.o.)
Metka Ciuha (Camera d.o.o.)
Mojca Pipan
Uredniški odbor

Kako lahko pomagate

Članstvo

Pridružite se nam in uživajte številne članske ugodnosti in aktivnosti.

Donacija

Namenite svojo podporo neposredno izbranemu projektu in našemu delu.

Postanite prostovoljec

Pridružite se več kot 300 aktivnim prostovoljcem društva.

Čudovito darilo

Razveselite najdražje z darom, ki bo v pomoč naravi.

Posebno za vas: Vseživljenjska članarina

Postanite član za vse življenje in podarite svoj prispevek k ohranjanju narave. Prestižna oblika članstva za vse, ki se zavedate velikega pomena dolgoročne podpore delovanju društva.

ptice.si

T 01 426 58 75

www.facebook.com/pticeDOPPS

Pridružite se nam!

Naše delo ni mogoče brez sodelovanja in radodarnosti ljudi, kot ste vi. Uspešne zgodbe lahko pišemo le skupaj, zato potrebujemo vaš glas in podporo. Vsakdo lahko prispeva in soustvarja. Veselimo se, da vas bomo spoznali.

